5362 t. 5

Bibl. Jag.

II

Głównem źródłem do legend i treści obrazów z życia N. P. Maryi były dzieła: S. Jana Damascena (żył r. 750), Simeon Metaphrastes (żył r. 1000), Jerzy Cedrenus (żył r. 1110) i S. Epifaniusz (+ 406) którzy tak opisują postać N. P. Maryi:

„Była zaś Matka Boska wzrostu miernego, włosów żółtawych,
„komplexyi (płci) nakształt pszenicy śniadej, oczu wdzięcznych,
„źrenice koloru oliwnego, brwi czarnych, nosa i twarzy mier-
„nie pociągłej, warg różowych, rąk i palców przydłuższych
„w chodzeniu poważna, w mówieniu skromna i łagodna,
„wszystkim skłonna, na wszystkich łaskawa, litościwa,
„we czci powinnej sobie pokorna, we wszystkim wysoce
„rostropna i mądra, szaty jej ubogie, przystojne jednak,
„koloru wrodzonego." (S. Epifaniusz)

Przeciw Obrazoborcom (Iconomachi vel Iconoclastae) drugi Sobór Nicejski (który zowiemy: 7 (oecumenic.) Synodus) (r. 787) ustanowił cześć obrazów świętych. Obrazoborcy [którzy r. 726 przy protekcyi cesarza Leona III Izauryjskiego górę wzięli,] tylko Obraz Krzyża Św. uznawali za święty, podobnie jak Luteranie, wychodząc z zasady Dekalogu: Nie będziesz miał Bogów cudzych.

Russel Paweł: Skarb nigdy nieprzebrany Krzyż Pański. Księga I Lublin 1655. 4° p. 213 mówi iż w Rzymie jest 6 obrazów P. Maryj malowanych przez S. Łukasza (w kościołach: apud S. Mariam Majorem – in Ara caeli – in Via lata – S. Mariae de Populo – apud S. Mariam novam – ad Campum Martium) prócz tego 2 w Konstantynopolu, i w Neapolu w kościele P. Maryj, i w Bononii w kościele Montis Guardiae Dominikanek, i w Częstochowy † [w Wenecyi (Nicopeja) (Kopia Odegitryi Carogrodzkiej) w Wilnie]
– Tenże pag 256 Ks. I cytuje cudowne Krucyfixy: w Krakowie na zamku przed którym w Trzebnicy S. Jadwiga się modliła ma jedną rękę cudownie opuszczoną którą żegnał S. Jadwigę – drugi

† prócz tego w Frascati (Grotta-Ferrata), w Guadeloupe (w Andaluzyi) w opactwie Farfa, w Wenecyi, Spoleto, Florencyi, Montenero (koło Livorno), Tersato (w Dalmacyi) Cambray (w Flandryi), w Bernie (w Morawii)

cudowny krucyfix u Dominikanów w Krakowie w Krużganku
niedaleko drzwi kościelnych pobocznych który rozmawiał z
błog. Stanisławem Kokoszką

Podług autora Rossi G. B. de (Roma Sotterranea) najstarszym jest obraz P. Maryi piastującej dzieciątko Jezus, fresko z 2go lub 3go wieku po Chrystusie w Katakumbach S. Priscilli [w [i S. Agnieszki] Rzymie. — Na starych sarkofagach, freskach i mozaikach spotyka się Matkę Boską w 3 kształtach: a) stojąca z rozłożonemi do modlitwy rękami (Orans) jak n.p. w Kijowie mozaika. b) piastująca dzieciątko Jezus, zwykle S. Łukaszowi przypisywane, jak n.p. w Rzymie S. Maria Major i jej kopia w Częstochowie. c) stojąca z dzieciątkiem Jezus w kołku czyli dyskosie na brzuchu (Incarnatio - Wopłoszczenie) jak n.p. w Czerei. — Na najdawniejszych obrazach głowa Matki Boskiej pokryta jest rąbkiem czyli podwiką, tak iż włosów nie widać; — albowiem Matka Boska była zamężną, co odpowiada zwyczajom wschodnim. Maria dziewica, Matka Zbawiciela, żona Józefa Oblubieńca, na której spoczywa łaska boża, czczona była jako błogosławiona i ideał niewiasty.

Główniejsze sceny z żywota N. P. Maryi, które były przedmiotem dla artystów: Zwiastowanie — Narodzenie — Zaślubienie — Wprowadzenie do kościoła (Wywód) — Bolesna Matka Boska (Pieta) — Zaśnięcie (Śmierć) — Pogrzeb — Ofiarowanie.

Najsławniejsze Madonny malarzy: Rafael — Murillo — Cimabue — Van Eyck — Francesco Francia (Raibolini) — Guido Reni — Sassoferato — Rubens — Lenardo da Vinci — Kranach Łukasz — Antonio Allegri. — Również sławne są Madony malarzy: Holbein — Angelico di Fiesole — Guido da Siena — Carlo Crivelli — Botticelli — Titian — Cesare di Sesto — Luini — G. Bellini — Fra Bartholomeo — Annibal Caracci — Albrecht Dürer — Allori — Andrea del Sarto — Filippo Lippi — Palma Vecchio — Parmigiano — Tadeo Gaddi — Carpaccio — Simone Memmi — Pinturichio — Batt. Peruzzi — Perugino — Poussin — Caracci Allori — Carlo Dolce — Schidone — Michel Angelo — Andrea Mantegna — Hemling — Lippi — Donatello — Quintin Metzis.

S. Łukasz urodzony w Antyochii (Syryi) uczeń S. Pawła, medyk oddający się malarstwu, miał malować obrazy: 1) Portret Chrystusa (Acheiro-typon) w Rzymie w bazylice S. Jana Laterańskiego w Kaplicy Sancta Sancto-rum, później kilka razy poprawiany i przemalowany[2) N. P. Marya piastująca dziecię Jezus, obraz zwany Hodegitria najsławniejsze palladium w Carogrodzie[, po zdobyciu Konstantynopola przez Ma-hometa II r. 1453 przez Turków zniszczony i w kawałki połupany. 3) N. P. Marya piastująca dziecię Jezus, w bazylice apud S. Mariam Majorem w Rzymie dotąd niepoprawiany, nieprzemalowany i nietknięty, mający typ pierwotny; który to obraz służył za wzór i model późniejszym malarzom, i dla tego tak wiele jego kopii się znajduje. Obraz ten podług jednych miał malować w Rzymie miesz-kając razem z Św. Pawłem w Via Lata; podług drugich obraz ten przywiozła z Wschodu S. Helena matka Konstantyna Wielkiego około r. 360 i darowała papieżowi Liberiuszowi. Sławni uczeni średnich wieków: Durandus, Jacobus de Voragine, Vincentius Bello-vacensis (de Beauvais), historyk Baronius, teologowie: Suarez, Bil-luart, Kontrowersista Bellarmin, zbieracze Bollandyści niepowąt-piewali o autentyczności tego obrazu. Obraz ten przetrwał burzę Obrazo-borców (Ikonoklastów), którą r. 725 wzniecił przeciw Obrazom świętym Leon Izauryjski za poduszczeniem Żydów i Saraceńów. — Kopie tego ob-razu mają: krzyż na czole rąbka P. Maryi i gwiazdę na barkach;*) są to już do-dane dwa znaki symboliczne, których niema na oryginale. R. 1860 wyjęto obraz z ołtarza; przyczem Komissia złożona z malarzy i antykwarzy uznała ten obraz za dzieło greckie z pierwszych czasów Kościoła przed Konstantynem wielkim. Układ obrazu okazuje wielką czystość, wstydliwą wspaniałość, i niema w sobie tej lubieżnej treści cechującej nowoczesne utwory. — Obraz carogrodzki Ho-degitrii (t.j. Prowadzicielki, Orędowniczki) tem się różnił od rzymskiego, iż dzieciątko Jezus zamiast Księgi żywota (Ewangelii) trzymało Zwój

[w 5tym wieku z Jerozolimy do Carogrodu przyniesiony i około 720–730 przez patryarchę Germana papieżowi Grzegorzowi II darowany.

[(sprowadzony około r. 400 przez cesarzową Eudoxią z Jerozolimy do Carogrodu)

S. Łukasz który poznał Maryą, według podania miał na prośbę kobiet w domu Zebedeusza wymalować na tablicy cyprysowej obraz P. Maryi, z którego to obrazu robiono kopije (n.p. w Akwisgra-nie szeaba)

*) Krzyż ma oznaczać: Regina Martyrum; — a gwiazda: Stella matutina albo Maris Stella.

2a

Mariolatria
największy obrońcy Joannes
Damascenus na wschodzie

Najdawniejszy obraz N. P. Maryi z dzieciątkiem Jezus jest w Katakumbie św. Pryscylli w Rzymie – fresk na murze greko-rzymski z II lub III stulecia po Chrystusie. Ob: (z czasów pierwszych Antoninów)

Rossi: Immagini scelte della Beata Vergine Maria tratte dalle catacombe Romane. Roma 1863. (Tabl. VI.)

Bilczewski Józef x.: Archeologia chrześcijańska. Kraków 1890. (Tabl. II. Nr 1)

Liell: Die Darstell. der allersel. Jungfrau auf den Kunstdenkmälern der Katakomben. Freiburg in Breisgau 1887.

Lehner: Die Marienverehrung in den ersten Jahrhunderten. 2e Auflage. Stuttgart 1886.

Najdawniejszy obraz P. Maryi siedzącej z dzieciątkiem
Jezus jest malowidło freskowe w Katakombie S.
Priscilli które r. 1851 w Rzymie odnalazł G. B. de
Rossi (Imagines selectae Deiparae Virginis. Romae
1863 tab. I) obraz ten ścienny pochodzi z r. 150–170 po Chr.

Raccolta delle miracolose Imaggini di Maria SS. da visitarsi in ciascun giorno del mese nel ordine in cui si trovano. Con diritto di proprieta. Roma, S. Chiara 47. Anno 1872. (Souvenir de Rome 47 Rue S. Chiara).

1. S. Maria Maggiore alla Capella Borghesiana

2 " " della Colonna in S. Pietro in Vaticano

3 " " in Portico in Campitelli

4 " " Addolorata in S. Marcello (cała fig. z mezzami)

5 " " degli Angeli a Termini

6 " " in Aquiro in Piazza Capranica

7 " " in Ara Coeli

8 " " Auxilium Christianorum in S. Carlo a Catinari

9 " " del Carmine alla Traspontina

10 " " in Campo Marzo (toż samo co 7)

11 " " della Concezione in S. Andrea delle Fratte (cała fig. z ołtarzami)

12 " " in Cosmedin alla Bocca della Verita (Theotoko)

13 " " delle Grazie alla Consolazione

14 " " in Via lata (toż samo co 7)

15 " " Liberatrice in Campo Vaccino (z Chrystusem na ręce – prawie podniesiona)

16 " " della Luce in S. Salvatore della Corte in Trastevere

17. S. Maria La Madona de Monti (siedząca cała)
18 " S. Nome di Maria a Colonna Traiana
19 " Nuova in S. Francesca Romana a Campo Vaccino (jak 18)
20 " della Pace
21 " del Parto in S. Agostino
22. " del Perpetuo Soccorso in S. Alfonso all' Esquilino
23 " del Pianto
24 " della Pietà a Piazza Colonna.
25 " del Popolo (jak 21)
26 " del Rosario alla Minerva (trzyma stojące dziecię)
27 " della Salute alla Maddalena (jak 21)
28 " della Scala in Trastevere
29 " della Speranza ai Capuccini in Piazza Barberini (siedząca w obłokach z kotwicą dziecię)
30 " in Trastevere (siedząca na tronie)
31 " in Vallicella alla Chiesa nuova (trzyma w środku błogosławiące dziecię)

Swata Cesta z Prahy do Stare Boleslawě k Neydůstoj= něgssi Rodičce Boží Panně Marygi, Čtyřidcyti a čtyrmi krasnymi Stawuňky, podle počtu Litanye Lau= retanske Tytulu, gegjmi Obrazy w Čechach slawněgssj= mi ozdobena: Ale před tjm dawno S. mileho Waclawa, dědiče Čzeskeho na smrt odgezdem, a potom těla pře= nessenjm poswěcena: nynj take malowanjm Žiwota, a zazraků geho okrasslena. Znowu Wytisstěno w Praze, w Karolo=Ferdynandowe Ympressy w Kollegy Towaryš= stwa Gezjssowa S. Klymenta Léta Paně 1685. 4°. Kart 48 (czyli k. tyt. 44. i k. 2.) – z 45 rytowanemi scenami z żywota S. Wacława, ozdobionemi wizerunkami małemi cudow= nych obrazów Bogarodzicy w Czechach (Samuel Dworzak sc.) Modlitwy do cudownych obrazów czeskich Bogarodzicy i do S. Wacława. Poczet tychże obrazów cudownych N. Maryi P.

1. Bolesławska w Staro-Bolesławskiem polu (Vetero- Boleslaviae); kazało go odlać S. Ludmilla z kruszcu Sławiańskiej Bogini Krosyny (z Chrystusem na prawej ręce) (najstarszy)
2. Citlicka (w obwodzie zateckim) (z dzieciątkiem w lewej - stojąca - postać)
3. Bechyńska (trzyma na podołku Chrystusa zdjętego z Krzyża)
4. Bernenska (Brunensis) w Morawie – malowana od S. Łukasza, z Konstantynopola przeniesiona do Medjola= nu, przez cesarza Fryderyka I darowana krolowi czeskie= mu Władysławowi, a r. 1356 przez cesarza Karola IV bratu swemu Janowi margrabi morawsk. odstąpiona, który ją od= dał w Bernie do klasztoru S. Tomasza. (z dzieciątkiem na lewej z greckim napisem MP Θ.) (najstarszy)
5. Budieiowska (Budvicensis – w obwodzie zateckim (dziewica stojąca z złożonemi rękami) (jak w Skępem)

6. Chlumecka (Chlumekensis - w obwodzie chrudimsk.) czyli na Chlumku, malowana przez tegoż malarza co i Pasowską malował (z dzieciątkiem na prawej)
7. Chomutowskas w obw. zateckim (stojąca z berłem i Chrystusem na lewej - posąg)
8. Drużecka w obw. slanskiem (we Drużcy) - stojąca z Chrystusem na prawej - posąg)
(najstarsy) 9 Jicinska (Giczinensis - w obw. krolowohradeck.) przyniesiona z ruskiej ziemi - (z dzieciątkiem na prawej)
10. Kladska (Glacensis) - pokazała cud swój za Arnosta pierwszego arcybisk. prask. odwróciwszy się - (stojąca z berłem i dzieciątkiem na lewej)
11. Heindorffska (w obw. krolowohradeck.) zjawiła się na lipie - (stojąca z dzieciątkiem na lewej - w prawej jabłko)
12. Horażdowska (Horaždovicensis - w obw. prachinsk. (stojąca z dzieciątkiem w lewej.)
13. Hradczanska (w Hradczanech) u Kapucynow stojąca na księżycu, dzieciątko w lewej.)
14. Jenikowska (w obwodzie czasław.) (stojąca z dzieciątkiem na lewej)
15. Kajowska (w obw. bechinsk.) (siedząca z berłem, dzieciątko w lewej)
16. Kladrubska (w obw. pilznen.) (stojąca na księżycu, dzieciątko w lewej)
17. Krupecka (w obw. litomierzyc. pod Krupką - Krupcnensis) (siedząca trzyma Chrystusa zdjętego z Krzyża)
18. Kulmenska (na górze Kulm) (siedząca z dzieciątkiem w lewej)
19. Kuttnohorska (w obwodzie czasław.) (siedząca z dzieciątkiem w lewej)
20 Hajecka loretańska (w Hajku) (stojąca z dzieciątkiem w lewej) (Lauretana in Sylvula)

21. Litomyślska (w obw. chrudim.) (ſiedząca z dzieciąt-kiem na lewej)
22. Nezamyślicka (w obw. prachin.) (ſtojąca na Księżycu, dzieciątko w lewej)
23. Nyčowſka (w obw. prachin.) (ſtojąca z dzieciątkiem w lewej)
24. Obergurgentalska (w obw. zateck.) (ſtojąca na Księżycu z dzieciątkiem w lewej)
25. Pakenska (na Pakach - w obw. Krolowohradec. (ſto-jąca z dzieciątkiem w prawej; w lewej berło)
26. Pilsnenska (ſtojąca z dzieciątkiem w lewej)
27. Praska loretanska (ſtojąca z dzieciątkiem w lewej)
28. Praska (na zamku w katedrze - in Arce) malo-wana od S. Łukaſza (popiers bez Chryſtuſa - na prawą rękę wznieſiona) (w skarbu) (najstarszy)
29. Praſka w Kośiele S. Krzyża na Starém Mieście Praſ-kiem (Pragensis ad S. Crucem majorem) (siedząca pod krzyżem trzyma Chryſtuſa zdjętego z krzyża)
30. Praſka w Kościele S. Jakuba w Starém mieście Pras-kiem (siedząca trzyma Chryſtuſa zdjętego z krzyża)
31. Praska w Kościele S. Mikołaja na Małej-Stranie (ad Nicolaum Micro-Pragae) (ſtojąca z berłem, z dzieciąt-kiem w lewej) (Kopia obrazu Afpricollenſkiego)
32. Rokycanska (w Rokicanach w obw. pilsnenſk.) (ſto-jąca z berłem z dzieciątkiem w lewej)
33. Řimowska (w obw. bechinſk.) (ſtojąca z ~~Chryſtuſem~~ dzieciątkiem w lewej)
34. Swatohorska (Sacromontana - w obw. podbrdenſkim) (ſtojąca z dzieciątkiem w lewej)
35. Seczenska (w obw. prachinſk. - w Seči) ſtojąca z berłem z dzieciątkiem w lewej.)

36. Sternbergska (teraz w Wiedniu, przeniesiona z Czech) (Stojąca na księżycu, w prawej berło, w lewej dzieciątko)

37. Strakonicka (teraz w Rzymie, przeniesiona po bitwie na Białej górze) (Klęcząca przed nowonarodzonem dzieciąt-kiem, za nią S. Józef)

38. Strassenska (w Strasseni, w obw. prachińsk.) (Stojąca w prawej berło, w lewej dzieciątko)

39. Sussicka (w Suszicich, w obw. prachiń.) (bolesna ze zło-żonemi rękami z mieczem w piersiach)

40. Tejnecka (w Tejnicy pod Klatowem w obw. pilznen.) (Stoją-ca w prawej berło, w lewej dzieciątko)

41. Wartenska (na Szląsku w Warta) siedząca trzyma dzieciątko na podołku)

42. Wissehradska (cała siedząca trzyma dzieciątko w prawej)

(dawny) 43. Zbraslawska w obw. podbrdsk. w klasztorze (z dzie-ciątkiem w prawej)

Sławniejsze kościoły pod tytułem S. Wacława: W Ołomuńcu katedralny, w Świdnicy, koło Gerlic w Łużycach, w Krako-wie katedralny, w Warmii katedralny, w Julinie na Pomorzu założony r. 1130.

Poutní místa a milostivé obrazy na Moravě a v rak. Slezsku. Část dějepisnou a popisnou sestavil Karel Eichler farář ve Veverské Bytýšce. V Brně tiskem Moravské akc. knihtiskárny. Díl I. Část první 1887. 8º. str. VIII. 304. (80 kr) — Díl první 1888. Část druhá 1888. 8vo str. XI. 486. (1 f 20 kr). /: Bibliotéka spisů poučných vydávaná Dědictvím ss. Cyrilla a Methoděje. Číslo XXI. i XXII.:/ /: Život sv. Jana Kapistrana. Cena sníž. 50 kr. – dawniej 1 f 60 kr.) Opis 75 ~~82~~ miejsc cudownych

O znaczeniu pielgrzymek pobożnych traktuje dzieło: Marx J.: Das Wallfahren in der katholischen Kirche, historisch-kritisch dargestellt. Trier (bei Linz) 1842. – Krönes D. F. E. Geistige Wallfahrt zu Marianischen Gnadenorten 1872 – Główniejsze miejsca pielgrzymek są: Rzym, Jeruzalem, Kompostella, za takowe uznane przez Sixtusa IV.
Sławniejsze obrazy cudowne P. Maryi: Rzym (w kościele P. Maryi śnieżnej malowany przez S. Łukasza), Genazzano (N. P. M. dobrej rady), Assisi (w kościele Porcyunkuli), Montserrat, Guadelupe (w Hiszpanii), La Salette, Lourdes (w Francyi) Achen, Kevelaer, Würzburg (w Niemczech), Einsiedeln (w Szwajcaryi), Wieden (z Poocs), Częstochowa i t. d. — Ob.: Gumpenberg Wilh.: Atlas Marianus s. de imaginibus Deiparae per orbem Christianum miraculosis 1657–1659 Lib. I–IV. – (po niemiecku 4 tom.) Wartenberg P. Max: Marianischer Atlas von Anfang und Ursprung 1200 wunderthätiger Marienbilder 1673. – (po włosku rozszerzone 4 tom.) Zanella Aug.: Atlante Mariano ossia origine delle imagini miraculose della B. V. Maria venerate in tutte le parti del mondo. 1839–1847. = Mathon P. Pl.: Život bl. P. Marie T. I. II.
Les Vierges miraculeuses de la Belgique. Bruxelles 1856. 8º (O 40 obrazach cudownych)

Cudowne obrazy P. Maryi w Szląsku austr.

1) Ortów (P. Maria Bolesna, P. Jezus z 5 ranami i Św. Jan Chrzciciel) ob. Eichler T. I. str. 139–144.

2) Hradek u Karniowa (Burgberg bei Jägerndorf) P. Maria Bolesna. ob. Eichler. T. I str. 204.

3) Bernostare na Morawie: Obraz P. Maryi starogrecki przez S. Łukasza malowany, u Augustynianów, koronowany r. 1736.

4) Bily Kostelec u Karniowa (Weisskirchen – na Szląsku) obraz P. Maryi Częstochowskiej (Eichler Tom II str. 133 – Kaltenbäck: Wallfahrtsorte und Gnadenbilder

5) Hrabina, wieś 2 mile od Opawy. (Eichler T. II str. 134

5) Bila Woda (Weisswasser miasteczko na Szląsku). Ob. Eichler T. II str. 142. – Beatissima Virgo Dei Mater Maria quae in Weiswasser in districtu Ottmochoviensi Silesiae colitur. Nissae impr. Ignatius Schubard, 1663. –

5) Hranice (Weisskirchen miasteczko na Szląsku) – Ob. Eichler T. II str. 173 – Rippar J. K. Das Marienkirchlein bei Weisskirchen 1855 – Schobze Liborius: Pamatky města Hranic, 1864.

6) Hora Uhlirzska u Bruntalu (Köhlerberg bei Freudenthal) w Szląsku (Eichler T. II str. 238.)

7) Frydek (na Szląsku), statua kamienna P. Maryi przed kościołem postawiona 1663 przez dziedzica Franc. Eusebiusza hr. Oppersdorf (Ob: Eichler T. II str. 242 – Findinsky Karel: Dějepis farniho kostela u S. Jana ve Frydku. Těšin 1876.) Kaplicę nad statuą wystawił 1706 proboszcz Faldin. Kościół wystawiony 1759.

7) Gotteshausberg bei Friedeberg na Szląsku koło Freiwaldau. (Ob. Eichler T. II str. 288.)

8) Riemerberg u Obrechtic (Olbersdorf) na Szląsku. (Ob. Eichler T. II. str. 289.)

9) P. Maria Pomocna na górze Gottesgab pod Cukmantel na Szląsku. Obraz kazała wymalować r. 1713 Dorota z Frankenserów Weissowa. (Ob. Eichler T. II str. 315 – Geschichtliche Darstellung des Wallfahrtsortes Mariahilf auf dem Gottesgabberge bei Zuckmantel. Freiwaldau 1854.

10) Krautenwalde u Jawornika na Szląsku (po niżej Landek w Kładzkiem) od r. 1848 (Ob. Eichler T. II str. 334

11) Opawa (Tropau) Obraz N. P. Maryi u Jezuitów r. 1648 darowany przez Stefana hr. Würben Jezuitom (Eichler T. II str. 226.)

Engelsberg (Andělská Hora) przy drodze wiodącej do Vrbna (Würbenthal) na Szląsku austr. Kościół S. Anny sławny z pielgrzymek pobożnych.

Kaplica św. Klementa u Osvětiman na zachód od miasta Uhersk. Hradiszte (dawny Velehrad) na Morawie sławna z pielgrzymek, dawniej Klasztor istniejący r. 906 Benedyktynów słowiańskich. Po opuszczeniu darował go margrabia morawski Jan r. 1358 Augustynianom w Bernie, którzy ~~tam klasztor~~ filialny założyli (residentia seu grangia S. Clementis prope castrum Cimburk) (Ob. Hora sv. Klimenta u Osvětiman v pověrtech lidu slovackého. Sebral a upravil Fr. Bři-kryl bohoslovec Olomoucky 1884.)

Głównem źródłem do ikonografii N. P. Maryi jest charakterystyka osoby jéj, spisana przez greckiego historyka Nicefora podług powieści S. Epifaniusza.

Obraz N. P. Maryi przez S. Łukasza malowany w Bernie u Augustianów.

S. Maria auxiliatrix Passaviensis miraculis clara: P. Maria z włosami spadającemi na ramiona siedząca z głową pokrytą trzyma nagą dziecinę Jezusa.

Obraz P. Maryi zwany Nicopeia a Vittoria (z dzieciną) w Kościele S. Marka w Wenecyi.

Obrazy N. P. Maryi przez S. Łukasza malowane we Włoszech: 1) w Bononii (in monte della Guardia) 2) w Klasztorze benedyktynów w Farfa 3) w Tivoli u franciszkanów S. Maria maggiore (sama P. Maria do połciała z podniesionemi rękami) 4) w Spoleto (sama P. Maria do półciała z podniesionemi rękami – pochodzi r. 1185 z Konstantynopolu.) z napisem długim greckim. 5) w Rzymie S. Maria Major albo też ad Nives zwana. 6) w Rzymie w klasztorze S. Xysta i Dominica (en face z podniesioną prawą ręką, na sukni Kryzy napisem IC. XC. NIKA. (Chrystus może wymazany) 7) w Rzymie: delle Grazie (sama Matka boska) 8) w Rzymie w Kościele Ara coeli (taż sama) 9) w Plata w Sycylii.

Obrazy N. P. Maryi greckie w Rzymie: 1) N. P. Konstantynopolitańska zwana d'Itria (Odegitria) czyli sycylijska w Rzymie (trzyma Chrystusa który w jednej ręce ma kulę świata a drugą błogosławi) 2) del Pascolo (z napisem sławiańskim w Rzymie) 3) de Populo w Rzymie. 4) Sancti Alexii czyli N. Panna z Edessy w Rzymie 5) Delle gratie a porta Angelica w Rzymie (Dziecię Jezus trzyma zwój z napisem greckim) 6) della Salute w Rzymie (podobny) 7) de Melecha w Malcie 8) Damascena Valettae w Malcie 9) de monte Filermo w Malcie. 10) del Carmine Transpontina w Rzymie.

Obrazów 31. P. Maryi malowanych przez S. Łukasza jest w Rzymie podług jednych 4; a podług napisu na obrazie P. Maryi in Via lata ma być 7. Po za Rzymem jest ich bardzo wiele. – Podług starych rękopisów monasteru na górze Athos miał Łukasz Św. malować 3 duże obrazy i 70 małych obrazków P. Maryi (Durand: Ecrin de la Ste Vierge) – W dziele tym wyliczone są następujące obrazy B. Maryi przez S. Łukasza malowane: a) w Rzymie: 1) S. Maria Major (Bazylika) 2) S. Maria in Via lata. 3) S. Maria de Populo. 4) S. Maria in Ara coeli. 5) w Pantheonie. 6) u S. Augustyna. 7) S. Maria Gratiarum podle Świątyni Westy. 8) apud S. Mariam Novam u S. Franciszka na Forum. 9) S. Dominika i S. Syxta w Quirynale. – Prócz tego przypisują S. Łukaszowi w Rzymie: a) w Kaplicy S. Wawrzyńca: Sancta Sanctorum zwana. b) in Porticu. c) in Hospitali Consolationis. d) ad Campum Martium e) w Kościele P. Jezusa: S. Vergine della Strada. f) S. Maria in Cosmedin.
– Obrazy [illegible] P. Maryi malowane przez S. Łukasza po za Rzymem. 1) Monte-Vergine koło Avellino. 2) Monte della Guardia w Bononii. 3) w opactwie Farfa, w Sabino. 4) w Turynie: La Consolata. 5) w Neapolu: Madona cudowna. 6) zwana Melhala w Malcie. 7) Notre Dame-des Grâces w Cambray. 8) w Starej Kaplicy w Ratysbonie. 9) w Częstochowie na Jasnej Górze (Czarna). 10) Montis Athos. 11) w Smoleńsku. 12) w Włodzimierzu przy Moskwie. Prócz tego: a) w Frascati Grotta-Ferrata. b) w Guadelupe w Andaluzyi F

w Grotta Ferrata koło Frascati – w Guadelupe w Andaluzyi. w Wenecyi – Spoleto – Florencyi – Montenero koło Liworno – Ferrato w Dalmacyi – w Bernie w Morawii – w Wilnie.

F c) P. Maryi mały obrazek (z Dzieciątkiem Jezus), z napisem syro-chaldejskim, który malował Łukasz, który r. 1829 mnich Grek grecki darował węgierskiemu półkownikowi Szerelmy (dziś w Anglii) malowany enkaustycznie na blasze miedzianej wysok. 10 pouces 28 cent. szerokości 22 cent.

Oprócz tego przypisują S. Łukaszowi dwa posągi P. Maryi z drewna rzeźbione i pomalowane zupełnie do siebie podobne 1) w Loretto. 2) w Oropa koło Biella w Piemoncie.
Apostolskich czasów mają sięgać posągi N. Panny Maryi. 1) San Pilar w Saragossie. b) w [illegible] Regla koło Cadix. c) w Puig koło Walencyi w Hiszpanii.

Źródłem do obrazów N. P. Maryi był najprzód Cedrenus, który tak opisuje postać jej: „Była wzrostu miernego, włosów żółtawych (blond), oczu „czarno-jasnych, brwi i powiek długich, nosa miernego, rąk i palców przydłu„gich, używała szat wełnianych, naturalnego koloru." — Po nim Nicefor Callistus historyk XIV wieku grecki, na podstawie pisarza Epiphaniusza, kreśli jej wizerunek: „Była postaci średniej: Nikt jej niewidział śmiejącej, smucącej się lub gniewliwej; płeć miała śniadą, oczy żywe, ciemne „tanquam oleae colore pupillas in eis habens," powieki jej były „inflexa et decenter nigra", nos długi, usta wesołe oddychały słodyczą; twarz proporcyonalnie owalna, ręce i palce przydłuższe."

Najdawniejszy wizerunek N. P. Maryi w Rzymie w bazylice S. Mariae Majoris, malowany przez S. Łukasza na 2 deskach cedrowych spojonych z sobą, wysok. 1 metr 50 cent. szerok. 1 metr, malowany enkaustycznie (cera et coloribus) zupełnie zczerniały, nie przemalowany, ma twarze wielkości naturalnej; tło nie było złocone. — Jest to dzieło malarza greckiego.

Podczas zaburzeń obrazoborców (ikonoklastów) wywieziono z Grecyi do Włoch wiele obrazów N. P. Maryi.

O czci obrazów mówi Concil. Trident. Sess. 25 de SS. Imag.: „Imagines porro Christi, Deiparae Virginis et aliorum Sanctorum in templis praesertim habendas et retinendas, eisque debitum honorem et venerationem impertiendam, non quod credatur inesse aliqua in eis divinitas, vel virtus propter quas sint colendae, vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda: velut olim fiebat a gentibus, quae in idolis spem suam collocabant; sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa quae illae repraesentant: ita ut per imagines, quas osculamur et coram quibus caput aperimus, et procumbimus, Christum adoremus; et Sanctos, quorum illae similitudinem gerunt, veneremur. Id quod Conciliorum, praesertim vero secundae Nicaenae Synodi, decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum." — „In imaginum sacro usu omnis lascivia vitetur, ita ut procaci venustate imagines non pingantur, nec ornentur.... Nihil inordinatum, aut praepostere et tumultuarie accomodatum, nihil profanum, nihilque inhonestum appareat."

Obraz N. P. Maryi piastującej dziecię Chrystusa wspominają już najdaw-
niejsze pisma Ojców Kościelnych, pojawia się takowy w Katakombach i
w najdawniejszych świątyniach Katolickich. Z początkiem IV wieku, po
zwycięstwie Konstantyna Wielkiego zaczęto stawiać bazyliki chrześciańskie
i takowe ukraszać ozdobami. W. Końcem VI wieku powstał Serenus bis-
kup mersylijski przeciwko czci obrazów, jako zabytek pogaństwa, za co go
zgromił w liście papież S. Grzegorz wielki. – R. 725 cesarz Grecki Leon Izau-
ryjski, za podszczeniem żydów, zaczął prześladować obrazy święte i dał
początek Obrazoborcom czyli Ikonoklastom. Pomimo iż VII Sobór eku-
meniczny czyli IIgi Nicejski r. 787 potępił Ikonoklastów, jakiemi byli:
Leo Isaurus 717–741, Constantinus Kopronymus (741–775), Leo Chazarus
(775–778), Nicephorus I (802–811), Leo V. Armenus (813–820) – Michael Begas
(820–829), Theophilus (829–842)

Beatissima Virgo Maria Mater Dei qua Regina et Patrona Hungariarum, historico-pragmatice adumbravit Augustus Florianus Balogh de Nemcsicz parochus Kocskóczensis. Agriae, typis Lycaei Archi-episcopalis, 1873–1876. 4to Tomus I (1873) ppg. 432. – Tomus II (1876) p. 433–791. 5. (Cena u autora 5 f 50 kr. w księgarni 7 f.) (autor w Felső-Kocskócz – poczta: Pucho)

Rysopis Bogarodzicy ~~jest~~ najdawniejszy podał w XI wieku Jerzy Cedrenus (De laudibus BMV. Lib. 5): „Erat Marie statura mediocri, subfusca, fulvo crine, oculis fulvis ac mediocribus, magno supercilio, naso mediocri, manibus ac digitis longis."

Później Nicefor Callistus w XIV w. (Compendium Histor. eccles. l. II c. 23) podług Epifaniusza tak opisuje: „Fuit Maria capillo flavo, oculis acribus, supercilia ei decenter nigra, et nasus longior, labia florida et verborum suavitate plena, facies aliquanto longior, manus et digiti longiores."

Najdawniejszy wizerunek Bogarodzicy (Ectypon) znajduje się w Rzymie, według podania malowany enkaustycznie przez Św. Łukasza na tablicy cedrowej z 2 deszczek złączonej (3½' i 2½' miary). Wyobraża Bogarodzicę trzymającą dziecinę Jezusa który prawą ręką błogosławi a w lewej ma księgę zawartą. Obraz ten św. Helena wywiozłszy z Jerozolimy darowała Papieżowi Liberiuszowi w Rzymie.

Tło obrazu czerwone, z śladami złoceń. Rysy twarzy regularne, nieco za twarde. Rąbek pokrywający głowę Maryi, niebieski z złotym szlaczkiem; suknia Maryi ciemnobrunatna z żółtym szlaczkiem koło szyi; sukienka Jezusa ciemnobrunatna z szlaczkiem czarnym. W górze napis MP-ΘV

Gumpenberg: Atlas Marianus 1672. (ma 1200 miejsc obrazów cudownych) – przedruk w: Corona aurea de laudibus B.M.V. Parisiis (X. Migne). 4to 13 tomów

Mennyei Korona. Azaz: Az egész Világon lévö csudálatos bold. szüz Képeinek röviden föltett eredeti, mellyet sok tanusagokkal öszve szerzett, és az ajtatos hivek lelki üdvösségére botsatott Galantay Eszterhas Pal Magyar Orszagi Palatinus. 1690. Nagyszombatban. 4º min. str. 220, z 107 obraz. sztych (z tych 20 węgierskich)

Mennyei Korona. Az egész (2ª edit) ... 1697. fol. str. 816 (wiadomość tu o 100 cudowno węgierskich obrazach

Jordanszky Alexius: Kurze Beschreibung der Gnadenbilder der seligsten Jungfrau Mutter Gottes Maria, welche im Königreiche Hungarn und der demselben gehörigen Theile und Länder öffentlich verehrt werden. Pressburg 1836. 4to (mit 90 Bildern)

Magyar Országban s ahhoz tartozó Részekben lévö bold. Szüz Mária Kegyelem Képeinek rövid leirása .... Szüz Maria Tisztelöinek lelki vigasztalásukra Közrebocsátotta, a Képek másaival együtt Jordánszky (:biskup tinnieński, kanonik ostrzyhomski:). Pozsonyban 1836. 4º str. 192 (Opis 68 miejsc w Węgrzech, między temi 2 w Galicyi – przerobiony Esterhazy – z 66 rycinami sztych Bogaroszy węgier. – razem 94 rycin. – jest i po niemiecku) – po węgiersku wydał księgarz A. Bucsanszky lecz zamiast rycin ma drzeworyty

Krótka wiadomość o obrazie Najśw. Maryi P. Pocieszenia w Hodowicy. Lwów 1858. 8vo

Venite et videte opera Domini quae fecit prodigia super terram. Psalm 45. 9.

Tom II str. 642 – 680. zawiera wiadomości o galicyjskich (Materyjałów dostarczył: Jan Karasiewicz wikary katedr. lwow.) obrazach cudownych: Lwów (obraz i statua u Dominikanów – podług Ulanowskiego i Ziątkowskiego), Rudki (malowany przez Św. Łukasza w dyec. przem.), Zarwanica (obraz cudowny w cerkwi r. 1367 mnich Serwan przyniósł z Serbii – w cerkwi zbudow. około r. 1400, wymurow. r. 1742, obraz za cudowny ogłosił r. 1742 Atanazy Szeptycki – jest tu i cudowny obraz Ukrzyżowanego), Tarnowiec, Przemyśl (w Kościele Katedr. statua ob. Ziątkowski: Wiadomości o statui alabastrowej Jackowej – którą r. 1600 z Krakowa od Dominikanów (Magdalena Do… Stańska sprowadziła dla Dominikanek. – Siedząca na tronie z alabastru) – Sokal, Gdów, Tuligłowy, Tuchow, Odporyszów (z Żabna przeniesiony r. 1799), Podkamień, Hyżne, Zagórz (Zawiedzenia N. P. Maria i Elżbieta na płótnie), Dzików, Zawada, Chłopice (Obraz ogłoszony cudownym 1760) Starawieś (Zaśnięcie P. Maryi – Jezuici od r. 1821), Jarosław (wspomina Esterhazy), Rzeszow, Myślenice, Leżajsk, Zakliczyn (pod Sieprawiem), Lwów (w Katedze), Kochawina (za cudowny uznał Mik. Wyżycki arcyb. 16 Maja 1755), Łysiec (u Ormianów, Kopia Kamienieckiej), Hodowica (od r. 1852 / 1830 Kopia morawskiej z Eichhorn czyli Brauneisen) Gosprzydowa, Rychwałd, Hoszow – Częstochowa.

Obrazy P. Maryi malowali Michał Anioł, Corregio, Tycyan, Van Dyck, Caracci, Espagnoletto, Dominichino, Carlo Maratti, Salvator Rosa, Carlo Dolce, Rafael Sanzio, Van Eyck, Kranach.

Obrazy przez S. Łukasza malowane na Rusi: 1) w Chełmie (gub. lubelsk.) w cerkwi sobornej. 2) w Toropcu (gubern. pskowsk.) przywieziony r. 1173 do Połocka, a z tąd r. 1239 do Toropca (Odigitria Efezska). 3) w Włodzimierzu nad Klaźmą, z Carogrodu r. 1150 dostał się do Kijowa, a r. 1155 do Włodzimierza. 4) w Wilnie w monasterze S. Troickim przywieziony w XVI w. z Carogrodu do Moskwy, a z tąd 1495 do Wilna. (Odigitria)

Obraz P. Maryi Cypryjskiej (Eleusa) w monasterze Kikkos na wyspie Cyprze, malowany przez S. Łukasza.

Magyarországban s az ahoz tartozó Részekben lovö boldogs. Szűz Mária kegyelem Képeinek rövid leirása. Néhai nagynevü herczeg Eszterás Pálnak magyarországi Palatinusak.... a Képek másai: val együtt Jordánszky Elek .... saját költ: ségén kiadta Bucsánszky Alajos. Pest, 1863 Nyomtatja s kiadja Bucsanszky Alajos. 8° str. 32/6

Ara 60 kr.

Opis 70 cudownych obrazow z lichemi drzeworytami:

a) W dyecezyi Ostryhomskiej. : Ostrzygomska (stara kardyn. Bakacsa) Presburgska, Blumenthal, Presburgska na górze Kalwaryi, Mariathal (nitrzanski kom.), Nagyszombat, Modordorf, Sasvar czyli Sassin, Holics, Szo: Kolcza, Szent-benedek (nitrzanski Komit.) nad Gronem, Kis-Tapolcsa Bars Komit. O-Buda, pesztenski Komit., Krisztinavaros czyli Buda, Matra-Verbelyi neograd. Komit., Kiralyfalva pesztenski Komit (w zamku Palfych)

b) W dyecezyi Nitrzanskiej: Nyitra, Dubnicza w trenczynskim, Friwald w trenczyn., Vissnyowa w trenczynskim.

c) W dyecezyi Neusohl: Radvany Komit. sohl, Góra nad Zwoleniem (Sohl) tamże, Privigga nitra. Kom., Znyo-var allya turocz. Kom.

d) w dyecezyi Waitzen: Waitzen pestenski Kom., Bessnyö pestenski Kom.

e) w dyecezyi Raab: Raab, Fertö Komit. wieselburg, Kismarton Komit oedenburg, Frakno Komit. oedenburg, Loretto Komit. oederb., Hozing Kom. oedenburg, Osli Kom. oederb., Zsömle Komit. Komorn.

f) w dyec. Steinamanger: Kis-czeli, Röjti w Komit. oedenburg

g) w dyec. Wesprim: Sümegh, Komit. zala, Andocs Komit. Somogy.

h) w dyec. Waissenburg (Alba regalis): Bodajki Komit. weissenburg, Solmar Komit. pest., Budakesz Kom pest., Mik Kut kom. pest.

i) dyec. Fünfkirchen: Maria-gyüd Siklos mellet. Komit Baranya – Szegszard Kom. baranya – Kemend Kom. baranya – Turbeki, Komit. Somogy.

k) dyec. Kolocsa: Hajos Kom. Solt.

l) dyec. Csanad: Radna Kom. arad. – Szeged. Kom. csongrad.

– Pocs Kom. Szabolcs.

m) dyec. agryjsk.: Egerszalok Kom. heves. – Palfalva Kom. borsod. (stara w Wiedniu – Kopia z r. 1742 z ruskim napisem) – Gyongyös Kom. heves.

n) w dyec. roznawsk.: Krasznahorka (zamek Andrassych) Kom. gömer.

o) w dyec. Spisk.: Lewocza na górze statua kaplica fund. 1247 odnowion 1696

p) w dyec. Koszyck. Koszyce (stara w Kośc. Katedr.) – Kisfalu (stara) Komit saros.

q) w dyecez. Sigm: Terzactum (stara) w Kroacyi

r) W dyec. Agram: Bisztricza (Kroacyi) – Remete (Kroac.) – Krapina (Kroac.) – Petervar (w Slawonii);

s) W dyec. dyakowarsk.: Almasi (w Slawonii) – Dragotin (w Slawonii) – Szottini (w Syrmii) –

t) w dyec. Karlsburg: Kolozsvar (stara) – Csiksomlyo (w Siedmiogrodzie)

u) w dyec. przemysk. i tarnow. Staraniec – Tuchow

w) Buda główne miasto: statua

Madona S. Maria del Parto a S. Agostino
(Częstochowska) 15
właściwie Kopia Madonna Santa
Maria Major w Rzymie.

Ob: Mois de Marie des Madones de
Pie IX par l'Abbé A. Durand. Orné
de 32 gravures. Paris, librairie de
Victor Palmé 1876. 8ᵒ. pp. 352. 4 fr.

Ott Georg: (dzieło niemieckie o cudownych obrazach
N. P. Marji) Regensburg 1871 (opis) między
woni polskich)
Poche parole sul culto della beata Vergine, e le sue
attinenze colla civiltà. – La preghiera sotto
qual titolo invocare Maria SS. in pro dei Polacchi
– per Tancredo de Riso. – Seconda edizione. Firenze
(bez roku) 8ᵛᵒ str. 30 Ded. Ai fratelli Polacchi.)

16

Manni Domenico Maria : Del vero pittore Luca S. e del tempo del suo fiorire; Lezione di Domenico Maria Manni. Firenze 1764. 4°

D " " " Dell'errore che persiste di attribuirsi le pitture al Santo Evangelista. Firenze 1766. 4°

Atlas Marianus sive de imaginibus Deiparae per Orbem Christianum miraculosis autore Guilielmo Gumppenberg e Soc. Jesu. Editio altera. Ingolstadii 1657–1659. 12°. (4 Księgi z rycinami, opis 1200 cudownych obrazów, najwięcej w Hiszpanii, Niderlandach, Sycylii)

Marianischer Atlas das ist Wunderthätige Marienbilder, so in aller Christlichen Welt mit Wunderzeichen berhuembt. München gedruckt bei Joh. Jäcklin 1658–1659). 12° (4 Księgi z rycinami)

Marianischer Atlass. Von Anfang und Ursprung zwölffhundert wunderthätiger Marienbilder; beschrieben in Latein von Guilielmo Gumppenberg, anjetzo durch Maximilianum Wartenberg S. J. in das Teutsch versetzt. München, in Verlegung Joh. Hermann von Gelder; gedruckt bei Sebastian Rauch 1673. 12° 4 Theile. (bez rycin)

Gumppenberg G. S.J.: Atlas Marianus seu de imaginibus Deiparae per orbem christ. miraculosis. Monachii et Ingolstadii 1657–1659. 12mo 4 Partes in 2 Voluminibus. Cum 103 figuris grav. p. G. A. Wolfgang. 40 Mk.

" " " Monachii 1672. fol. 24 rycinami. Edycja powaożona opisująca 1200 miejsc cudownych. 80 Mk.

" Atlante Mariano ossia Origine delle imagini miracolose della B. V. Maria venerate in tutte le parti del mondo; per cura dell'editore Giambatt. Maggia recato in Italiano ed aggiuntevi le ultime immagini prodigiose fino al secolo XIX da Agost. Zanella. Verona 1839–1847. 12 Volum. en 137 livrais. — Roberto Camaldolese di Monte-Corona: L'amor di Maria ovvero motivi all'amor di Maria Sant. Appendice all' Atlante Mariano. Verona 1848. 5 Livraisons 100 Mk.

Pouget: Histoire des principaux sanctuaires de la Mère de Dieu. Lyon et Paris 1847.

Santuario Mariano et historia das images milagrosas de nossa Senhora por Fr. Agostino de Santa-Maria. Lisboa 1702–1723. 4to 10 Vol.

Année de Marie. Tours 1842. 2 Vol. (z rycinami cudownych obrazów)

Gumpenberg Atlas Marianus in fol. bez rycin

" " " in 12º z rycinami.

Les Pèlerinages aux sanctuaires de la Mère de Dieu Lyon et Paris 1840.

Les Sanctuaires de la Mère de Dieu dans les arrondissements de Douai. Lille 1847.

Les Sanctuaires de la Mère de Dieu dans les arrondissements de Cambrai, Valenciennes et Avesnes. Lille 1848.

20

cherer Henr. S.J. Atlas Marianus
sive praecipuae totius orbis habitati
Imagines et Statuae magnae Dei Ma:
tris beneficiis ac prodigiis inclytae
uccincta historia propositae et
mappis geographicis expressae. Mona:
chii 1702. 4°

15 Mar

Bombelli Leo: Raccolta delle imagini della B. Vergine Maria. Roma 1792. 12º 4 Tomi (400 migne)

Riccardi Antonio: Storia dei Santuarii più celebri di Maria Santissima sparsi nel mondo Christiano. Milano 1840

Jordanzky: Kurze Beschreibung der Gnadenbilder der Seligsten Jungfrau. Presburg 1836. 4to

à Dudinck Jodocus: Synopsis bibliothecae Marianae hoc est: Recensio authorum qui de B. Maria V. scripserunt. Coloniae 1643. 8º

Marracci Ippolito: Bibliotheca Mariana alphabetico ordine digesta et in duas partes divisa; qua auctores qui de Maria Deiparente V. scripsere cum recensione operum continentur. Romae typis Francisci Caballi 1648. 8º 2 V. 1. ff. 848. 690 (Mieści ta 3000 autorów między temi wiele polskich.)

" " Polyanthea Mariana. Coloniae 1683. fol.

" " " — " — Romae 1694 fol

" " " " Romae 1427. 4º

(zawiera więcej niż 1000 autorów których opuścił w Bibliotheca – między temi i polskich)

von Sanden Bernard: De cultu B. V. Mariae et aliorum sanctorum eorumque imaginibus. Regiomontani. 1689. 4º

Forner Friedrich: Palma triumphalis miraculorum ecclesiae catholicae ~~et imprimis~~ .. V. Mariae, quibus.. passim per totum orbem christianum in Italia, Hispania, Gallia, Germania, Polonia.. luculentissime inclarescit libris V explicata. Ingolstadii typis Guilielmi Ederi 1621. 4º

(Brunner Andreas) Fasti Mariani cum illustrium Divorum imaginibus et elogiis. Monachii apud Cornelium Leysserum 1630. 16º (z rycinami)

" " " Antverpiae apud Joannem Cnobbarum 1638. 16º (bez rycin.)

à Dudinck Jodocus: Mundus Marianus h. e. specificatio omnium mundi locorum in quibus Beata Deipara Virgo miraculose colitur Coloniae 164[illegible]. 8º

Gumppenberg Wilhelm: Idea atlantis Mariani seu de Imaginibus miraculosis B. V. Mariae. Tridentini 1655. 12º

— — Atlas Marianus seu de imaginibus Deiparae per orbem christianum miraculosis IV libris comprehensus. Monachii 1657. 12º 2 Vol. Ingolstadii 1657.

— — — — Dilingae 1691. 12º 2 Vol.

— — — — Pragae 1717. 8º (ed. Augustin Sartorius.)

([illegible]) — ins Deutsche übersezt von Wartenberg. München 1673. 8º 4 Bde

-- Dilingae 1691. ?
-- Pragae 1717. ?

— — Atlas Marianus quo B. V. Mariae imaginum miraculosorum origines XII centuriis explicantur. Monachii 1672. fol. 2 Tomi (w pierwszym tomie text; w drugim ryciny - jest tu opis 1200 obrazów)

— — Atlante Mariano. Turino. 184. (Tłomaczenie z notami) (1839)

Marchetti (Giov.) Dei prodigi avvenuti in molti sacri immagini specialmente di Maria Santissima Madre di Dio Roma 1787. 8º et 1797 (jest tu 24 obrazów cudownych w Rzymie - nowo szych) (jest po polsku: Schyłek cudownych [illegible])

Collin de Plancy [illegible] Jacques Augustin Simon: Dictionnaire critique des reliques et des images miraculeuses, précédé d'un essai historique sur le culte des reliques et des images, les querres des iconoclastes. Paris, Guien et Comp. 1821-22. 8º 3 Vol.

Fontes gratiarum Marianarum s. historica relatio de imaginibus miraculosis per Hungariam. Claudiopoli 1739. 8º

Hayd (Joan. Bonus) Mariale Augustianianum s. brevis descript. plusquam sexaginta Imaginum B. V. Mariae quae in nostr. religione ut thaumaturgae venerantur. Monachii 1707. (nis. przeszło 60 obrazów w klasztorach Augustianów.)

Oettinger Eduard Maria: Iconographia Mariana oder Versuch einer Literatur der wunderthätigen Marienbilder. Leipzig Gustav Ammelmann 1852. 8º K. 4. ft. 67. opis 445 dzieł 16a micio.

Kaltenbäck J. P. Die Mariensagen in Oesterreich. Wien (Klang) 1845. 8º ss XVI. 410 (od ss. 341–393 literatura miejsc cudownych w cesar. Austr. – z galicyjskich tylko Tuchów i Częstochowa są wymienione)

Scherer Henric.: Atlas Marianus Soc. Jes. 1710. 4º: tworzy część jego dzieła: Geographia universa 1710. 4º 7 Tomów. Atlas marianus są to karty jeograficzne pojedynczych krajów, nad każdą kartą kraju jest obraz cudowny P. Maryi z owej strony. na str. 114 jest Karta Polski z obrazem N. P. Maryi Częstochowskiej.

Bombelli Leo: Raccolta delle imagini della B. Vergine
* Maria. Roma 1792. 12º 4 Tomi (przeszło 400 wizerunków)

Pouget: Histoire des principaux sanctuaires de la mère de Dieu. Lyon et Paris 1840. 1847. 8º.

Les pelerinages aux sanctuaires de la mère de Dieu dans les arrondissements de Douai, Lille etc. Lille 1847.

Les sanctuaires de la mère de Dieu dans les arrondissements de Cambrai, Valenciennes et Avesnes. Lille 1848.

Agostino de Santa-Maria Fr: Santuario Mariano et historia das images milagrosas de nossa Senhora por... Lisboa 1707–1723. 4º 10 Vol.

Orsini: Vie (la) de la sainte Vierge (bez rycin)

Année de Marie. Tours 1842. 2 Vol. (z rycinami cudownych obrazów we Francyi)

Raccolta delle immagini della B.ma Vergine ornate della corona d'oro dal R.mo capitolo di S. Pietro con una
* breve ed esatta notizia di ciascuna immag... data in luce da Pietro Bombelli. R... 1792. 12º 4 Tomi (jest tu 12... zów sztychów. N. P. M... cudownych w Rzymie)

Jordanszky Alex. (ujj.) Kurze Beschreibung der Gnadenbilder der seligsten Jungfrau Mutter Gottes Maria, welche im Königreiche Hungarn und der zu demselben gehörigen Theile und Ländern öffentlich verehrt werden. Preßburg 1836. 4º. (z 90 wizerunkami)

Egron A.: Le Culte de la sainte Vierge dans toute la catholicité, principalement en France et dans la diocèse de Paris: Etudes religieuses, historiques et artistiques. Paris (Gaume) 1842. 8º. (bez rycin) pp. 646.

Darras: Légende de Notre-Dame, ou Vie de la sainte Vierge, d'après les légendaires du moyen-age. Paris 1849. 12º.

Laforge Ed: La Vierge; type de l'art chrétien, histoire monuments, légendes. (Paris impr. Perrin) 1864. 4º.

Gumpenberg Atlas Marianus wydanie włoskie pomnożone przez Zanella. Verona 1839. Tom I. II.

Gumpenberg Guilielm: Marianischer Atlass vom Anfang und Ursprung zwölfhundert wunderthätiger Maria-Bilder aus dem lat. durch Maximil. Wartenberg in das Teutsch versetzt. München 1673. 8º. 4 Theile

Riccardi Antonio: Storia dei santuari più celebri di Maria Santissima sparsi nel mondo ~~dei~~ cristiano. Milano 1840. 8º. Tom I-III

Austria Mariana seu gratiosarum Virgineae Dei Parentis iconum per Austriam origines, progressus ac beneficia [illegible] Vindobonae 1735. 8º. Continuatio ibid. 1736. 8º.

Sidus novum Hungariae seu SS. Dei et dolorum mater Maria in statua Sassinensi in fine saeculorum thaumaturga. Tyrnaviae 1746. 4º.
(Tłomaczenie węgierskie przez Franc. Brosz wyszło w Nagy Szombathan 1751. 4º.)

Matejka Joseph: Der Marianische Pilger; glaubwürdig den Ursprung des Gnadenbildes zu Maria-Schossberg oder Sassin in Ungarn darstellend. Tirnau 1843. 8º.

Grieskircher Ferd. Ign.: Magnae Ungariae Dominae unicae Dei Matris admirabilis mirabilia, quae in statua sua sacra super Posonium in Thal sub cura PP. Paulinorum locata mirabiliter operatur. Viennae 1661. 4º cum icone
(Tłomaczenie niemieckie przez Ans. Klämpfl wyszło w Wiedniu 1714. 12º.)

Thonhauser Xav: Deiparae ducatus Styriae consolatrix in propinquo colle Graecensi sub cura FF. ord. S. Pauli primi eremitae. Graecii 1735. 8º (Mariae-Trost bei Grätz)

Jung Carol. Jos: Vinea electa d. i kurtzer Begriff der gnadenreichen Hilff Mariä in ihrer Bildnuss in der Kirchen der PP. clericorum regularium S. Pauli zu Wien (in der Vorstadt Maria Hilf) Wien 1725. 8º.

Sacer Marianae Stiriae Zodiacus seu celebriores gratiis et prodigiis clarae B. V. Deique Matris Mariae in Stiria imagines. Graecii 1709. 8º.

Gutwirt Math: Tempe Bohemiae seu celebriores effigies B. Virginis quae in regno Bohemiae clarent miraculis. Pragae 1665. 8º.

Via sancta Praga Vetero-Boleslaviam cum 40 Mariae in Bohemia iconibus exornata. Pragae 1690. 8º.

Lustgarten Mariä mit den fürnembsten in Böheimb Mähren und Schlesien befindl. Bildern. Prag 1736 12º. (mit 39 Kupf.)

Autočiště k wšelikým obrazům Marye Panny w Kr. Českem. Příbram 1789. 12º

Siffnera Joz: Historické wypsání obzwlastnjch mjst milostných w Kral. Českem, kteraž pro mnohé putowánj slawna gsau, z něm. přel. J. Rulik. Praha 1807. 8º.

Marianischer Pilgram deren in Ungarn und Mähren sich befindlichen Marianischen Oertern. Skalitz 12º (m. Kupf.)

Ezerey Wolfg. de: Geographia Mariana regni Hungariae. Budae 1780. 8º.

Lehner F. A. von (Dr. und Hofrath): Die Marienverehrung in den ersten Jahrhunderten. Stuttgart (Cotta) 1881. 8º. ppg VIII. 362 und 8 litogr. Dopeltafeln. 6 Mark.

Lehner F. A. Dr: Die Marienverehrung in den ersten Jahrhunderten. Stuttgart 1881. 8vo (Entstehung des Mariencultus vom V. Jahrhundert, namentlich vom Ephesiner Concil 431.)

Schulte Viktor: Archäologische Studien über Altchrisliche Monumente. Wien 1880. 8vo (jest tu też rzecz o najdawniejszych obrazach N. P. Maryi i spis tych obrazów).

Kreuser J.: Bildnerbuch als Leitfaden für Kunstschulen, Künstler, geisliche und weltliche Kunsfreunde, zur Wiederauffrischung altchrislicher Legende. Paderborn (Ferdinand Schöningh) 1863. 8vo str. 383 (dzieło praktyczne i dobre; pag. 17–55 traktuje o obrazach N. P. Maryi.)

Hack J.: Der christliche Bilderkreis, enthaltend eine Beschreibung und Erklärung der hh. Bilder. Schaffhausen (Fr. Hurter) 1856. 8vo str. 368. (pag. 190–220 o obrazach N. P. Maryi)

Ob. Radowitz – Helmsdörfer – Didron – Malou.

Jameson: Legends of the Madonna as represented in the fine Arts, forming the Third Series of Sacred and legendary Art, by Mrs. Jameson. (Illustrated by etchings and woodcuts.) Third edition. London (Longman, Green) 1864. 8vo str LXXV. 344, z 164 drzeworytami i 27 miedziorytami. Jest tu: Origin and history of the Effigies of the Madonna – poczawszy od S. Epifaniusza w r. 403).

Les Vierges miraculeuses de la Belgique; par A. De Reume. Bruxelles 1856. 8vo

Rossi G. B. de: Imagines selectae Deiparae Virginis. Romae 1863. (o obrazach w Katakumbach)

Hilaire de Paris P.: La Madone de Saint Luc devant l'histoire et la science, par le T. R. P. Hilaire de Paris de l'ordre de Saint François. Paris (Librairie de l'oeuvre de Saint-Paul) 1886. 8vo str. XIII. 247, z 3 rycin. (autor kapucyn, głównie o autentyczności obrazu w bazylice apud S. Mariam Majorem w Rzymie traktuje.)

Grimouard de Saint-Laurent: Guide de l'Art chrétien. Paris 1873. Tom III (Etude XIV (Marie) z rycinami.
[inserted above: "etc de" above "Guide"; "XV. XVI" above "Marie"]

Durand A (l'abbé): L'Ecrin de la Ste Vierge. Lille 1885. Tom IV (są tu liczne obrazy cudowne N. P. Maryi w rycinach)
w Tomie III: P. Maria w Częstochowie, w Smoleńsku, w Włodzimierzu moskiewsk. (na kształt Gumpenberga: Atlas Mar.)

Riccardi Antonio: Istoria de santuari più celebri di Maria. Milano, 1848.

Milochau Anselme: La Vierge de S. Luc. Paris 1862.

Rohant de Fleury: La Ste Vierge. 2 Vol. (188.) z rycinami cudownych obrazów P. Maryi.

Summa aurea de Bourasse (z cudownemi obrazami P. Maryi). (Migne, 1862 Tom III)

Gumpenberg: Atlas Marianus. Monaci 1692. przedruk w Migne Bibliotheca 18..

Iconographie de l'Immaculée Conception de la Très-Sainte Vierge Marie, ou de la meilleure manière de représenter ce mystère par Mgr J. B. Malou, évêque de Bruges. Bruxelles (H. Coemaere) 1856. 8vo ppg. 152.

Molanus Joh.: De historia SS. Imaginum et picturarum. Lovanii 1570. 16o item Lovanii 1594. 12o – item Duaci 1617. 12o – item cum notis Lovanii 1771. 4to

Didron: Manuel d'iconographie chrétienne, greque et latine. Paris 1845. 8vo – toż po niemiecku przez God. Schafer. Trier 1855.

[left margin note:] Dyonisios hegumen z góry Athos napisał: Ἑρμηνεία τῆς ζωγραφικῆς (Podręcznik malarstwa) który przełożył na francuskie Paweł Durand

Koronacye Obrazów Cudownych N. P. M.

Zwyczaj Koronowania i przyozdabiania sławnych obrazów Bogarodzicy, w kościele chrześciańskim jest starodawny. Papież Klemens VIII na początku XVII wieku Koronował uroczyście obraz Bogarodzicy znajdujący się w rzymskiej bazylice patryarchalnej S. Maria Maggiore w Kaplicy Borghesich. – Pobożny hrabia Alexander Sforza Pallavicini di Borgonove z Księstwa Parmeńskiego urządził swoim kosztem d. 2 Sierpnia 1631 uroczystą Koronacyją cudownego obrazu Bogarodzicy zwanego Madonna della Febbre w bazylice Watykańskiej (którą to Koronacyją poczytują za pierwszą fundacyi Sforzy). Tenże Sforza testamentem notaryalnym spisanym w Parmie d. 3 Lipca 1636 zapisał fundusz oparty na (ziemnych) (czynszach 61 domóstw luoghi di Monte) w Rzymie na sprawianie koron dla cudownych sławniejszych obrazów Bogarodzicy, którym to funduszem zawiadywali kanonicy Kapituły S. Piotra w Rzymie; i wtedy to ustanowiono osobny Ceremoniał do tej uroczystości (Ordo servandus in tradendis coronis aureis, quae donantur a reverendissimo Capitulo S. Petri de Urbe sacris imaginibus B. Mariae V.) (Ob. Moroni Gaetano: Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica. Venezia 1842. Vol. XVII pag. 238: Coronazione delle sagre Immagini). Pierwszym obrazem Koronowanym z funduszu Sforzy był obraz zwany Madona de Monti (w Rzymie u Wizytek) Koronowany (d. 3 [illegible] 1632) za dekretem Kapituły S. Piotra. – Pierwszy który przemawiał za Koronacyją obrazów cudownych był Kapucyn Hieronim Paolucci (+1560 w Parma) zwany Apostolo della Madonna.

Wdziele: Ozdoba i obrona Ukraińskich Krajów, przecudowna w Berdyczowskim Obrazie Marya w r. 1756 ukoronowana to jest Opisanie tejże Koronacyi przez Grzegorza od Ducha Św. (Krzesiniewskiego) Karmel. bos. Berdyczow 1765. fol. i 1767 fol. zawiera wiadomości o początkach Koronacyj i Spis polskich Koronowanych obrazów. (Tedl. 4522)

25

Raccolta delle Immagini della Bma Vergine ornate della Corona d'Oro dal Rmo Capitolo di S. Pietro. Con una breve ed esatta notizia di ciascuna Immagine, data in luce da Pietro Bombelli incisore. Roma nella stamperia Salomoni 1792 (8º. 1793.
Tom I (z 29 rycinami). II (z 30 rycin.). III (z 30 rycin.). IV (z 30 rycin)
(ryciny piękne sztychowane przez P. Bombelli w 8ce, bez dodatków, koron i późniejszych ozdob:)
Jest tu 103 obrazów koronowanych rzymskich i w dodatku 16 niekoronowanych. W Tomie IV pag. 149 jest rycina: La Madonna del Pascolo in Muro, alta palm. 6, lar. 9. Bombelli inc. Roma 1793. 8º (niekoronowana)): Kopia Żyrowickiej M. B. odkryta na murze przy odbijaniu tynku r. 1716 w kościele Bazylianów SS. Sergiusza i Baccha w Rzymie, za prokuratorstwa Benedykta Trulewicza bazyliana: cf. Moroni
hr. Alexander Sforza w Piacenzy testamentem spisanym w Parma d. 3 Lipca 1636 (?) ustanowił fundusz na koronowanie obrazów starych i cudownych N. Maryi P. w Rzymie za dekretami Kapituły S. Piotra. — Pierwszym obrazem koronowanym koroną hr. Sforza r. 1631 d. 27 August. był obraz malowany (wiszący) na murze zwany La Madonna della Febbre w zakrystyi bazyliki Watykańskiej, przeniesiony później do kaplicy de' Signori Beneficiati czyli w wielkiej zakrystyi zbudowanej przez Piusa VI. r. 1777 (1778). — Drugim koronowanym obrazem 1632 d. 3 Septembr. był obraz zwany Madona de' Monti (u Zakonnic Nawiedzenia)
W exemplarzu x. Ign. Polkowskiego (Nr 6778) w Tomie 4tym na końcu wlepiona fotografia pięknego obrazu Matki Bożej siedzącej na krześle bez dzieciątka, mającej z jednej strony wazonik z kwiatem, a z drugiej kądziel. Z podpisem „Mater Admirabilis — Matka przedziwna w kościele klasztoru francuskiego Sacre Coeur de la Trinita dei Monti w Rzymie. Obraz ten na murze wymalowała r. 1877 jedna z zakonnic Sercanek — był w wielkiej czci od Matki Mieczysławskiej.

Ordo servandus in tradendis Coronis aureis quae donantur a Reverendissimo Capitulo S. Petri de Urbe, Sacris imaginibus B. Mariae V. ex Legato Comitis Alexandri Sfortiae Pallavicini. (1773) |: drukowane str. 94–97 w dziele Przesławna Góra Poczajowska dawnością cudów Przenajczystszej Bogarodzicy Panny od cudownego Jej Obrazu wynikających jaśniejąca.. Przedrukowana w Poczajowie w druk. OO. Bazylianów 1807. 4to :|

pag. 97 (Ordo) Coronatae imaginis exemplaria religionis causa distribuenda typis imprimuntur: nimirum 30 in serico croceo seu rubro cum ornamento aureo vel argenteo pro Clero Basilicae Vaticanae et unum forma praestantiori pro Cardinali archi-presbytero, aliae 70 in papyro pro Beneficiatis ejusdem Basilicae. Quae omnia cum historia S. Imaginis ejusque Coronationis ad Secretarium Capituli transmittuntur in Archivo Vaticano reponenda.

Opis medali w Rzymie bitych na tę Koronacyą K. 143.

Cuda do r. 1807.

Koronacyje obrazów Św.

1) Dyaryusz albo opisanie ośmiodniowego aktu Koronacyi cudownej statui Najboleśniejszej Matki bożej Maryi od 374 lat cudami sławnej w polu Jarosławskiem w Kościele Soc. Jes. r. 1755 d. 8 września odprawionego 4º kart. 14. i jest w dziele: Akademia z historyi Kościelnej Kuczi Matki boskiej Maryi na cztery epochy podzielona odprawiona od Szlachetnej Młodzi szkół przemyskich Soc. Jes. W Przemyślu w druk. Ład. Klein. 4º 1756.

Wacław Sierakowski chorąży Krak. chodził wtedy do szkół przemyskich —

Wspomina tu Koronacyje Łgoczkiego obrazu N. Maryi w Brzeżnie.

2) Słowa Korona chwały N. Maryi Pannie w przecudownym cytrakcie na Jasnej Górze Częstochowskiej R. 1717 d. 7 Septembra przez Krzysztofa z Słupowa Szembeka biskupa chełmsk. ukoronowana przez tryumfalną inauguracyi oktawę perłami kazań przybrana. Na Jasnej Górze Częstochowskiej 1718. 4º str 520.

3) Mater dolorum et gratiarum in icone Jarosłaviensi conspicua septemplici munere a Soc. Jesu. ornata. A. 1753. 4º Leopol. typ. Coll. Soc. Jes.

4) Imago Thaumaturga B. V. Mariae primo Hierosolymitana secundo Constantinopolitana tertio Betzensis quarto Claro-Montana Czestochoviensis seu historia sacerrima Imaginis B. V. Mariae in Claro Monte Czestochoviensi celeberrimae sermone ligato per M. [illegible] Jacobum Paulum Radliński. 1756. Cracov. typ. Michael Dyaszewski 4º k. 10 str. 358 k. 4

5) Monumenta albo zebranie starożytnych ozdób P. Bogarodzicy P. Maryi w dawnym wieku obrazie Kodeńskim de Gwadaluppe rzeczonym z woli papieża Innocentego ~~XII~~ XIII przystanemi z Rzymu

Koronami solennie ukoronowanym przez Jana Fryderyka Łukasza hrabię Sapiehę Kasztelana Trock. wprzód po łacinie a teraz po polsku wypisane za staraniem X. Albrychta Stawis: kiego do druku podane 1723 typo Varsav. coll. soc. Jes. Część I. 4º str. kart 13 str. 26. str 205.

6) Tron chwały najwyższej od Krolowej nieba i ziemi w ziemi Przemyskiej założony od S. Stolicy Apostolskiej przy stanemi Koro: nami ozdobiony to jest Officium albo Godzinki o N. P. Maryi niezliczonemi łaskami w obrazie jej w miescie Leżajsku słyną: cej przez jednego Kapłana złożone R. 1766. 8º. str. 23.

7) Łoskutek zbawienny tak dla ciekawej myśli, jak i dla poboż: nej duszy z odrobin stołu Nazareńskiego Krolowej nieba i ziemi zebrany czyli krótka wiadomość o cudownym obrazie N. P. Maryi Częstochowskiej z przyłączonym nabożeństwem, druo: kiem odnowiona. Na Jasnej Górze 1812. 8º. Kart 4. str. 152. (autor X. Gaudenty Walęcki)

8) Chwała łaskawego Zawieszenia przedziwnej Matki Boskiej Maryi P. w obrazie Kościoła farnego Górki Lubińskiej xięży Benedyktynów w województwie poz: nańskiem licznemi cudami słynącej kazaniem dwo: stym ogłoszona. 1767. W Poznaniu w druk Akad. 4º str. 44.

9) Abrys Koronacyi Najświętszej nieba i ziemie Krolowej w obrazie od ojca Św. Klemensa VIII Bernardowi Maciejowskie: mu bisk. Łuck. ofiarowany a do Kościoła Dominikanów w Łucku przez niegoż oddanym więcej jak od 150 lat cudami wsławionym Koroną od Ojca Św. Benedykta XIV Konferowaną przez Franciszka Kobielskiego bisk. Łuck. r. 1749. d. 8 Września uwieńczonym, rauzami czcenia obrazów świętych, cudami z relacyą całego aktu illuminowany przez X. Tomasza Szczlejowskiego Zak. Kazn. wystawiony 1757 w Krak. w druk. Michała Dya: siewskiego 4º str 214.

10) Hasło słowa bożego łaskę pokój i chwałę wcielonego słowa Najświętszej P. Maryi odzwycięztwa cudownej w obrazie lwowskim od Benedykta XIV przez ręce Mikołaja Ignacego z Geraldów Wyżyckiego arcyb. lwow. ukoronowanej r. 1751 głoszące czyli kazania przez całą solenną oktawę tak koronacji jako i anniwersarz tejże w kościele lwowskim bożego ciała zakonu kaznodziejskiego miane 1754 We Lwowie w druk. S. Trojcy. fol. (k. 459) sąłu kazania Stan. Rajmunda Jezierskiego, Wenantego Tyszkowskiego, Marcina Rubczyńskiego, Bened. Kotfitkiego, Stan. Kleczewskiego, Kryspina Leszkowskiego Jak. Tumanowicza, Mikoł. Ger. Wyżyckiego, Wawrz. Opejdowicza, Klem. Chodykiewicza, Maryana od S. Stanisława (Sikorskiego) na końcu Historia obrazu cudownego we Lwowie N. P. Maryi. (z rycin. Jenego Wyszłowskiego) (autor Wilczek dominikan anonime)

11) Monumenta antiquitatum Marianarum in imagine vetustissima vulgo Gregoriana Virginis Deiparae de Guadalupe Codensis a Joanne Frider. Luca comite Sapieha ex archivis ecclesiae documentis etc excerpta. Varsav. typ. Col. S. Jes. 1721. Pars I fol. k. 14 i str. 136 i 153. Pars II fol. str. 66 i 184.

12) Odrobiny z stołu królewskiego P. Maryi historya łaskami i cudami obrazu Częstochowskiego na Jasnej górze koroną rzymską ukoronowanego przedtym przez X. Ambrożego Nieszporkowitza penitencyarza na Jasnej Górze a teraz przez innego tegoż zakonu

(Pawła Dobińskiego) nowo dobrane i do druku podane. W druk. Jasnej góry Częstochowskie 1720. 4°. K. 4 str 468. K. 6. (z 16 rycinami) item. 1757 4°.
nieszporkowicz † 1703.

13) Opis o cudownym obrazie N. P. Maryi P. w Częstochowie z pism wiarogodnych. Kraków 1840 druk. D. E. Friedleina 8°.

14) Łaski cudowne przy Kościele Sierpskim Wniebowzięcia pełnej Łaski Bogarodzice panny w województwie płockim opisane i do druku podane przez X. Łukasza Laproc-kiego Soc. Jes. 1652. W Warsz. w druk. Piotra Elerta. 4°. str 72.

15 Prusser Morze Łaski

16) Przesławna Góra Pocziowska dawności cudów Przenaj św. Bogarodzicy P. od cudownego jej obrazu wynikających, ogłaszająca tak z wyrażeniem niektórych jej Łask jako też z opisaniem uroczystego uwieńczenia w r. 1773 d. 8 Września światu podana. Przedrukowana w Poczajowie w druk bazyl. 1807. 4°. K. 176 i 3.

~~gan Rzewicz [illegible] 182 . Warsz. 12 . [illegible]~~

17) Historya i pożytki skarbu znalezionego w roli, to jest Obrazu cudownego P. Maryey Gidzielskiej do wiadomości podane, przez W. O. Thomasza z Pilzna przeora Gidzielskiego zakonu Dominika świętego. W Krakowie w druk. Waler. Piątkowskiego 1645. 4°. str 66.

18) Ucieczka grzeszników do dzielnej cudami Częstochowskiej matki z łacińsk. na polski obmyślony 1756 w druk. Jasnej góry Częst. 8°. ~~str~~ Kart 48. item tamże 1824. 8°. str 96.

19) Skarb wielki województwa sieradzkiego to jest Obrazu Gidelskiego N. P. Maryi cuda wielkie i Łaski ogłoszone przez X. Ambrożego Zagajowskiego. 1724. W Krak. w druk. wdowy Franc. Cezar 4°. ~~str~~ 72. 131. i Kart 11.

Włoskie malarskie szkoły XVI wieku celują godnością i wielkością swych form, na których zbywa obrazom niemieckim, i które w drobnostki wchodzą, tak że główne uczucie wsz[ys]tkie w nich [illegible] zniknie, lubo dużo fantazyi aż do dziwności posuwanej. — której się nauczyli od antyków

Venetianische Schule lieferte zuerst die Malerei in Ölfarben, nachdem Antonello von Messina welcher in Flandern bei Johann van Eyck lernte. Der vorzüglichste Meister war Giovanni Bellini (1426–1516) hat den Ausdruck einer milden frommen [illegible] einer [illegible] weit mehr feinere Bewegung und Lebendigkeit als in den alten flamändischen, toskanischen, paduanischen Schulen.

Gentile Bellini (1421–1501) der ältere Bruder hat eine mehr charakteristische Auffassung und geringere Tiefe des Charakters.

Pierfrancesco Bissolo hat geringen [illegible] mehr Figuren.

W ogóle w Weneckiej szkole widać przechód z ogólnej surowości (tej cechy dawnych szkół) do duchownego uczucia, cechą tego jest jakaś powaga i łagodna surowość w twarzach i postaciach.

Giorgio Barbarelli czyli Giorgione (1477–1511) uczeń Belliniego ma również ową powagę w sobie, lecz nierównie więcej życia, ognia, gorący koloryt; Jacopo Palma il Vechio uczeń jego nie ma tej powagi, ważniej może co jego mistrz, lecz więcej łagodności i miękkości. Tiziano Vecellio (1477–1576) w nim owa cierpka gorącość Giorgiona zmieniła się w pogodny jasny harmonijny koloryt. Paris Bordone (1500–1570) delikatne wykształcenie kolorytu miał, nowicie w kobiecych postaciach za to mniej siły.

Lombardzka szkoła. Głównym mistrzem Antonio Allegri Correggio (1494–1534) w obrazach wyraz głębokiego delikatnego uczucia połączonego z rajską pogodą, oznaką miłości wewnętrznej i objawienie oku lepsze przez dobre oświecenie cieniów (światłocień), powabność w treści obrazu, zachwyt niebieski, pogodna niewinność. — Giovanni Batista Crespi il Cerano (1557–1653) jest naturalista naśladował naturę, jednakże w tej złej naturze widać wspaniałą siłę — Bartolomeo Schidone †1615) silny naturalista pełen życia jędrnego.

Florentska szkoła. Głównym mistrzem Andrea Vanucchi del Sarto (1488–1530) swobodna pogodna naiwność mianowicie w świętych [illegible] (uważający się za Belle jardinière Rafaela) — Rosso de' Rossi (1496–151[illegible]) zwany maître Roux w nim pierwiastek fantastyczny — Carlo Dolci (1616–1686) [illegible] delikatność i największa sentymentalność. — Francesco Furini (1600 †1649) wygórowana [illegible] [illegible] koloryt wpadający w nienaturalność. — Peter de Molyn [illegible]

Szkoła rzymska której mistrzem był Rafael Santi jego najlepszy
uczeń Giulio Pipi czyli Giulio Romano (1492 - 1546) delikatność,
gracyja i czystość (mistrza swego) pomieszana z własnym sobie śmiałością i
świeżością naturalnego życia nie ma tego głębokiego życia. inszy co Rafael i
Pierino Buonaccorsi z Florencyi czyli Pierin del Vaga (1500 - 1547)
drugi uczeń Rafała to samo co Giulio Romano tylko nie ma już tej
siły i śmiałości. — Benvenuto Tisio zwany Garofalo (1481 - 1559)
nie zbyt bogata fantazyja, nie rozumiejąc działania światła w których nikłe
[illegible] stylu rafaelowskiego. Pietro Berettini da Cortona (1596 - 1669) więcej
[illegible] na dekoracyjny efekt, przyjemny koloryt, za to więcej wad w rysunku i naśladowaniu natury
Szkoła bononska żywiła się eklektycyzmem kształciła się na wzorach
dawnych malarzy od których brano pewne własności, przytym starannie badano
naturę, więcej staranności w [illegible] już niewoli niż w dawnych nieraz myśli i myśliał
[illegible] głównym mistrzem [illegible] Annibale Caracci (1560 - 1609) widać w nim
własności zebrane wielkich [illegible] Gio Francesco Barbieri zwany Guercino (1590 - 1666) w nim zaś [illegible] wania ciepłego silnego kolorytu, naturalność
przechodzi czasem w stabowite [illegible] tymentalności — ~~[illegible]~~

Genre Malarstwo wyrodziło się w skutek protestantyzmu [illegible] malarstwo

Szkoła niderlandska czyli brabancka Peter Paul Rubens (1577 -
1640 w obrazach nie ma tej przezroczystości jak we włoskich więcej kładł kolo:
rów idzie za eklektykami włoskiemi biorąc wzory z dawniejszych mistrzów
za świetnością wspaniałością form, działania i ruchy silne [illegible] więcej na:
miętności nie ma tego spokoju, kompozycyje dramatyczne [illegible]

David Teniers (1610-1690) [illegible] wiejskimi [illegible]
[illegible] van Ostade (1610-1685) [illegible] harmonia [illegible] i światłocień
[illegible] van Tilburgh — Roland Savery (1576-1639) pojęcie [illegible]

Anton van Dyck (1599 - 1641) w nim nie ma tego dramatycznego
uczucia i siły co w Rubensie więcej spokoju i sentymentalności, delikat:
na szlachetność w kolorycie łagodna harmonia, delikatność elegancyja

Szkoła holenderska wzięła za cel naśladowanie natury pod wpływem
[illegible] brakuje jej dramatyczności, otwartość, naiwna prawda —
Gerhard Terburg (1608-1681) sceny z życia bogatszych osób naśladowanie natury
Adrian van der Werff (1659 - 1722) elegancyja roboty — Adrian van der
Velde (1639-1672) idyliczność — Hondekoter Melchior 1636 - 1695 ([illegible]
genre

⊙ Święta uroczyste (Bolszyje Prazdnyki)
○ Święta mniejsze.
\+ Święta Kościelne.

33

Kalendarz ruski. (Światcy).

I) Styczeń - starosław. Prosinec - rusk. Sieczeń.

(ruchome)

⊙1. Obryzanie Hospodne. (Circumcisio Jesu Christi). Nowy rok.

4. Sobor 70^tu^ Apostołów. (Carskije czasy)

5. Theopempta i Theonymusz. (Kreszczeńskij soczelnik) (t. j. post z upieniem)

⊙6. Bohojawlenie Hospodne (Epiphania Domini J. Chr.) Trzech Króli.

\+7. Sobor Św. Joanna Krestytela. + (Festum S. Joannis Bapt.)

\+9. Św. Filippa metrop. moskows. (+1569) +

\+11. Prp. Theodosija wełykaho. + jawlenie Częstochowsk. 3 kony Bohorodycy.

\+17. Prp. Antonija Wełykaho. +

\+20. Prp. Ewthymia Wel. +.

\+25 Św. Grigorija Bohosłowa. +

26. Prp. Ksenofonta. (jeżeli sobota przed niedzielą mięsopustu: Roditelska Subota. Pomynow. umarłych)

\+ 27. Perenesenije moszczej Św. Joanna Złato-ustago. +

28. Prp. Efrema Syryna (jeżeli poniedziałek: Naczato Maslanicy.)

\+ 30. Sobor trech Światytelej: Wasylija, Grigorija i Joanna Złatoustago.) +

I. Nedila 32^ia^ po Piatydesiatnicy.

II " 33^ia^ " " O Mytarie i Faryzeje (Naczato Triodi)

III. " O Bludnom synie. (Postnaja)

IV " Miasopustnaja. (Syropostnaja

Poniedziałek: Naczato Maslanicy.

I Dominica post Epiphaniam - Niedziela 1^a^ po Trzech Królach - Nedila 1ª pro Prosświeszczenii.

II " " " (Festum SS. Nominis Jesu) - Niedz. 2^a^ po trz. Królach (Najsłodsze Imie Jezus) - Nedila 2^a^ po Prosw.

Septuagesima Nedila Mytarja (naczato Postnoj Triodi)

Sexagesima, Niedz. starozapustna - Ned. o Bludnom synie.

Quinquagesima, Niedz. mięsopustna - Ned. miasopustnaja.

Quadragesima, Niedz. zapustna. - Ned. Syropustnaja.

II) Luty - starost. Sieczeń - rusk. Lutyj.

⊙2. Srytenije Hospodne (Occursus Domini) (Festum Purificationis B. Mariae. Gromniczn. N. M. P.)

\+12. Św. Aleksija mytrop. kijewsk. +

\+24. Obrytenije czest. hławy Joanna Pred. + (Inventio capitis Praecursoris)

19. Pamiat oswobożdenia krestian ot kreposti noj zawisimosti (za cara Aleksandra II.)

I " Syropustnaja (Proszczenoje woskresenie) (Quadragesima)

Poniedziałek: naczato Wełykoho Posta.

II " Invocavit (1^a^ Wełykoho Posta (Prawosławija). (Sbornoje Woskresenie) niedz. Wstępna.

III " 2^ia^ Reminiscere " niedziela sucha.

IV " 3^ia^ Oculi " - o (Krestopokłonnaja). niedz głucha.

III) Marzec - staroſl. Suchyj - rusk. Berezozol.

3. Mucz. Wiaczesława Kr. Czesz.
6. Częstochows. Ikony Bohorodycy.
+ 9. Św. 40 Sewastijskich Muczenikow.
⊙ 25. Błahowiszczenije Presw. Bohorodycy.
(Anuntiatio B.V.M. - Zwiastowanie - ~~[illegible]~~)

I. Nedila 4a Welykaho Posta. (Kresto-poklonnaja) Laetare - niedz. środopóstna.
II " 5a " " (Pochwalnaja) Judica - niedz. biała.
Sobota: Łazarewo woskresenije
III " Waij (Werbnoje woskresenije). Dom. palmarum - Niedz. Kwietnia (Wonja?)
IV " Paschy (Swittaja Sedmica). Pascha niedz. wielkanocna.
⊙ Niedz. Swittoje Chrystowo Woskresenije (Welykden)
⊙ Poniedz. Swittyj Poneditok.
⊙ Wtor. Swittyj Wtornik.
V. " Antypaschy Thomino woskresenije. Conductus Paschae - niedz. przewodnia
Poniedz. (Radonica) Pomnowanie umerszych. (Radownica.)

IV) Kwiecień - staroſl. Cwiteń - rusk. Kwiteń.

6. Uspenije Methodija Morawś. (Patrona Sławian r. 885)
+ 14. Św. Wilenskich Muczen. Antonija, Joanna i Ewstafija - Wilensk. Ikony Bohorodycy. (Święto na Litwie)
⊙ 23. Welykomucz. Georgija Pobiedonosca.
+ 25. Marka Apost. i Ewanh. +
+ 30. Jakowa Zewed. Apost.

I. " 3ia po Paschi. Św. żen Myronosic. Misericordiae
II. " 4ia " Oraz Slablennom. Jubilate Sroda: (Prepolowenije Paschy)
III " 5ia " " O Samarjannje. Cantate
IV " 6ta " " O Sliepom. Rogate
⊙ Czwartok: Woznesenie Hospodne. Ascensio D. Chr. - Wniebowstąpienie.

V) Maj - staroſl. Trawen - rusk. Trawen.

+ 3. Prepod. Theodsija igumena Kijewopeczersk.
7. Żyrowickoj Ikony Bohorodycy.
⊙ 8. Joanna Bohoslowa Apost. i Ewanh. ⚓
⊙ 9. Perenesenie moszczej Św. Nykołaja Myrolikijs.
+ 10. Symona Zylota Apost. +
+ 11. Św. Methodija i Kyryłła Sławiansk. perwouczyt.
+ 20. Obrytenije moszczej Alekrija mytropol. Kijewsk.
⊙ 21. Św. rawnoapost. carej Konstantyna i Eleny. - Obrytenije Władymirsk. Ikony Bohorodycy.
⊙ 23. Wozsojedynenije Unijatow s prawosławnoju Cerkowju. - Prp. Ewfrosynii Połockoj.
⊙ 25. Tretyje obrytenije hławy Joanna Predteczy. (Czetwerg perwoj nedili po Piatydesiatnim)

I " 7ia " " Swiatych 318 Otcew perwaho wselenskaho sobora. - Exaudi
Sobota: Rodyt. Sub. Pomynow. umerszych. - (Sosziestwie) Św. Ducha
II " Piatydesiatnicy. Pentecostes - Zielone Swiątki.
⊙ Niedz. Presw[i]atyja Trojcy.
⊙ Poniedz. Sw. Ducha.
III " 1ia po Piatydesiatnicy. Wsich Swiatych. F. S. Trinitatis - Św. Trójcy
Poniedz. Naczało Petrowa posta.
IV " 2ia " "

VI) Czer[...]
5. T[...]
+ 11. [...]
+ 15. [...]
+ 19. [...]
+ 23. [...]
⊙ 24 [...]
+ 26 [...]
⊙ 27 [...]
2[...]
⊙ 29 [...]
+ 3[...]

VII) Lip[...]
+ 2[...]
+ 5[...]
+ 8[...]
+ 10[...]
11[...]
+ 15[...]
+ 20[...]
+ 22[...]
+ 24[...]
+ 28[...]

VIII) Sierp[...]
⊙ 1[...]
⊙ 6[...]
+ 9[...]
+ 13[...]
⊙ 15[...]
⊙ 16[...]
+ 19[...]
+ 26[...]
28[...]

(Czerwiec – starosław: Izok – rusk. Czerwen.

I Nedila 3ja po Piatydesiatnycy.

5. Tupiczewskoj Ikony Bohorodycy.
+ 11. Św. Wartołomeja i Warnawy Apost.
+ 15. Św. Jony metrop. Kijewsk. (moskiews.) + 1461 — II " 4ja " "
+ 19. Judy brata Hospod. Apostoła.
+ 23. Mucz. Ahrypyny. – Srytenije Władymirsk. Ikony Bohorodycy. — III " 5ja " "
⊙ 24. Rożdestwo Św. Joanna Predteczy i Krestytela Hospodn. — IV " 6ja " "
+ 26. Jawlenije Tychwinskoj Ikony Bohorodycy.
⊙ 27. Połtawskaja pobieda (r. 1709) — V " 7ja " "
28. Bezsrebr. Kyra i Joanna (r. 412) (Konec Petr. posta)
⊙ 29. Św. sławnych Apost. Petra i Pawła.
+ 30. Sobor 12ty Apostołow.

1go Lipca. Kosmy i Damiana bezsrebrenników i męczenników w Rzymie + 284 r.

VII) (Lipiec – starost. Czerwec – rusk. Łypec. — I 8ja "
+ 2. Położenie ryzy Preśw. Bohorodycy wo Włachernie (Depositio vestium) (r. 474) (Visitatio B. V. Mariae) (Scapulare B. V. M. – Szkaplerz N. M. P.)

2go Lipca Jana nowego Suczawskiego, męczennika w Białogrodzie w XIV wieku.

+ 5. Obrytenije moszczej prep. Sergija Radonez. czudotw. (r. 1423) — II " 9ja "
+ 8. Jawlenije czud. Kazanskoj Ikony Bohorodycy.
+ 10. Prepod. Antonija Kijewo-peczersk. + 1073. — III " 10ja "
11. Błażen. Kn. Olgi (Heleny) + 969 (lub 11go Lipca)
+ 15. Św. rawnoapost. Wel. Kniazia Władymira. + 1015
+ 20. Proroka Ilii.
+ 22. Św. rawnoapost. Mironosicy Marii Magdaliny — IV " 11ja " "
+ 24. Mucz. Kniaz. Borysa (Romana) i Hliba (Dawida) + 1015.
+ 28. Jawlenie Smolenskoj Ikony Bohorodycy Odigitrii.

Czwartek: Naczało Uspenskaho Posta.

VIII) (Sierpień – starosław. Serpeń – rusk. Serpeń. — I " 12ja " "
⊙ 1. Proischożdenie (Processio) czest. drew Kresta Hospod.
⊙ 6. Preobrażenije Hospodne. (Zeroyj Spas) (Transfiguratio) — II " 13ja " "
+ 9. Matfija Apost. (Matthaei Ap.)
+ 13. Minskija Ikony Bohorodycy. — III " 14ja " "
⊙ 15. Uspenije Preśw. Bohorodycy – Tupiczewskoj Ikony Bohorodycy. (Dormitio Deiparae). — IV " 15ja " "
⊙ 16. Perenesenije Nerukotworen. Obraza Isusa Chrysta. (Acheirotypo.) z Edessy do Carogrodu r. 994.
+ 19. Donskija Ikony Preśw. Bohorodycy.
+ 26. Srytenije Władymirskoj Ikony Bohorodycy.
28. Theodora Ostrożskaho.

17go Sierpnia prep. Alipija ikonopisca peczersk. w XII w.

⊙ 29. Usiknowenije hławy Św. Joanna Predteczy i Krestyt. (Obtruncatio capitis)
+ 31. Położenie pojasa Presw. Bohorodycy. (Depositio zonae Deiparae)
IX) 30. Perenesenie moszczej wel. Kniazia Alexandra Newskago (1724)
Wrzesień – starosł. Zareń – rusk. Wresen. I Nedila 16ta po Piatydesiatnicy.
+ 1. Prep. Symeona Stołpnika.
⊙ 8. Roždestwo Preswiat. Bohorodycy. (nativitas) – Poczajewskija Ikony Bohorodycy. II " 17ta " " pred Wozdwyżenijem.
+ 9. Praw. Bohootec Joakyma i Anny.
⊙ 14. Wozdwyżenije czestnaho Kresta Hospodnia (Exaltatio S. Crucis – Podwyższenie) III " 18ta " " po Wozdwyżenii.
16. Św. Ludmiłły Kn. Czeszk. – Wawrzyńca męcz.
+ 21. Św. Dymitrija mytrop. Rostowsk. (†1709) IV " 19ta " "
+ 25. Prep. Sergija Radoneżsk. czudotw.
⊙ 26. Prestawlenije Apost. i Ewanh. Joanna Bohosłowa. V. " 20ta " "
28. Św. Wiaczesława Kn. Czeszsk.
X) Październik – starosł. Listopad – rusk. Pazdernyk.
⊙ 1. Pokrow Preswiatyja Bohorodycy. (Patrocinium Deiparae) (Protectio)
5. Blum. Charytyny Kn. Lytowskoj. I " 21ta " "
+ 6. Thomy Apost.
+ 9. Jakowa Alfejewa Apost. II " 22ta " "
+ 12. Perenesenije desn. ruki Św. Joanna Krest. w Gatczynie – Rudenskoj Ikony Bohorodycy.
14. Prep. Paraskewii Ternowskoj
16. Prep. Ewpraksii Pskowskoj. (Pskowskiej)
+ 18. Łuki Apost. i Ewanh.
19. Prep. Joanna Rylskoho. III " 23ta " "
⊙ 22. Kazanskija Ikony Presw. Bohorodycy
+ 23. Apost. Jakowa brata Hospod.
24. Jawlenie ikony Presw. Bohorodycy Wsich skorbiaszczych radosti. IV " 24ta " "
+ 26. Wełykomucz. Dymitrija Sołunsk.
27. Prep. Nestora litopisca. (u Greków: Nestora męczennika)
28. Wełykomucz. Paraskewii – Piatnycy. – Prep. Jowa Poczajewskaho (†1651)

Sobota: Dmytrowskaja Subota – Pominow umerszych.

XI) Listopad – starosł. Hruden – rusk. Lystopad.
1. Kozmy i Damiana
○ 8. Sobor sw. Archistratyga Michaiła i procz. bezpłotn. Syl. (Synaxis archistrategi Michaelis) I Nedila 25ta po Piatydesiatnyci.
○ 13. Sw. Joanna Złatoustaho. II " 26ta " "
+ 14. Sw. Fylyppa Apost.
15. Kupiatyckija Ikony Bohorodycy. Piatek: Naczało Rożdestwen. posta.
+ 16. Sw. Matfeja Apost. i Ewanh.
⊙ 21. Wwedenije wo chram Presw. Bohorodycy (Praesentatio B. V. Mariae – Ofiarowanie N. P. M.) III " 27ta " "
24. Mucz. Merkurija Smolenskaho
+ 27. Znamenije Presw. Bohorodycy (w Nowgrodzie r. 1170) – Sw. Kn. Wsewołoda. IV " 28ta " "
+ 30. Sw. Andreja perwozwan. Apost.

XII) Grudzień – starosł. Studen – rusk. Studen.
○ 5. Prepod. Sawwy oswiaszczen. I " 29ta " " [illegible]
⊙ 6. Sw. Nikołaja archiep. Myrlykijsk. czudotworca.
+ 9. Zaczatije Swiatyja Anny (Bohorodycy) Conceptio Deiparae apud Annam II " 30ta " "
+ 13. Muczen. Ewstratija, Awksentija, Ewgenija, Mardarija i Oresta. III " 31ta " (Adventus dominica 3a) " Nedila Swiatych Praotec.
+ 21. Sw. Petra mytropol. Kijewsk. ~~[illegible]~~ (Præsentatio in templum)
24. Prepodobnomuczenicy Ewgenii diewicy. (Soczelnik [Swiat] i carskije czasy) (Kutija) (nawieczerije Rożdestwa Chrystowa) IV " 32ta " " Nedila Swiatych Otec i pred Rożdestwom Chrystowym.
○ 25. Rożdestwo Hospoda Boha i Spasytela naszeho Isusa Chrysta.
○ 26. Sobor Preswiatyja Bohorodycy. (Festum Deiparae) V " 33ta – Bohorodycy Wilenskoj Ostrobramskoj " Nedila po Rożdestwi Chrystowym.
+ 27. Stefana perwomucz. i archidiak.

Święta na Rusi:

1) Wielkie, uroczyste ⊕: Nowyj hod (Obrzez. Gospodne) — Bohojawlenie Gospodn. (3 Króli) — Srietenie Gospodne (P. Maryi Gromnicznej) — Błahowieszczenie Preczist. Bohorodycy — Woskresenie Chryst. Ponedilok świtłyj i wtor. świtłyj — Sw. 3 Wilenskich męczeników Antonia, Joanna i Eustachea (na Litwie 14 kwiet.) — Perenesenie moszczy Sw. Nikołaja — Den Sw. Trojcy i Den S. Ducha (Zielone świątki) — Sw. Petra i Pawła — S. Mironos. Maryi Magdal. — Pantelejmona Wel. Mucz. — Preobrażenie Hospodne — Uspenie Preczist. Bohorodycy — Mucz. Adriana i Natalii — Usieknowenie Głowy Predyteczy — Perenesenie moszczej Sw. Wel. Kniazia Aleksandra Newsk. — Rożdenie Preczist. Bohorodycy. — Wozdwiżenie Czestnago Kresta — Joanna Prestaw. apost. i ewang. Joanna Bogosłowa — Pokrow Preczist. Bohorodycy —

Kazanskoj Ikony Preczist. Bohorodycy — Sw. Nikołaja Czudotworca Mir-Łykijskago — Rożdestwo Hospoda.

2) Średnie Święta ⚓: Trech Swiatytelej — Joanna Bogosłowa — Rożdestwo S. Joanna Predteczy — Sw. Proroka Ilii — Proischożdenie Drewa Krest. — Perenesenie Nerukotwor. Obraza — Sobor Archistratyga Michaiła — Sw. Joanna Złatoustego — [illegible]

37

Święci Kościoła prawosławnego w Rossyi:

8. Stycznia. – Męcz. Izydor Derptski świaszczennik r. 1472 utopiony przez Krzyżaków inflantskich w Derptcie czyli Ju-ryjewie.

14. Stycznia – Św. Niny oświecicielki Gruzyi + 335 r.

29. Stycznia. – Prep. Ławrentij episkop Turowski + 1194 (Turow miasteczko w gubern. minsk. powiat ~~[illegible]~~ mozyrski).

3. Lutego – Św. Symon episkop twerski, rodem ~~[illegible]~~ z Książąt połoc-kich, był najprzód biskupem połockim, uszedł do Tweru, gdzie + 1289.

12. Lutego. – Św. Aleksy metropolita kijowsk. + 1378 w Moskwie.

14. Marca. – Błażen. Theognost metropolita Kijowski, rodem Grek + 1353.

14. Kwietnia. – Św. Wileńscy Męczennicy Antoni, Joan i Ewstafij, umę-czeni r. 1347 w Wilnie na rozkaz Olgierda.

17. Kwietnia. – Św. Prepod. Zosima Sołowecki Cudotworec zakonnik w Monasterze na wyspie Sołoweckiej przy Białem morzu + 1478.

20. Kwietnia – Św. młodzieniec Gawriił Zabłudowskij Męczennik, syn sześcioletni wieśniaka Gawriiła ze wsi Zwierki, zamęczony r. 1690 przez Żydów w Białymstoku – pochowany w Słuckim monasterze.

28. Kwietnia. – Św. Kiryłł episkop turowski + 1183.

1. Maja. – Świaszczennomęczennik Makary metropolita Kijowski spowiednik Królowej polskiej Heleny w Wilnie + 1497 zabity pod Mo-zyrem od Tatarów.

20. Maja. – Św. błahowirnaho Kniazia Dowmonta. Z rodu Książąt Holszańskich, na chrzcie św. dostał imię Tymothej. Będąc poganem gdy mu Książę litewski Mendog porwał żonę, Dowmont zabił Mendoga, a obawiając się zemsty Wojsiełka (syna Mendogowego) uszedł do Pskowa gdzie się okrzcił i gdzie umarł r. 1299.

23. Maja. – Prepod. Ewfrosyna Połockaja Kniahynia, żyła najprzód w zatworze (reclusa) monastera Św. Spasa w Połocku + 1173 w Jerozolimie, leży w Kijowie.

w 5363

15 Czerwca. – Św. Jony metropolita Kijewsk. (dysunt.) +1461 w Moskwie.
16 Czerwca. – Prepod. Tychon Łukowski (Tymoteusz) z Kniaziem ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Teodorem Iwanem Bielskim uciekł do Moskwy, gdzie został mnichem +1503.
27. Czerwca – Błażen. Martyna Turowskago zatwornika + 1150.
6. Lipca. – Św. Julianij Kniażny Olszanskoj +1540 w Kijowie.
24 Lipca. – Św. Muczenikow Kniazej Borysa i Hleba (Romana i Dawida) synowie Włodzimierza wielk. + 1015.
26. Lipca. – Mnohostradalnaho Moiseja Ugryna +1043
28 Sierpnia – Prepodobn. Theodor Kniaź Ostrożskij + 1438 w Kijowie.
5. Września. – Prepodobnomuczenik Athanasij igumen Brzeski; ścięty w Brześciu za zdradę kraju r. 1648.
7. Września. – Prepodobnomuczenik Makarij Owrucki; z domu Tokarzewski; zabity przez Turków w Kaniowie 1678.
16. Września. – Św. Kipryan metropolita Kijowsk. +1406.
5. Październik. – Prepodobna Charytyna litewska księżna zakonnica w Nowgorodzie +1281.
12 Października. – Perenesenie desnyja ruki Św. Joanna Krestytela w Gatczynie – r. 1799 przez wielkiego mistrza maltańskiego carowi Pawłowi
16. Października. – Prepodobn. Ewpraksija Kniahinia Pskowskaja (córka księcia połockiego ciotka Dowmonta) żona Jarosława Włodzimierzowicza +1243 w Pskowie zabita przez pasierba.
27. Października – Prepodobnyj Nestor litopisec +1114. w Kijowie.
28. Październik – Prepodobnyj Jow (Żelizo) igumen poczajowski +1651.
26 Listopada. – Św. Inokentij episkop Irkutskij (Kulczycki) +1731.

Ad Capponianas ruthenas tabulas Commentarius auctore Nicolao Carminio Falconio archiepiscopo ecclesiae S. Severinae metropol. in Brutiis ulterioribus. Romae 1755, typis et sumptibus Generosi Salmoni. fol. K. 20, str. 136. (Szyjin brak)

Tablice Kapponiskie są to takzwane Swiatcy ruskie czyli Kalendarz całoroczny z wizerunkami Swiętych na 5 tablicach[x] drzewn. malowanych. Te kupił r. 1751 margrabia Grzegorz Alexander Capponi sekretarz Klemensa XII, od Marina Phoca z Cefalonii, którego brat Gerasim Phoca miał takowe dostać w Moskwie od Piotra Wielkiego. Na każdej z 4 tablic pomieszczeni byli Swięci z 3 miesięcy – a na 5tej tablicy Swięta ruchome z niedzielami. Malowidło starożytne piękne – na pierwszej tablicy podpisany malarz: Sergiusz Wasylewicz; na trzeciej: Andrzej syn Ilii; na czwartej: Nikita Iwanowicz.(+) Tablice 2ga i 5ta są bez nazwy malarzy.

Do objaśnień użył Falconius Ignacego Kulczyńskiego bazyliana rektora kościoła S. Mariae de Pascolo w Rzymie. Tablice te niemają wcale Swiętych ruskich (z wyjątkiem Nestora), tylko same greckie. – Tablice które miał Daniel Papebroch S. J. i które ogłosił w Acta Sanctorum. Ed. Bolandist. Majus T. I. Antverpiae 1680 fol. są drzeworytowane z r. 1628 (w Kijowie przez jeroschimonacha Pamwo Berynda). – Falconius mniema iż tablice Capponi'ego są malowane w Konstantynopolu, (co mylne – gdyż tablice te są roboty ikonopisców moskiewskich) i dalej mowi: że Ign. Kulczyński, wróciwszy z Rzymu na Wołyń, zmarł przed r. 1755. Ruś czarna (Russia nigra) jest to Ruś litewska: Połock, Witebsk, Mścisław, Orsza, Mohylew. – Stan cerkwi na Rusi polskiej: Episkopat połocki cerkwi około 1000 parafialnych; włodzimirski 1000 paraf.; łucki i ostrogski przeszło 1000 paraf., lwowski (z Wilnem, Nowogrodkiem, Mińskiem, pińskie i turowskie przeszło do 6000 paraf.; przemyskie przeszło 2000 paraf.; chełmskie do 700 paraf.; pińskie i turowskie to 200 parafii.

Ryciny tablic Capponich ogłosił najprzód Josephus Simon Assemani (Calendaria ecclesiae universae Romae 1755 Tom V.)

(+) Podług Snięgirewa malarze ci żyli w Moskwie r. 1666 (Ob. Sabatier: Notice sur l'iconographie sacrée en Russie. S. Petersbourg 1849 pag. 45)

Główne fabryki drzew. molitogr. obrazków św. ruskich są (r. 1893) w Moskwie, Częstochowie, Odessie (Fesenki)

Kalendarz ruski rozpoczyna się z d. 1 Września (September)

(pag. 25) **Mense Novembri.** Die 1a Cosma; Damiani
Τῶν ἁγίων ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ. Sanctorum anargyro-
rum Cosmae et Damiani filiorum Sanctae Theodotae (Dormitio).
Podług Minei (Menologium) greckiej Święci Kosma i Damian
byli synami Theodoty która pochodziła z Azyi. Ojciec był poga=
nem a matka Chrześcianką wdową pobożną. Leczyli oni nie tylko lu=
dzi ale i bydło niebiorąc za to żadnej zapłaty. Pochowani są w Phere=
mon. Niejaka Palladia wyleczona od Damiana, ofiarowała mu
za to 3 jaja, które tenże przyjął. Za to brat Kosmas nakazał, aby go
po śmierci przy nim nie grzebano; lecz wielbłąd, który od niego uz=
drowiony został, ludzkim głosem zawołał, aby go pochowano, ponie=
waż owe jaja (obulos?) wziął nie jako za zapłatę, lecz był do tego
zmuszony przysięgą. — Pisali o nich Metaphrastes i Nicephorus.
O Kosmasie i Damianie pisali: Rainoldus Dehnius De tribus paribus
anargyrorum. Vindobonae 1660. — Simon Wangnerick S. J. Collectio rerum
Metaphrastis per Nicetam (forsan Paphlagonem Georgium episcopum Nico-
mediensem*) et alios incognitos. — Pobożność ludzka z jednej pary lekarzy
arabskich, zrobiła aż 3 pary Anargyrorum tegoż samego imienia (Kosmas
i Damian)

Żywoty Świętych kościoła greckiego: Basilii Porphyrogeniti Meno=
logium — Menologium saeculo XIV per Nicephorum Callistum accura=
tius concinnatum — Synaxarium Menologii Graecorum (Krótsze Żywoty
Świętych) — Canones (hymny) cum Odis in festis Sanctorum scripserunt:
Joannes Damascenus, Methodius, Theophanes, Josephus, S. Germanus
patriarcha Constantinopolitanus initio VIII. saeculi.

Symeon Logthet i Metafrastes żyjący na początku X wieku, spisał
po grecku Żywoty Świętych; te Nicephor Callistes Ksantopulos mnich
sofijski około r. 1333 ułożył na miesiące (Menologium - Mineja -
Miesiacosłow) i prócz tego także ułożył skrócone (Synaxarium)
Księgę dla malarzy jak mają być malowane obrazy święte napisał Dio=
nysius hegumen z góry Athos: Ἑρμηνεία τῆς ζωγραφικῆς — tę wydał po
francusku w tłomaczeniu: [illegible]: Manuel d'iconographie chré=
tienne, grecque et latine, avec une introduct. et des notes par M. Didron, traduit
du manuscrit byzantin: le Guide de la peinture par le Dr. Paul Durand. Paris 1845. 8o
Tłomaczenie niemieckie (z dodatkami): Das Handbuch der Malerei vom Berge Athos,
aus dem handschriftlichen neugriechischen Urtext mit Anmerkungen von Didron, und
eigenen von Godh. Schafer. Trier 1855. 8o — Słowiańsko ruskie przerobienia
(Podlinnik - Obrazník - Personalnik) z XVI i później wieku, mają niektóre zmiany
i zmiany (Bb. Sacharow J.: Izsljedowanie o russkom ikonopisanii. Sptbg 1849 Knig. I.)

Menolog. Graec. Mense Julio 1a Agion Kosma kaj Damianu martyron kaj jamatikon anargyron (Cudotwórczych w Azyi za czasów imperatora Carinus.

*) żył w IX wieku za czasów Photiusa.

(Tej trzymał się malarz grecki Panselinos)

3?

Kalendarz ruski. Laurentius van der Hem w Amsterdamie udzielił r. 1671 Papebrochowi Danielowi uczonemu jezuicie drzeworytowany kalendarz ruski (który przywiózł z Rosyi poseł holenderski,) z wizerunkami świętych ~~[illegible]~~ różnemi. Wizerunki były illuminowane kolorami purpurowym, czerwonym, żółtym i zielonym, niektóre zaś czarne. Figury świętych drzeworytował jak widać z napisu: Pamwo (Paweł) Berynda bazylianin (jeroschimonach) w klasztorze kijowsko-pieczarskim, protosyngiel patryarchy jerozolimskiego, dyrektor drukarni pieczarskiej (urodzony na Wołoszczyźnie + 1632 d. 13 lipca w klasztorze Ławry pieczarskiej). Kalendarz ten drzeworytowany kazał Papebroch na 12 tablicach wyrztychować i umieścił pod tytułem: Ephemerides Graecorum et Moscorum horum figuratae, istorum metricae observationibus illustratae a Daniele P(apebrochio) w Acta Sanctorum Maji Tomus I Antverpiae 1680 fol. Uczony Ignacy Kulczyński bazylianin dyecezyi połockiej, proboszcz cerkwi S. Sergiusza i Bacha w Rzymie, wydał objaśnienia tego kalendarza w dziele: Specimen ecclesiae ruthenicae. Romae 1733. 8°. Poczajoviae 1759. 8°. Święta ruskie:

Styczeń. 1. Obryzanije Hospodne (Circumcisio – nowy rok (święto feryz. wielkie ⊕

1. S. Bazyli Wielki (biskup Kappadocyi) (Synaxarion ruski opisuje jego postać: wyroka prosta chuda, cienka, twarz śniada nieco bladawa, na czole małe zmarszczki, policzki obwisłe, nos duży, brwi bujne, broda długa i gęsta, wyraz twarzy zadumany i myślący)

4. Sobor 70 Świątych Apostoł (Synaxis S. Apostolorum)

6. Bohojawlenie hospoda Boha Isusa Chrysta (Apparitio) lub – Prosświszczenie (Illuminatio) – lub – Kreszczenije (Baptismus (Christi)) – lub Jordan (Epiphania) Theophania (Baptisma Domini) (święto feryz. wiel. ⊕ (Pokłonenije Wołchwow! Trzech Króli

8. Św. Domnitki i Wasylisy.
12. Św. Tatianny mucz. i Eupraxyi
14. Św. Otec wo Synai i Raithu izbiennych –
 Św. Sawwy (S-Saba arcybisk. Serbii) (święto w Serbii tylko)
15. Prepod. Pawła (pierwszy pustelnik Thywejsk. w szacie z rogóżki)
16. Pokłonenie czestnych weryh apostoła Petra (Adoratio venerabilium catenarum Ap. Petri)
17. Prep. Antonia wel.
18. Św. Atanazyja i Kyryła archiep. alexandr. (biskupa w mitrze na głowie z księgą w ręce)
19. Prep. Makaria Egipet. (pustelnika nagi – włosami porosnięty) (nedila syropustna (Fastnacht) druga nie: dziela po miasopustnej)
22. Św. Klymenta muczen. ep. Ankir. (Ancyranok.)
24. Prep. Xenii Rymł. mat.
25. Św. Grigoria Bogosłowa
br. 29. Swiaszczen. (sacrus) Ławrentija (mnicha w klasztorze Kijowo pieczarskim + około 1200)
30. Trech Swiatych: Wasylia, Grygoria, Joana. (Bazylego wielk. Grzegorza Nazianz. i Jana Chryzostoma – t. j. zjawienie się. Sobor Trech Swiatytelej (po serbsku Try Jerarcha) – Trech Swiatytelej – (średnie święto ☩ (święto))

Luty. 2. Strytenie Hospodne (Occursus domini Jesu Chr. t. j. Ofiarowanie) Srietenie Hospodne. (P. Maryi Gromnicznej) ⊕ (święto)
5. Prep. Agatij (Ahafii) mucz. (Początek Postu wielkiego (zwanego Fedorowica) Naczało welykoho posta (we wtorek po Niedzieli Syropustnej))
8. Muczen. Teodora Stratilata (dux – w zbroi, ptaszczu z długim krzyżem w rękach)
br. 10. Prep. Prochora (mnicha pieczarsk. żył około r. 1100 urodz. w Smoleńsku) – Charałampia mucz.
br. 11. Swiaszcz. Dymitria (hegumena w Pryluce i cudotworcy wołohodzkiego) (+1391) – Własyja mucz.
br. 12. Św. Alexia metropolity kijewsk. prestawlenie (rodem z Wołynia ur. 1293 biskup. włodzimier. od 1355 metrop. kijow. + 1378 w Moskwie zwał się Alexy Płeszczejew) – Meletyja archiep.
br. 13. Św. Symeona (episk. serbsk. cudotworc. Martyniana.
14. Św. Kyryłła uczyteła Sławian. Fyłosofa. Łysy z brodą i gołą głową w kapie na której omofor (pallius – scapulare – rodzaj stuły z krzyżami wszystkiemi) prawą ręką błogosławi w lewej trzyma księ:

Trzecia niedziela postu: Krestopokłonna.

Czwarta niedziela postu: Pochwalna

15. Św. Eufrozyny — Orissima. br.
17. Wełykoho Muczenyka Theodora tyrona (w zbroi)
24. Obrytenije hławy Św. Joanna Krestytela (Inventio capitis)
25. Świaszcz. Erazyma (zakon. pieczarsk. w XII wieku — malarza) br.
28 Świaszcz. Eustratyja (zakonn. pieczarsk. zamęczon. r. 1110) br.

40

<u>Marzec</u>. od tego miesiąca zaczynał się dawniej rok u Greków i Rusinów, bo w tym miesiącu świat stworzony został

4 (Herasyma (+ 1178 w Wołogdzie)
25. <u>Błahowiszczenie</u> preświatyja Bohorodycy (Annunciatio) (święto) ⊕
(P. Maria siedzi na tronie z zasłoną na głowie ręce pobożnie na piersi złożone; do niej mówi anioł w długiej tunice (sticharion) z krzyżem nakształt laski)
26. Sobor archistratiga Hawryła (Synaxis archistrategi Gabrielis) Dwóch aniołów w tunikach z laskami nakształt krzyżów trzymają obręcz w niej popiers Chrystusa w dziecinnym wieku z rozłożonemi rękami (en face) pod obręczą głowa aniołka z 6 parzystemi skrzydłami)
30. Preštawlenie Świaszcz. Jony (Hlezny metropol. kijow (br.) 1482 + 1490) — Raspiatyje Hospoda (Crucifixio domini) (P. Jezus na krzyżu ma nogi przybite do deszczułki + roku świata 5533.

Woskresenije, Ponedyłok switłyj, Wtorek switłyj — święta wielkanocne ruchome

<u>Kwiecień</u>. Prep. Euthymia suzdalskoho (mnicha pieczarskiego r. 1404. br.
14. Św. Antonia, Joanna i Eustafia (zamęczeni 1342 od Olgierda w Wilnie) br.
23. <u>Św. Wełykomuczenika Heorhija</u> (uzbrojony w tarczę i włócznię na koniu jadąc smoka przebija, konia ma białego na boku klęczy dziewica a ojciec król z matką spoglądają z okna — lub też stojący depce smoka.) (w Serbii Djurdjewdan) (święto) ⚓ na Rusi i w Serbii
26. Św. Stefana (episk. permsk. Stefan Chrap + 1396 w Moskwie) (apostoł Zyrjan) br.

<u>Maj</u>. 3. Preštawlenie (obitus) prepodobnaho otca Feodosia pieczerskaho (hegumen rodem z miasta Wasylewa koło niżnego Nowogrodu + 1074 w Kijowie) br.

(Znamenie) (Wspominanie jawlenia)

[illegible] 7. Jawlenie na nebesy czestnaho Kresta (Apparitio in coelo venerandae crucis (Bitwa zwycięstwo Konstantyna W. r. 353. (w Łappon. d. 6 Maja)

⚓ (swięto na Wołyniu provinc.) br. 9. Prenesenie moszczej sw. Nykoły (z miasta Miry w Licyi gdzie sw Mikołaj był licyjskim biskupem do Baru) r. 1096.

br. 11. Prepodobnaho Metodia (biskupa w Morawii) i Kirylla.

14. Muczen. Isydora (cudotworcy rostowskiego)

Nikity (Nikona hegumena pieczarskiego ucznia S. Antoniego)

Spasa Woznesenie Hospoda we czwartek swięto ruchome

Soszestwo S. Ducha (Trojcy)

Ponedilok S. Ducha (S. Trojcy) Zielone swiątki swięta ruchome a dawniej i wtorek nawet wtorok swiłły

br. 15. Sw. Isaia (episkopa rostowskiego)

br. 20. Obrytenie moszczej Alexia metropolyty Kijewskaho (Inventio reliquiarum – r. 1436)

swięto na Wołyniu i w Serbii 21. S. Konstantyna i Eleny

23. Obrytenie moszczej Leontya episkopa rostowskaho

br. Eufrosyny (hegumenia monasteru S. Spasa w Połocku r. 1173 + w Jerozolimie)

S. Spasa Wniebowzięcie we czwartek święto ruchome

br. 24. Sw. Nykyty stołpnika perejasławskaho (Nicetas stylita)

br. 25. Tretyje obrytenije hławy Sw. Joanna Krestytela

br. 26. Obrytenie moszczej prepodobn. Makaryja hegumena Kałazynskaho czudotworca

br. 27. Sw. Kypriana (metropolita kijowsk. 1375 + 1406 w Moskwie)

Wpiątek po oktawie ruskiego Bożego Ciała: Sostradanie Preswiatoi Bohorodycy (Boleści N. Panny) – ruchome.

Czerwiec. 1. S. Agapita (mnich. pieczarsk. + 1095) br.

12. Prepodobn. Onufryja (Wielkaho) (pokryty włosami i liśćmi)

23. Ahrypyny muczen.

swięto ⊕ 24. Rożdestwo Sw. Joanna ~~[illegible]~~ Predyteczy (Nativitas S. Joannis Praecursoris) – S. Elżbieta siedzi w łóżku. S. Zachariasz starzec siedzi przy stole i pisze, mamki myją dziecię)

Post: Petrowka br. 26. Sw. Dyonizyja (archiepiskop. suzdalski + 1180 w Kijowie)

⊕ swięto 29. Swiatyi Werchownyi (principes) Apostoły Petr i Paweł

(swięto na Wołyniu tylko) 30. Sobor (Synaxis) Swiatych i sławnych dwanadesiat Apostołow.

Lipiec. 1. Św. bezreb. Kosmy i Damiana
2. Położenie czestnoi ryzy wo Włacherni (Depositio venerandae vestis Deiparae in Blachernis palatio imperator. constanti: nopol.) — Św. Genadiusz stoi przed stołem na którym reli: kwiarz – z boku cesarz Leon z dworem.) – święci i na Rusi. Suknia ta przynie: siona z Jeruzalima przez Galbiusza i Kan: dyda do Carogrodu za czasów Lwa Wielkiego (1157–174) który dla tej relikwii kościół Wla: cherny zbudował.
3. Muczen. Jakinfta
8. Muczen. Prokopija (swięto na Wołyniu)
10. Prep. Antonija (z miasta Lubecza założyciela monasteru pie: czarskiego w Kijowie + 1055) – br.
11. Św. Kniahyni ruskoj Olhy (Heleny żony Igora a matki Swia: tosława ochrzczonej 952 + 978) – br.
13. (Archistratega Hawryła (archanioła)
15. Św. Władymira ruskoho kniazia (syn Światosława, w koronie, tunice i w płaszczu trzyma w jednej ręce krzyż stojący – lub też siedzący na tronie trzymający w jednej ręce berło w dru: giej krzyż) + 1015. – br.
16. Perwy wselenski sobor Nikejski (Prima universalis sy: nodus Nicaena) wtory... wo Konstantynopoli... trety efeski, czetwerty chalkedoński... piaty w Konstantynopoli... szes: ty carehradski (in regia urbe — Cesarz siedzi na tronie koło niego stoją biskupi metropolici z aureolami i księgami. (Pamiat 6ti soborow)
18. Św. Joanna (monacha pieczarsk.)
Muczen. Jakintha
Prepodobnaho Pamwy Nitryjskaho.
19. Świataj Makryny (siostra Św. Bazylego wielk.) – swięto
20. Proroka Ilii – br.
24. Muczen. ruskich kniazej Borysa i Hliba (Romana i Da: wida synow Włodzimierza Wielk. zabitych przez brata Swięto: pełka – w szubie i w czapce z futrem) (swięto na Wołyniu tylko)
25. Św. Eupraxyi i. Uspenie S. Anny – br.
26. Prep. Moyseja Ugryna (dworzanina Predysławy siostry kniazia kijow. wziętej w niewolę przez Bolesława Chrobrego – potem mnicha pieczarskiego – rodem z Węgier) (+1044)
Muczen. Paraskewii (jest)
27. Wielk. Mucz. Pantelejmona
Sierpien. 1. Proischożdenije czestnaho i żywotworiaszczaho kresta (Processio venerandae et vivificae crucis — Chrystus w obłokach, krzyż na górze stojący, biskup, opat, święci i królowie stoją z boku; z góry rzeka przez którą krzyż.... Kobiety i mężczyzna i dziecię leży. —

Święto r. 1164 w Grecyi ustanowione – a podług innych
od Włodzimierza Wielk. na pamiątkę Krztu Rusinów – tego
dnia święcą wodę u rzeki

⊕ ● święto 6. Światoje preobrażenije Hospodne (Transfiguratio – tego
dnia święcą owoce – Chrystus z aureolą i napisem IΣ. XΣ.
z jednej strony Mojżesz z rogami i tablicami stoi a z drugiej
S. Eliasz prorok starzec z złożonemi rękami, na dole klęczy
3 apostołów.)

br. 11. Prepod. Theodora i Wasylyja (mnich. pieczarsk. za czasów
Mścisława i Dawida Ihorowicza)

⊕ święto 15. Uspenije preświatyja władyczycy naszeja Bohorodycy
(Dormitio santissimae dominae nostrae Deiparae. assumptio, Ascensio – w
środku leży ciało P. Maryi na łożu śmiertelnem koło którego
stoją świece zapalone. S. Piotr okadza je turybularzem
a po bokach płaczą i modlą się apostołowie. Na niebie
wśród chorów aniołów Chrystus ściska klęczącą dziewicę
z rozpuszczonemi włosami. – Małe obrazki po bokach: P. Maria
z katedry uczy apostołów – P. Maria leżąc w łóżku daje bło-
gosławieństwo apostołom całującym jej nogi – Aniołowie niosą
ciało P. Maryi a jeden z aniołów ucina mieczem rękę żydowi
który chciał zrzucić ciało P. Maryi z łoża. – Aniołowie niosą
w powietrzu ciało P. Maryi, apostołowie znajdują zdziwieni
próżne miejsce i tylko prześcieradło.

(w Serbii Welyka Gospodja)
Święto owe ustanowione r. 361 (czyli raczej 324) w Gan-
gryi w Paflagonii na soborze
i w Nomokanonie ~~[illegible]~~
Imperator bizantyński Mau-
rycy przeniósł uroczystość
z 15 Stycznia na 15 Sierpień.
(Podobne obrazy Uspenia
n. P. i Pogrzebu dość częste
na pomnikach dawnych
Kościoła łacińskiego (Ob.
Crosnier)

16. Nerukotworenny Obraz (Translatio non manufactae imagi-
nis Christi ex Edessa Constantinopolim anno 992. – Anioł
z aureolą trzyma weronikę t.j. chustkę z twarzą Chrystusa)

br. 17. Prep. Alympija (monacha ~~[illegible]~~ pieczar. malarza za któ-
rego anioł obraz Bogarodzicy domalował)

br. 21. Prep. Awramija (archimandryty smoleńsk. cudotworcy)

br. 26. Stretenije ikony preświatyja Bohorodycy władymirskiej (Occursus
imaginis – Duchowni trzymają obraz Bogarodzicy – może
ruscy gdy cesarz grecki go darował. Obrazy greckie
P. Maryi wymienia Kuczyński (Specimen p. 162) w Wilnie
Chełmie, Włodzimierzu, Połocku który Moskwa do Smoleńska
zabrała.) – Adriana i Natalyi wmuczen.

święto 29. Usiknowenije ~~[illegible]~~ czestnoi hławy Joanna Predyteczy
(Amputatio capitis Joannis Prodromi – Herod z panami siedzi przy stole ni-
żej Herodiada z talerzem stoi – głowa leży i kat miecz czyści.

30.
Wrz
6
⊕ 8.
⊕ 14.
16.
19.
20.
23.
25.
26 P
27.
Paź
⊕

30. Położenie czestnoho pojasa Preczystyja Bohorodycy (Depositio venerandae zonae purissimae Deiparae) — za Justiniana cesarza w pałacu chalkopratyjskim — Wnętrze kościoła z kopułą, na ołtarzu stoi obraz P. Maryi; biskup niesie relikwiarz w kształcie skrzyneczki, na boku stoi dyjakon i księża.

Uroczystość ustanowiona w X wieku z powodu iż pas P. Maryi włożony na chorą Zoe żonę cesarza Lwa filozofa, takową uzdrowił. Pas ten miała Bogarodzica spuścić z niebios na św. Tomasza aby go o niewiemości przekonać według legendy (Ob: Crosnie[?]) Wyobrażono to i w pomnikach Tauinskiego[?] kościoła.

<u>Wrzesień</u> 1. Początok indykta (Initium indictionis novi anni — Pan Jezus naucza [illegible] z katedry)

6. Czudo czestnaho Archistratiga Michaiła (Commemoratio miraculi — Anioł uderza laską o ziemię z której płomień wychodzi.)

⊕ 8. <u>Rożdestwo preświatyja Bohorodycy</u> (Nativitas — podobnie jak Urodzenie S. Jana Chrzciciela) (w Serbij Mała Gospodja) — święto ustanowione w IV wieku r. 315 na neocesaryjskim soborze.

⊕ 14. <u>Wsemyrnoje wozdwyżenije czestnaho</u> i życiotworiaszczaho Kresta (Universalis exaltatio sanctae et vivificae crucis — Św. metropolita siedzący na tronie trzyma ponad głową krzyż podwójny ‡; koło niego stoją księża i cesarz z żoną siedzi) (w Serbij Krstowdan) — święto

16. Muczen. Josafata (Kuncewicza arcybisk. połock. ur. 1580 na Wołyniu † 1623 d. 12 listop. beatyfikow. od Urbana VIII. 16. Maj. 1643) (brak w Cappon. Eufemii)

19. Św. Kniazia Theodora i czada jeho Dawida i Konstantyna (został mnichem w Smoleńsku — cudotworcą w Jarosławiu z synami Dawidem i Teodorem) (brak) (Trofima)

20. Św. Kniazia Mychaiła i Theodora (sługi jego — miał to być Kniaź czernigowski) † 1244 zabici od Tatarów (brak) (Eustatija, Tatianny)

23. Zaczatyje swiatoho Joanna predyteczy (Conceptio — Na ołtarzu głowa o sześciu skrzydłach na nią wskazuje z jednej strony anioł a z drugiej jakiś święty)

25. Św. prepodob. Eufrosyny
Prepodob. Sergija Radożneżskaho (-abbas hegumen w monastere) (brak) † 1392

26 Prest. S. Trojcy w Radożnie) Joanna Bohosłowa
Prestawlenie św. apostoła — (święto na Wołyniu tylko)

27. Prep. Sawatyja (Sołowiecki eremita) † 1435. (brak)

<u>Październik</u> 1. <u>Pokrow preczystyja Bohorodycy</u> (Protectio) — Święto na całej Rusi (ustanowione na pamiątkę cudownego widzenia w Blacherni r. 911 za imperatora Lwa mądrego gdy Saraceni wojowali Grecy[?])

⊕ W obłokach stojąca P. Maria z rozłożonemi rękami i napisem $\widetilde{MP}.\widetilde{ΘY}$ na dole w kościele przy stole siedzi biskup z mnichem, do nich idzie dyjakon S. Roman z pismem; z boku pokazują święci stojący na górę — św. Andrzej kreteński i S. Epifani widzieli w cerkwi w Blachernii P. Maryję jak lud pt ofarem[?] [illegible]

(Charytyny) brak 5. Prepod. Damiana i Matfija (monach. pieczarsk.)

(Filippa) br. 11. Sedmyj Sobor wselenski nikijski (Septimus synodus universalis Nyceae — Święty cesarz z żoną siedzi na tronie, stojąc biskupi pokazują mu Weronikę z twarzą Chrystusa)

(Lucyana) br. 14. Św. Nikoły Swiatosza (syn Dawida xiążęcia czernigowsk. +1136 d. 14 Octob.

święto na Wołoszczyźnie tylko (Nazaria) br. 14. Św. Paraskewii (czyli Praxeda zakonnica w Ternowie w Bulgaryi +1175 leży w Jassach — Kobieta z krzyżem podwójnym ‡ w ręku) święto w Serbij: Petka Paraskewija (Lictnica) (święto uroczyste na Wołoszczyźnie)

~~19. [illegible]~~

(Joela) br. 19. Św. Joanna Rylskaho (w Bulgaryi pustelnika)

(Artemia) br. 20. Św. Kleopatry (zamęczonej za Batego 1241)

21. Prepodob. [illegible] Hilaryona episkopa (mechlenskiego metropolity ~~[illegible]~~ w Serbij)

święto 26. Welykoho muczenyka Dymitryja (w Galicyi święto)

(Terentija) br. 28. Św. Paraskewii (xiężny połockiej siostra Eufrozyny, zakonnicy + 12 Novembr. 1239 w Rzymie [illegible] 1273 od Grzegorza X sanktyfikowana — z mitrą na głowie i krzyżem w rękach podwójnym ‡

br. 28 Św. Arsenia (archiepisk. serbsk.)

(Epimacha) br. 31. Prep. Spirydona (monach. pieczarsk. + 1139 d. 31. Octob.

Listopad 1. Bezsrebr. Kozmy i Damiana (medycy — stoją z puszkami)

(Pauli) br. 6. Prestawlenije Warlaama nowohorodskaho
Prep. Warlaama ([illegible]) hegumen. kijowsk. + na górze świętej koło Włodzimierza leży w kryptach kijow.)

Święto (podług Cappon. tab. d. 7 listop.) 8. Sobor archistratiga Michaiła (Synaxis archistrategi Michaelis et reliquorum incorporatorum ordinum: Cherubim, Seraphim, Throni, Dominationes, Potestates, Principatus, Virtutes, Archangeli, Angeli — Na ołtarzu głowa o sześciu skrzydłach a nad nią wobręczy popiers Chrystusa, którą trzymają anioły w tunikach i płaszczach)

d. 12 Listop. br. 13. Św. Joanna Złatoustaho

d. 15 List. 16. Św. Matfeja apostoła (S. Matthaeus)

br. 17. Prep. Nikona Radonezskaho (hegumen)

ustanowione święto w VIII wieku 21. Wwedenije wo chram presviatyja Bohorodycy i Prisno-Djewy Marji (Introductio in templum) Praesentatio [illegible] przez Joachima i Annę.

24. Muczen. Ekateryny (w koronie)

(jest w Cappon.) Św. Merkurija muczen. smolenskaho (+1236)

30. Św. Apostoła Andreja perwozwannaho (na krzyżu X przybity — apostoł Sławian)

Grudzień 2. Św. Athasija (monach pieczarsk. + 24 lipc 1182) św. (Abbakuma)
4. Św. Warwary Welykomucz.
Św. Joanna Damaskina
6. Św. Nykołaja arhiepiskopa Myrrhy likijskej cudotworca święto
⊕ (z gołą głową trzyma xiązkę.)
9. Zaczatyje Swiatyja Anny (starzec ściska się z S. Anną + lub też w ogrodzie z jednej strony anioł zwiastuje S. Joachimowi a z drugiej stronie anioł zwiastuje S. Annie poczęcie P. Maryi
15 Św. Stefana archiep. Surażkaho br.
17. Prepodob. Daniła i swiatych trech otroków Anania, Azaria Mizaiła
W niedzielę dwie przed Bożem narodzeniem Swiatych Praotec (Pro= to parentum Christi)
21. Św. Petra metrop. kijów (rodem z Wołynia 1307 – 1328) + w Moskwie. br.
W niedzielę przed Bożem narodzeniem Swiatych Otec. (Parentum Christi)
25. Rozdestwo Chrystowo g. 5526 (Nativitas Christi – w pieczarze święto
⊕ na płocie leży w pieluchach dzieciątko Jezus koło niego klęczy P. Maria modląc się, z tyłu wół, osioł, S. Józef i osoby – lub Pastuchy oddają cześć dzieciątku Jezus przy S. Józefie i P. Maryi = lub P. Maria trzymająca dzieciątko Jezus którem 3 Króle magowie dają dary. (w Serbij Božyt)
26. Sobor Preswiatyja Bohorodycy (Synaxis Sanct. Deiparae – święto ustanowione w IV wieku na pamiątkę ucieczki do Egiptu.
(W górze anioły trzymają obraz Bogarodzicy w kręgu inne któ: ry z dołu ludzie i kapłani pokazują. – Lub: Ucieczka do Egiptu P. Maryi z S. Józefem
27. Św. Stefana perwoho muczennyka archi święto
29 Swiat. Mładenec w Bethliemie (zabijają dzieci)
31. Św. Melanii Rymlanki.
— Pochwała Preswiatyja Bohorodycy – ruchome święto obchodzone w Rosyi w sobotę piątego tygodnia wielkiego postu, na pamiątkę obrony cesarstwa greckiego od Saracenów Persów i Awarów r. 627 – ustanowione w IX wieku w Grecyi

Na

Roz
Chr
rat
Tri
Roz
Ra
rod
(Aps
Sw
S. Je
Paw
Joa
mia
Zli j
Sym
Thra
Predy
Hraz
nota
ta Ki
P. Ma
albo
niezki
spri
Boga
Chrys
grec
pod
na nie
(chito
lub z

Na Rusi halickiej cerkwie najwięcej noszą imiona

Rozdestwa Chrystowa (Nativitas) Woskresnija (Resurrectio) Bohojawlenia (Epiphania Christi) Woznesenie (Ascensio) Preobrażenie (Transfiguratio) Wozdwyżenie Kresta (Exaltatio) Troickaja (S. Trinitatis) Sostanie Sw. Ducha (Descensio S. Spiritus) Rozdestwa Bohorodycy (Nativit.) Stryżenie ~~Hospodne~~ [Praesentatio] Błahowiszczenie (Annunciatio) Wwedenije Bohorodycy (Praesentatio) Sobor Bohorodycy (Synaxis) Uspenie (Assumptio B. M. V.) Pokrow (Protectio)

Sw. Paraskewij Piatnycy (tych najwięcej S. Parasceves) vel S. Veneranda S. Juria (Georgii) Mykoły (Nicolai) Dymitryja, Petro-Pawłowska – Michaiła – Joanna Predyteczy (Joan. Bapt.) Joanna Bohosłow. (Joan. Apost.), Onufryja, Kozmy i Damiana, Dymitryja, Joanna Złatoust. Ostafia (Eustach) Iliji, Wasylija wel. Nykyty (Nicetae) Theodora (Fedora) Symeona Stołpnika (Stylites) Antonija, Andryja, Onufryja, Ihnatyja, Josyfa i Nikodema, Usiknowenie Sw. Joana Predyteczy, Sobor S. Joanna Predytecz (Synaxis), S. Anny.

Obrazy Bogarodzicy na Rusi malowane są (i podług wzorów greckich) po piersi do półciała. Bogarodzica trzyma małego Chrystusa albo z prawej ta kie obrazy zowią zwykle: Miłosiwa – i są naśladowaniem P. Maryi obrazu w Kikos na wyspie Cyprze, zwanego Eleuza) albo z lewej, te obrazy zowią z greckа Odigitria t. j. Przewodniczka – i są również naśladowaniem Bogarodzicy obrazu drugiego cypryjskiego lub też efezkiego malowanego przez S. Łukasza) Na obrazach Bogarodzicy w górze po bokach napis $\overline{MP}$ lub $\overline{MR}$ ΘΥ Maria w Koronie rzadko a jeszcze rzadziej Chrystus.

Bogarodzica ma koło głowy pojedynczą aureolę ◯ złotą, Chrystus zaś ma aureolę z krzyżem w środku na którym napis grecki wor. t. j. ten [drawing of halo]. – Głowa Bogarodzicy zawsze pokryta podwiką czyli zasłoną (pokrow) żółtą lub niebieską, z gwiazdą na niej na czole, tak iż nie widać włosów. [spadająca na ramie gdzie też na niej gwiazda.] Sukienka Bogarodzicy (chiton) zwykle lazurowa albo purpurowa. Płaszcz (feton) niebieski lub zielony. Sukienka [illegible] sięgająca do kolan lub do kostek, najczęściej różowa.

Cudowne obrazy Bogarodzicy na Rusi (podług Joannic.
Galatowskiego: Nebo nowoje. Lwów 1665): Żyrowicki
(w Żyrowicach powiecie słonimskim na Litwie) w cerkwi
przez Alexandra Sołtana podskarbiego lit. zbudowanej. —
Chełmski (w Chełmie u Bazylianów, słynny już w XIII wie
ku, którego cuda opisał Susza) — Trębowelski (w cerkwi
w Trembowli płakał r. 1663, dziś w katedrze rusk. lwowsk.) —
Niamecki (w monasterze Niamec w ziemi mołdawskiej
na desce malowany na z jednej strony Bogarodzicę piąs:
tującą Chrystusa a z drugiej S. Jerzego stojącego i przebija:
jącego kopią smoka) — Pskowski (w Pskowie w ziemi
moskiewskiej) w cerkwi S. Spasa. — Kostromski (w ziemi
moskowskiej) — Tolski (w monasterze Tolskim nad rzeką
Wołgą 6 mil od Jarosławia przez Tryfona archiepisko:
pa rostowskiego zbudowanym w Moskwie) — Suzdalski
(w cerkwi Spasa na Zlinej ulicy w Suzdalu) — Ustiużski
(w moskiewskim mieście Ustiug wełyki) — Krechowski
(w monasterze Krechow w ziemi lwowskiej) — Tołmacki
(w monasterze Tołmaczyk w cerkwi Uspenia Preswia:
toi Bohorodycy którą kilkakrotnie Tatarzy spalili — nie
daleko Kołomyi miasta w powiecie halickim) — Troicki (w
monasterze troickiem 12 mil od miasta Moskwy odległym.
— Tychwiński (w monasterze Besednym nad rzeczką Tyfiną
malowany w Carogrodzie w xięstwie moskiewskim założonym r. 1383.) — Poczajowski
(w monasterze Poczajów na Wołyniu) — Uniowski (w monasterze
Uniowie na Rusi) — Skicki (w monasterze Skit w powiecie
halickim) — Iwerski (zwany Portantissa znajdował się pierwot
nie w monasterze Iwerskim na górze Athos skąd go Korneli opat
i Nikifor monach do Moskwy przynieśli i Nikonowi patriarsze
oddali a ten dla niego na wyspie jeziora Waldaj monaster zbu:
dował, zwany Iwerskim monasterem) — Pieczarski (w Kijowie w
monasterze Pieczarskim założonym r. 1051 przez budowniczych grec:
kich; obraz ten Uspenia Bohorodycy pochodzi z carogrodzkiej cerkwi
in Wlacherjis.) — Kupiatycka (w cerkwi Kupiatyczach w powiecie
pińskim, której cuda Kalnofojski opisał — dziś w cerkwi soborney S.
Zofii w Kijowie — Jelecka (w monasterze Jeleckim koło Czernihowa
r. 1069 zbudowanym)

<u>Obrazy święte na Rusi</u>: Zwyczaj przystrajania Bogarodzicy w suknie z blachy srebrnej lub złotej odnosi się do Psalmu (44.10) „Stanęła po prawicy twojej w kosztownym złocie.” Czasem malują Bogarodzicę z drabiną co się ściąga do drabiny (lestwica) Jakoba (Genesis XXVIII) sięgającej do nieba – lub trzymającą kwiat wonny albo różczkę Arona (Ewr. IX.24)

Obraz Bogarodzicy lidyjskiej w Konstantynopolu kazał skopiować w Lidyi German patryarcha konstantynopol. Gdy Leon Izauryk cesarz grecki będąc obrazoborcą chciał ten obraz zniszczyć obraz ten puścił German na morze z napisem do świętego Grzegorza papieża. Za dzień i noc stanął ten obraz w Rzymie na rzece Tybrze gdzie go papież Grzegorz św. z wody wyjąć i w kościele umieścić kazał: zkąd po 130 latach tajemnie zniknął i znów do Carogrodu gdy obrazoborstwo ustało przypłynął: gdzie w cerkwi S. Maryi Chalkopratei od cesarzowy Teodory umieszczony

<u>Obraz Bogarodzicy w Żyrowicach</u> na Litwie w powiecie słonimskim zjawił się na drzewie cerkiew dla niego zbudował Alexander Sołtan podskarbi litew.

<u>Obraz Bogarodzicy w Chełmie w cerkwi sobornej</u>: na desce cyprysowej z 3 kawałków złożonej przy S. Łukasza malowany ma twarz czarną, zwierzchnią suknię czerwoną a spodnią niebieską. Panna Maryja trzyma Jezusa na ręku. Miał go Włodzimierz Wielki otrzymać od cesarzów carogrodzkich i tutejszej cerkwi darować. Są na nim razy od szabel tatarskich za Batego napadu (Ob: Susza Phoenix)

<u>Obraz Bogarodzicy w monasterze mołdawskim Niamec</u> na desce ma z drugiej strony stojącego S. Jerzego smoka zabijającego działał cuda za hospodara wołoskiego Stefana Gorzicy.

<u>Obraz Bogarodzicy kupiatyckiej</u> dziś w sobornej cerkwi S. Zofii w Kijowie

Obraz Bogarodzicy w Pskowie w cerkwi Sw.
Spasa płakał.
Obraz Bogarodzicy w Kostromie cudowny.
Obraz Bogarodzicy w monasterze Tolskim
zbudowanym od arcybiskupa rostowskiego
Tryfona 6 mil od Jarosławia nad Wołgą.
Obraz Bogarodzicy w Wielkim Nowgorodzie
w cerkwi S. Spasa cudowny podczas wojny
Nowogrodzian z mieszkańcami Suzdala
za Joana episkopa nowgorodskiego (Prolog)
Obraz Błahowieszczenia Preswiatoj Boho:
rodycy w mieście Ustiug wielki (w carstwie
moskiewskim) sławny za czasów Sw. Prokopa.
Obraz Bogarodzicy w Sokalu w cerkwi
malowany przez malarza litewskiego Ja:
kuba Wężyka – dostał się później Bernardynom.
Obraz Bogarodzicy w cerkwi P. Maryi w
Wlachernach w Carogrodzie sławny
Obraz Bogarodzicy w Nowgorodzie ruskim w
cerkwi zbudowanej przez arcybiskupa now:
gorodskiego Nikitę i S. Antoniego za Konnika
który tam wystawił monaster.
Obraz Bogarodzicy w monasterze Krechowskim
w powiecie lwowskim w cerkwi Pokrowa
Preswiatoj Bohorodycy.
Obraz Bogarodzicy w monasterku Tolma:
czyk w cerkwi Uspenia preswiatoj Bohoro:
dycy niedaleko Kołomyi w powiecie halickim
choć Tatarzy cerkiew zburzyli, obraz został cały.
Obraz Bogarodzicy w Poczajowie

Obraz i postać N. P. Maryi opisuje Epiphanius (apud Nicephorum Ecclesiast. Histor. ~~cap~~ Lib. II cap. 23.) „Była we wszystkiem uczciwa i poważna, bar=
„dzo mało i to potrzebne rzeczy mówiąca, do wysłucha=
„nia łatwa i łagodna, uczciwość i poszanowanie wszyst=
„kim pokazująca (wlewająca). Wzrostu była miernego,
„lubo niektórzy mówią, jakoby miała średni wzrost
„przechodzić. W jej mowie przebijała się przystojność nie=
„wymuszona, bez śmiechu, bez namiętności, bez gniewu.
„(Urody była) Płeć jej ~~[illegible]~~ zbliżała się do barwy) Kolo=
„ru pszennego ziarna, włosa złotogorącego (flavo) oczu
„bystrych (jasnych) trochę złotogorące a jakoby koloru oliw=
„nego drzewa w nich mające źrenice. Powieki miała
„skłonione i przystojnie czarne, nos podłużny, wargi
„(usta) rumiane i słów wdzięczności pełne. Twarz nie
„okrągła ani ostra ale nieco pociągła; oraz ręce i
„palce podłużne. Bez dumy, chód prosty bez pieszczoty
„(Postawa skromna, prosta, niewymuszona i pokorna)
„Odzienia zażywająca roboty domowej; (Szaty nosiła
„pojedyncze niewykwintne barwy zwyczajnej, jak to
„widzieć się daje na świętem pokryciu jej głowy). Urodą
„swoją i pięknością wszystkie białegłowy na świecie
„przechodziła (słowem mówiąc: we wszystkiem
„objawiała się w niej łaska boża), czternaście patriar=
„chów, czternaście Królów, tyleż Książąt w jej
„genealogiey."

Bielorussija i Litwa, Istoriczeskija sud'by Siewero-zapadnago kraja. Z Wysoczajszago soizwolenija izdano pry Ministerstwie wnutrennych djel P. N. Batjuszkowym. S.-Peterburg, typografija Towarzystwa „Obszczestwennaja Polza" 1890. 8ᵒ wielkie, str. XXIV. 396 i 183, z 1 chromolitograf. tablicą, 99 drzeworytami w tekście i mappą kolorowaną Białej-Rusi i Litwy.
W przedmowie pisze autor, iż Ministerstwo spraw wewnętrznych widząc, iż rossyjska literatura historyczna i pisma czasowe w braku innych opierały się na źródłach polskich niekiedy apokryficznych, częstokroć zmyślonych, a zawsze tendencyjnych(?), nieuznawały niewątpliwych narodowych praw Rossyi do zachodnich krain takowej, działając przez to bez znajomości i pomimo włożonych na nich obowiązków, pod wpływem polskich idei wbrew interesom Państwa, zwróciło podczas buntowniczego powstania polskiego, uwagę Cesarza Aleksandra II. na smutny stan prawosławnych cerkwi w majętnościach polskich właścicieli. Wtedy to wezwany został P. N. Batjuszkow do zredagowania opisu takowych cerkwi i do dokładnego podania liczby w każdej parafii dla restaurowania i ponnoszenia tychże cerkwi kosztem skarbowym. W tym to celu wysłało Ministeryum spraw wewnętrznych do każdej gubernii Zachodniego Kraju po jednym oficerze jeneralnego Sztabu dla detalicznego spisu ludności. Po zebraniu dat spisanych i uzupełnieniu takowych przez Św. Synod oberprokuratora Św. Synodu, powierzono półkownikowi Rittich ułożenie specyalnego „Atlasu nasełenija 9 gubernij Zapadnago Kraja po wierois'powiedaniam i nacyonalnostiam." Atlas ten z objaśniającym tekstem w językach rossyjskim i francuskim, wydany został r. 1863. Z takowego okazało się iż narodowość polska stanowiła tylko 9% całej ludności i że panującą wiarą na całym obszarze, z wyjątkiem Kowieńskiej gubernii i niektórych miejscowości w guberniach wileńskiej i grodnieńskiej, było prawosławie(!). – Gdy pułkownik Ertel doniósł, iż na Wołyniu znajduje się wiele ruin cerkwi sięgających początkiem swym głębokiej starożytności, nakazało Ministerium, zdjąć wierne fotografie takowych, wykonać z nich akwarelowe wizerunki i za pomocą chromolitografii ogłosić takowe.

Batjuszkow był r. 1865 popeczytelem wileńskiego uczebnago okruga

Wydanie to ogłoszone zostało pod tytułem: „Pamiatniki
russkoj stariny w Zapadnych Gubernijach. S.-Peterburg
1868–1874" w 8 zeszytach, z wspaniałemi rysunkami zabytków
starożytnej architektury cerkiewnej ruskiej i cerkiewnych przed=
miotów, podobizn paleograficznych pisanych i drukowanych
pomników ruskich, portretów znakomitszych historycznych
osobistości, z tekstem opisowym, czerpanym z archiwów mo=
nasterów prawosławnych, które ocalały wśród zagłady zdzia=
łanej przez nienawistnych prawosławiu Polaków i Papis=
tów (?). Równocześnie wydano także w 10,000 exemplarzach
wizerunek cudownego obrazu Bogarodzicy Chełmskiej
malowanego przez Św. Łukasza i przeniesionego do Chełma
przez Księcia Włodzimierza wielkiego. Gdy zaś wydania te
zbyt kosztowne niebyły przystępne dla szerszej publicz=
ności, poleciło Ministerstwo ogłosić takowe w mniej kosz=
townej popularnej edycyi, któraby służyć mogła za podręcz=
nik dla nauczycieli szkół narodowych i dla szerszej publicz=
ności w Zachodniej Rossyi. Z tej publikacyi ogłoszone
zostały przez P. N. Batjuszkowa: 1) Chołmskaja Ruś
1887. 2) Wołyń 1888. 3) Biełorussija i Litwa 1890. Tekst
do Biełorussii (nawiasem mówiąc, niewiele wartający i ten=
dencyjny, polako-żerczy) napisał N. I. Petrow, a objaśnienia
i monografije I. I. Matyszewski obaj profesorowie Kijows=
kiej duchownej Akademii, oraz M. I. Horodecki; chromo=
litografiją wykonali Sztadler i Patinoti; drzeworyty ksy=
lografowie W. W. Mate, A. I. Zubczaninow, K. P. Wejerman
i K. Richter; fotocynkografie Kornfeld i Pol, mappę geo=
graficzną A. A. Ilin. — Illustracyje zdobiące dzieło „Bie=
łorussija i Litwa" których opis podany jest w Objaśnieniach
str. 39–166 w drugim oddziale książki, są następujące:

(A) Przedmioty religijne:

1) Krzyż św. Eufrozyny Księżny połockiej (chromolitografia
str. 24). Sprawiony r. 1161 przez św. Eufrozynę, ma między innemi napis:
„Hospody pomozi rabu swojemu Łazoriju narzeczenomu Bogszy so=
dielawszemu krest sij cerkwi Swiatago Spasa i Ofrosyni." Zosta=
wał on w Sofijskim Soborze od r. 1596–1839 unickim w Połocku; r. 18..
przeniesiony do odrestaurowanej tamże Spaskiej cerkwi.
2) Krzyż którym błogosławił św. Sergiusz Księcia Dymitra Dońskiego r. 1380
idącego na wyprawę przeciw tatarskiemu chanowi Mamajowi – drewniany,
w zbiorach Księżny Ze. P. Demidow San-Donato w Kijowie r. 1888 (str. 119)

3) Cudowny obraz Bogarodzicy Korsuńskiej czyli Efeskiej w Toropcu w Soborze Woskreseńskim (str. 31). Jeden z 3 obrazów malowanych przez Św. Łukasza na drzewie, darowany r. 1173 przez cesarza greckiego Emanuela Komnena Eufrozynie Księżnie połockiej. R. 1239 Paraskewija (córka Bracisława księcia połock. a żona księcia Alexandra Newskiego) wywiozła ten obraz z Połocka do Toropca (w pskowsk. gubern.)

4) Cudowny obraz Bogarodzicy Mińskiej (str. 31) w Katedralnym Soborze SS. Piotra i Pawła w Mińsku. Według podania obraz ten wywiózł książę Włodzimierz wielki z Korsunia czyli Chersonu i umieścił w Kijowie w Dziesięcinnej cerkwi. Podczas zdobycia Kijowa przez Mahmet-Gireja jeden Tatarzyn zrabował obraz, odarł z ozdób srebrnych i rzucił do Dniepru. R. 1500 d. 13 Augusta obraz ten wypłynął na rzece Świsłoczy pod Mińskiem, wydobyty umieszczony został w zamkowej cerkwi Rożdestwa Bohorodycy, skąd go r. 1616 Józef Welamin Rutski metropolita przeniósł do unickiego monasteru S. Ducha, który r. 1839 przekształcony w prawosławną Katedralną soborną cerkiew Petropawłowską, gdzie dotąd ten obraz zostaje. (Bogarodzica z berłem w ręku - Dzieciątko trzyma świata kulę a drugą błogosławi)

5) Cudowny obraz Bogarodzicy Żyrowickiej (str. 31) w płaskorzeźbie na małym owalnym jaspisowym kamieniu. Zjawił się ten obraz r. 1470 w lesie na drzewie koło źródła pasterzom, którzy go zanieśli podskarbiemu Aleksandrowi Sołtanowi, który w miejscu zjawienia wystawił drewnianą cerkiew. Po pożarze cerkwi r. 1560 Jan Sołtan marszałek słonimski wymurował nową cerkiew w Żyrowicach, przy której już w XVI w. był męski monaster (właściwie fundowany dopiero 1613 Jan Mieleszko Kasztelan smoleński dla Unitów Bazylian). Po zniesieniu Unitów w r. 1839 przemieniono na monaster prawosławny Uspenia Bohorodycy, gdzie się ten obraz w ikonostasie znajduje umieszczony. Woda z źródła dotąd uważana za cudowną, również jak i kamień pod ołtarzem w kaplicy ogrodu monasterskiego w Żyrowicach.

6) Cudowny obraz Bogarodzicy Odygitryi (Putewodytelnicy) w Wilnie w monasterze prawosławnym Swiato-Troickim, w ikonostasie. (str. 95) Malowany na tablicy drewnianej złożonej z desek z których 2 środkowe cyprysowe, a 2 brzozowe. Stare malowidło pokrył r. 1864 nowemi farbami malarz Wasyljew. Według podania malował ten obraz Św. Łukasz; zostawał on w posiadaniu Cesarzów greckich; cesarzówna grecka Zofia przywiozła go z Konstantynopola do Moskwy, a Helena córka Moskiewskiego Księcia Iwana III Wasylewicza, żona litewskiego Księcia Aleksandra Jagiełończyka) r. 1495 do Wilna, po której śmierci obraz ten zawieszono nad jej grobem w Przeczysteńskiej sobornej

cerkwi w Wilnie. Sławność tego obrazu była tak głośną, iż car Iwan IV Wasylewicz r. 1570 dawał za niego 50 jeńców polskich, lecz król Zygmunt August nie przystał na tę zamianę. Po zajęciu Preczysteńskiej cerkwi przez Uniatów, obraz ten r. 1750 przeniesiono do bazyliańskiej unic-kiej cerkwi monasteru S. Trojcy w Wilnie, który r. 1839 przeistoczono w prawosławny.

7) Cudowny obraz Ostrobramskiej (Ostrowratskaja) Bogarodzi-cy w Wilnie (str. 145). Obraz ten zjawił się d. 14 Kwietnia 1431 na bramie miejskiej wileńskiej. Według podania (?) miał go przywieść jako zdobycz z Korsunia czyli Chersonu książe litewski Olgerd Gedyminowicz po r. 1363, w skutek czego ten obraz pierwotnie zwano Korsuńskim. Olgerd darował tenże obraz swej żonie, któ-ra go umieściła w nowozałożonym monasterze Św. Trojcy. Później przenieśli go czerńcy do Kaplicy znajdującej się w Ostrym czyli Ruskim Końcu miasta w pobliżu monasteru. Gdy r. 1498 Aleksander Kazimierzowicz Jagiellończyk książe litewski polecił ufortyfi-kować Wilno, zbudowano basztę zwaną Ostra brama z Kaplicą nad wjazdem, w której to Kaplicy prawosławni zakonnicy umieścili cudowny obraz; lecz go za nastaniem Unii do cerkwi S. Mikołaja wnieśli, gdzie był jeszcze r. 1609. Tegoż roku 1609 d. 29 lipca Senkowski i Krajew-ski dworzanie królewscy z hajdukami wybiwszy drzwi do prawosław-nej cerkwi S. Mikołaja, zabrali gwałtem obraz cudowny i oddali go Uniatom którzy go znowu w Kaplicy Ostrobramskiej umieścili. Obok tejże bramy zbudowali r. 1621 Stefan Pac podkanclerzy litewski oraz Ignacy i Stefan Dubowiczowie burmistrze. Klasztor dla Karmelitów sprowadzonych z Rzymu pod których opiekę oddał ten obraz metropo-lita Józef Welamin Rutski unicki. Podczas zajęcia Wilna przez Mos-kwę r. 1655–1661 Karmelici wywieźli obraz do Królewca. R. 1741 odbudo-wano nową Kaplicę na Ostrej bramie. Na początku tego wieku wiedli Bazylianie unii z Karmelitami o ten obraz, który papież Pius VII przysądził najbliżej leżącemu Klasztorowi Karmelitów Św. Teresy. Od tąd to ten obraz pozostaje w posiadaniu Polaków. Gdy r. 1826 od-restaurowano Kaplicę, i obraz po zdjęciu srebrnej sukienki okazał sławiański napis: Czestniejszuju Cheruwim i sławniejszuju bez srawnenija Serafim, „bez istlenija Boha Słowa rożdszuju, suszczuju Bohorodycu Tja wełyczajem"! W skutek powstania r. 1830–1831 skasowano r. 1832 wiele Klaszto-rów Katolickich, między temi i Karmelicki w Wilnie który oddano świeckiemu duchowieństwu. Podług rozporządzenia N. W. Repnina generał-gubernatora z r. 1795 powinni wszyscy przechodzący koło Ostrej bramy, niewyłączając nawet Żydów, zdej-mować czapki. Obraz malowany na dębowej desce przeszło 2 1/2 arszyna wysoki, a 2 arszyny szeroki. Pod obrazem ołtarz, na którym się odbywa codziennie Msza święta.

(Wiadomość historyczna o obrazie w II-im Oddziale str. 49–53)

8) Cudowny obraz Bogarodzicy Supraslskiej (str. 173) w Błago:wieszczeńskim męskim monasterze w Supraślu (powiecie białostockim guberni Grodzieńskiej) malowany w stylu bizantyńskim, ma być kopią cudownego Smoleńskiego obrazu; według podania kazał ten obraz w Smoleńsku wymalować Józef Sołtan episkop smoleński fundator monasteru supraslskiego. Złoconą srebrną sukienkę ozdobioną drogiemi kamieniami sprawiła r. 1557 żona A. J. Chodkiewicza marszałka W. X. Lit. za rządów archimandryty Sergiusza Kimbara. Obraz umieszczony na kolumnie wspierającej kopułę cerkwi z lewej strony.

9) Cudowny obraz Kołożski Bogarodzicy (str. 173) znajduje się dziś w Grodnie w cerkwi Borysohlebskiego monastera, malowany na płótnie naklejonem do deski, jak się zdaje w XVII wieku; jest zaś kopiją Wileńskiej Odygitryi przyniesionej z Moskwy przez wielką księżnę Helenę. Obraz ten znajdował się pierwotnie w cerkwi św. Borysa i Hleba wystawionej w pierwszej połowie XII wieku na przedmieściu zwanem Kołoża miasta Grodna. Gdy r. 1853 połowa tejże cerkwi podmyta nurtami Niemna, runęła, przeniesiono obraz do Borysohlebskiego monastera.

10) Cudowny obraz Surdegski Bogarodzicy (str. 173), w męskim prawosławnym monasterze wśród lasów w Surdegach na Żmudzi (w powiecie Wiłkomirskim, Kowieńskiej Guberni). Pierwszą cerkiew wystawił r. 1510 Bohdan Szczyt-Stawecki. Gdy po 20 latach niedaleko tej cerkwi nad źródłem zjawił się obraz Bogarodzicy, wystawił tamże Aleksy Teodorowicz Władyka starosta birżański drugą drewnianą cerkiew, przy której r. 1636 dziedziczka Surdeg Anna Stawecka zamężna Horodecka Bilewiczowa fundowała murowany monaster który podlegał wileńskiemu monasterowi S. Ducha i od samego początku po dziś dzień pozostał prawosławnym, pomimo iż Bernardyni z Traszkun gwałtem chcieli zabrać obraz cudowny. Na Uspenie Bohorodycy odbywa się tu wielki praźnik na który rusy kupcy z Rygi licznie się zjeżdżają. (str. 54 Oddział II)

11) Trumna św. Eufrozyny księżny połockiej w Kijewo-Peczerskiej Ławrze w dalszych pieczarach przy cerkwi Błahowieszczenia (str. 27). Zwłoki spoczywają w srebrnej trumnie w pieczarach Kijowskich. Wyrestawicza Księżna S. Eufrozyna (Predysława) córka Jerzego (Swiatosława) Wsesławicza księcia połockiego zostawszy zakonnicą w Połocku, pielgrzymując do Ziemi św. zmarła 23 Maja 1173 w Jerozolimie.

12) Widok podziemnej cerkwi w wileńskim monasterze Św. Ducha z trumną św. męczenników Antoniego (Nezyłа), Jana (Kruglеса) i Eustathija (Kumеza) bojar pomordowanych z rozkazu w. Księcia Olgerda d. 14 Kwietnia, 23 Kwietnia i 14 Grudnia 1347. (str. 77)

13) Św. Dymitr metropolita rostowski i jarosławski (str. 267)
podług malowanego portretu w zbiorze W. J. Safonowa w Witebsku.
Dymitr (na świecie Daniel) ur. w grudniu 1651 we wsi Makarowie
koło Kijowa: syn Sawy Tuptało sotnika pułkowego kozackiego ukończy=
szy nauki w Kijowie, został r. 1668 zakonnikiem, był kaznodzieją
w Czernihowie, Wilnie i Słucku, został r. 1682 hegumenem Krupickiego
monasteru w Baturynie; pisał Żywoty Świętych (Czetich Minej) któ-
rych T. I. wyszedł w Kijowie r. 1689 (?) a czwarty r. 1700. r. 1702 mia=
nowany mianowany metropolitą rostowskim i jarosławskim + d. 28
Października 1709 mianowany świętym r. 1757.

14) Postać św. męczenika Athanasija Filipowicza (str. 241) z obrazu
cerkwi sobornej w Brzesciu litewskim. – Atanazy Filipowicz był najprzód
nauczycielem samozwańca moskiewskiego carewicza Dmitrowicza na dworze
kanclerza Lwa Sapiehy. Wstąpił do zakonu w Dobojskim monasterze
koło Pińska, później zostawał w monasterze Kupiatyckim i w Brzesciu.
Obwiniony o spisek i o popieranie Jana Luby syna Maryny Mniszchowny
pojmany przez rząd polski, został rozstrzelany w Kijowie d. 5 Września
1648 r.

B) Portrety osób historycznych:

15) Olgerd (Aleksander) Gedyminowicz wielki książę litewski (str. 55)
+ 1377; – podług drzeworytu z Gwagnini Alex. Sarmatiae Europeae
descriptio. Cracoviae 1578. (str. 55)

16) Świdrygełło Olgerdowicz książę litewski ur. 1355 + 1452 (str. 119)
podług drzeworytu z tejże łacińskiej kroniki Gwagnina 1578.

17) Grzegorz Alexander Chodkiewicz hetman w. lit. (str. 187) z r. 1578
podług portretu w zamku nieświezkim.

18) Józef Sołtan prawosławny metropolita litewski (str. 191) me=
tropolita kijowski od r. 1499 + 1519 w Smoleńsku. – podług obrazu
w pałacu archijerejskim w Wilnie.

19) Moskiewski car Joan IV. Wasylewicz Groźny (str. 207) ur.
1530 + 1584 – podług współczesnej akwareli w rękopisie: Tytularnik
w zbiorze cesarskim w Moskwie.

20) Unicki metropolita Józef Welamin-Rutski (str. 209) + 1637 w
Dermaniu – podług portretu w pałacu archijerejskim w Chełmie.

21) Słucki książę Juryj Jurjewicz Olelkowicz (str. 213), ostatni swego
rodu + młodo, ożeniony z Katarzyną Kiszczanką – podł. portretu w
Troickim monasterze w Słucku.

22) Bogdan Teodor Wilhelmowicz Stetkiewicz-Zawerski (str. 221)
podkomorzy mścisławski kasztelan nowogrodzki fundator monasteru w dobrach
swych Kutejno pod Orszą 1631 + przed 1652 ożeniony z Heleną córką Bogdana
Sołomereckiego starosty Krzyczewsk. – podług portretu w Orszańskim
Kutejnskim monasterze. – Filiami monasteru Kutejnskiego (gdzie isto=
niała drukarnia i szkoły) były monastery męski w Bujniczach i żeński
w Borkołabowie fundowany 1652 przez Michała Włodzimierza Stetkiewicza.

23) Połocki arcybiskup Meleцyusz Smotrycki (str. 229) ur. 1578 r. syn Gerasyma Danilowicza Smotryckiego, miał świeckie imię Maksym; pobierał najprzód nauki u Cyryla Lukarysa późniejszego patryarchy Konstantynopolit., kosztem księcia K. Ostrogskiego kształcił się najprzód w uniwersytecie wileńskim r. 1601, potem w lipskim i witembergskim, będąc nauczycielem domowym młodych książąt Sołomereckich. Wróciwszy do kraju wydał r. 1610 Threnos pod imieniem Teofila Ortologa, przeciwko Unii. Wstąpiwszy w Wilnie do zakonu, został r. 1620 arcybiskupem połockim; później przyjął unię + 1633. — podług portretu w bibliotece archiepiskopa litewskiego.

24) Bogdan Chmielnicki + 1657 (str. 245) — podług ryciny Hondiusa z r. 1651.

25) Jeromonach Ignatij Oksenowicz – Staruszycz (str. 249) profesor i rektor Kijowskiej Akademii, obrońca prawosławia, mianowany episkopem mohilewskim + 1650 wydał po rusku Kazanie na pogrzebie Ks. Kniazia Czetwertyńskiego. Kijów 1641. — podług portretu w Archeologicznem Muzeum Kijowskiej duchownej akademii.

26) Moskiewski car Aleksiej Michajłowicz ur. 1629 + 1676 (str. 253) — podług akwareli w rękopisie Tytularnik (w Moskwie).

27) Symeon Emeljanowicz Petrowskij-Sitnianowicz (Połockij) (str. 257) ur. w Kwietniu 1629 na Białej-Rusi, wykształcony w Akademii Kijowskiej, został zakonnikiem w Połocku, następnie nauczycielem języka łacińskiego w Moskwie; r. 1670 urządził drukarnię przy carskim dworze w Moskwie. Jako domowy nauczyciel młodego carewicza Theodora Aleksiewicza + 25 Sierpnia 1680 w Moskwie. Wydał wiele dzieł teologicznej treści i pisał dramata religijne. — podług ryciny w dziele P. Beketowa: Portrety imenitych mużej rossijskoj cerkwi. 1843.

28) Unicki metropolita Lew Kiszka (str. 261) urodzony na Wołyniu r. 1668 dostał imię Lew Łukasz, wstąpiwszy do Bazylianów, kształcił się w Byteniu i w Rzymie, gdzie 1693 został Dr. Teol.; od r. 1696 był kaznodzieją w wileńskim Troickim monasterze i w Połocku. R. 1708 mianowany episkopem włodzimierskim i archimandrytą supraslskim, a d. 16 Lutego 1714 metropolitą, odprawił r. 1720 Synod unicki w Zamościu, założył monaster unicki w Warszawie + 19 Listopada 1728 w Kupeczowie na Wołyniu, pochowany w Włodzimierzu-Wołyńskim. Wydał dzieło: Żywotnaja kniha ili Sobranie prypadków, i inne. — podług portretu w pałacu archijerejskim w Chełmie.

29) Imperator Piotr I. Aleksiejewicz (str. 273) ur. 1672 + 28 Stycznia 1725. — podług ryciny sztychowanej przez Willa i Subejrana według portretu malowanego r. 1722 przez Karawakę.

+

30) Unicki archiepiskop połocki i metropolita Floryan Hrebnic-
ki (str. 277). Flor Hrebnicki urodził się w województwie połockim
z rodziców rzymsko-katolickich, kształcił się w uniwersytecie wileńskim,
był profesorem w gimnazyum w Żyrowicach i w seminaryi tamże, od r.
1716 po wstąpieniu do zakonu Bazylianów został arcybiskupem połoc-
kim, a od r. 1748 metropolitą, fanatyczny zwolennik Unii + 1762 w Stru-
ni pod Połockiem. — podług portretu w bibliotece arcybiskupa litew-
skiego w Wilnie.
31) Imperatorowa rossyjska Elżbieta Petrowna (str. 283) ur.
1709 córka cesarza Piotra I. wielkiego, panowała od r. 1741 + 24 Grud-
nia 1761. — podług ryciny Jerzego Fryderyka Szmidta z r. 1761.
32) Litewski generał-gubernator, generał-feldmarszałek kniaź
Nikołaj Wasylewicz Repnin (str. 295) ur. 1734, mianowany od ce-
sarzowej Katarzyny II. rezydentem rossyjskim w Warszawie, odznaczał
się swem despotycznem postępowaniem. Po trzecim rozbiorze Polski
został moskiewskim generał-gubernatorem, a r. 1798 posłem w
Berlinie + 1801 w Moskwie. — podług portretu malowanego 1766 przez
Krafta w zbiorze A. B. Kurakina.
33) Białoruski generał-gubernator, generał-feldmarszałek
hrabia Zacharyasz Grygorjewicz Czernyszew (str. 301) ur. 1772,
naczelny dowódzca wojsk rossyjskich od 1761; po zaborze Biało-
Rusi w r. 1772, mianowany 1774 pierwszym generał-gubernatorem
tamże oraz namiestnikiem mohilewskim i połockim; r. 1782 zo-
stał moskiewskim grado-naczalnikiem, + 1784 podług portretu
w zbiorze pani S. N. Batjuszkowej, z domu Krywcowej.
34) Wiktor Sadkowski archiepiskop miński, potem czernigowski
(str. 305), kształcił się w Kijowskiej akademii duchownej, wstą-
piwszy do zakonu był najprzód prawosławnym archimandrytą w
Kursku, następnie prefektem seminaryi przy białoruskim archi-
episkopie Jerzym Koniskim; jako hegumen monasteru słuckiego,
był agentem posła rossyjskiego w Polsce Sztakelberga i odzna-
czał się wichrzeniem oraz buntowaniem ludu; r. 1785 został epis-
kopem perejasławskim i boryspolskim; przebywając w Słucku
został 18 Kwietnia 1789 aresztowany przez władze polskie i
za podburzanie przeciw Rządowi, osadzony r. 1792 w czerwcu w
fortecy częstochowskiej, lecz za staraniem posła Bułhakowa i partyi
targowickiej 22 lipca 1792 wypuszczony i od Rosyi mianowany
episkopem mińskim. R. 1794 wydał list pasterski polecający Unitom przy-
jęcie prawosławia w skutek czego w przeciągu półroku blisko 1½ milio-
na Unitów przeszło na prawosławie. Mianowany r. 1795 archiepiskopem
przeniesiony 1796 na katedrę do Czernigowa, gdzie + 11 Listopada 1803. —
podług portretu w Kijowskiej duchownej Akademii.
35) Stanisław Bohusz-Siestrzeńcewicz arcybiskup mohilewski i metro-
polita rzymsko-katolicki (str. 311) ur. 3 Września 1731, kształcił się w szkołach
kalwińskich w Słucku + 1826 —

36) Jason Junosza-Smogorzewski unicki archiepiskop połocki, metropolita (str. 317) urodzony r. 1714 na Mazowszu, zostawszy Bazylianem, kształcił się w Rzymie, wróciwszy do kraju wiódł r. 1753–1758 proces z Bazylianami monasteru Supraślskiego; r. 1762 został archiepiskopem połockim, a r. 1779 metropolitą unickim + 1 listopada 1788 w Radomyślu (kijów. gubern.) – podług portretu w bibliotece arcybisk. litewsk.)

37) Jozafat Bułhak unicki metropolita (str. 321), urodzony w gubernii grodnieńskiej z rodziców rzymsko-katolickich, kształcił się w Rzymie, wstąpiwszy do Bazylianów, po śmierci metropolity unickiego Kochanowicza (+ 14 marca 1814) otrzymał episkopią łucką, a r. 1817 metropolią, pobożny i pobłażający na szerzenie się prawosławia, będąc archiepiskopem także połockim + 1838, pochowany w Sergijewskiej pustyni koło Petersburga. – podług portretu w bibliotece arcyb. litewsk. w Wilnie.)

38) Aleksander Semenowicz Szyszkow minister Oświecenia i prezydent Akademii rosyjskiej (str. 327) ur. 1754, od r. 1824 minister + 1841. – podług ryciny T. Rejta.

39–44) Portrety sześciu głównych działaczy około zniesienia Unii i zaprowadzenia prawosławia (str. 333, popiersi 6 na jednej tablicy – według fotografij, tylko popiersie Trupalskiego podług portretu malowanego przez Chruckiego) jako to:

a) Józef Siemaszko ur. 25 grudnia 1798 we wsi Pawłówce (gubern. kijow. powiat. lipowieck.) syn Józefa ~~pat~~ Siemaszki parocha unickiego i Marty, kształcił się od 1809 w gimnazyum w Niemirowie, od 1816 w Seminarii Uniwersytetu Wileńskiego, pojąwszy żonę wyświęcony na kapłana 1821, pracował od 1822 w oddziale unickim Kollegium rzymsko-katol. w Petersburgu; r. 1829 został mnichem a r. 1829 d. 8 sierpnia 1829 unickim episkopem mścisławskim, a r. 1833 d. 2 kwietnia litewskim; od r. 1837 podług wskazówek ober-prokuratora św. Synodu, nad zniesieniem Unii, d. 12 lutego 1839 podpisał w Połocku swe przystąpienie do prawosławia z innymi; r. 1839 mianowany archiepiskopem a 1852 metropolitą litewskim + 23 listopada 1868 w Wilnie.

b) Antoni Zubko ur. 2 lipca 1797 na Białej Rusi we wsi Biełoje powiecie lepelskim, gubern. witebsk., syn Grzegorza Zubki parocha unickiego i Maryi, kształcił się w Akademii Jezuitów w Połocku i w Uniwersyteckiem Seminarium w Wilnie gdzie został magistrem. Wyświęcony bezżenny jako protojerej pracował od r. 1825 w Kollegium rzymsko katol. w Petersburgu; r. 1827 został prefektem Seminaryi w Żyrowicach a d. 4 lutego 1834 unickim episkopem brzeskim; r. 1839 przeszedł na prawosławie, mianowany mińskim episkopem r. 1840 a później arcybiskupem, zrezygnował r. 1848 + 15 lutego 1884 w monasterze Pożajścin.

c) Ignacy Żelazowski urodzony w gubern. grodzieńskiej, r. 1824 został Bazylianem unitą, kształcił się w uniwersyteckiej Seminaryi w Wilnie, był

inspektorem Seminaryi w Żyrowicach, d. 20 Maja 1848 został episkopem brzeskim, r. 1839 przeszedł na prawosławie, r. 1870 zrezygnował z biskupstwa + 1872 w Boryso-Hlebskim monasterze w Grodnie.

d) Wasyli Łużyński ur. 1788, syn parocha unickiego w Starej Rudni w mohylew. gubern. powiecie rohaczewskim, kształcił się w Połocku w Seminaryum, następnie w Uniwersytecie wileńskim gdzie został Dr. Teol., wyświęcony r. 1819 został rektorem Seminaryum w Połocku a r. 1824 prefektem seminar. w Wilnie, r. 1834 mianowany unickim episkopem orszańskim; r. 1839 przyjął prawosławie, r. 1840 mianowany episkopem połockim, wreszcie arcybiskupem + 23 Stycznia 1879 w Petersburgu.

e) Michał Hołubowicz, pojąwszy za żonę córkę Antoniego Tupalskiego, wyświęcony 1828, został Dr. Teol. Rozłączywszy się z żoną, został r. 1839 zakonnikiem oraz archimandrytą monasteru Byteńskiego oraz episkopem pińskim, r. 1840 brzeskim, a 1848 mińskim, r. 1853 arcbiepiskopem. Zrezygnowawszy 1868 + 6 marca 1881 w Żyrowicach.

f) Antoni Tupalski ur. 1769 w Wielkiej Brzostowicy, syn parocha ruskiego; kształcił się w Wołkowysku i w Wilnie. Pojąwszy za żonę córkę Zacharewicza parocha w Szorszach, wyświęcony otrzymał parochię w Dereczynie i 1807 oficyałem brzeskim unickim; przyjąwszy prawosławie został protopresbiterem katedralnego Sobora w Wilnie r. 1844 + 1848 r.

45) Imperator rossyjski Mikołaj I. Pawłowicz (str. 337) ur. 6 Czerwca 1796, cesarzem od r. 1825 + 18 lutego 1855. – podług portretu Krügera.

46) Prawosławny metropolita kijowski i halicki Platon (Szaluchin) (str. 341) ur. 1803 we wsi Pogoriełoje-Gorodyszcze twerskiej guberni. Otrzymał na chrzcie imię Mikołaj, syn Iwana Andrejewicza Szaluchina kapłana prawosławnego; wstąpiwszy do Seminaryi w Petersburgu zmienił familijne nazwisko na Gorodeckij, zostawszy zakonnikiem r. 1830 otrzymał imię Platon; r. 1837 został rektorem seminaryi w Kostromie, a r. 1839 przełożonym monasteru S. Ducha w Wilnie przyczynił się głównie do rozszerzenia prawosławia na Litwie. Od r. 1850 episkop ryski, od 1850 arcybiskup, od 1867 Doński następnie Chersoński a od r. 1882 metropolita kijowski, sławny kaznodzieja. – podług fotografii.

47) Wileński generał-gubernator, jenerał infanteryi, hrabia Michał Mikołajewicz Murawiew (str. 365 podług fotografii). Urodzony 1795, uczeń Moskiewskiego Uniwersytetu, od r. 1811 służył wojskowo, mianowany r. 1827 wicegubernatorem witebskim, r. 1828 gubernatorem w Mohilewie, r. 1831 w Grodnie, 1835 w Kursku, r. 1857 Minister dóbr cesarskich; r. 1863 d. 1 maja został generał-gubernatorem wileńskim, grodzieńskim i mińskim oraz naczelnikiem guberni witebskiej i mohylewskiej z szerokiem pełnomocnictwem, wsławił się na tym stanowisku wygórowanym despotyzmem i okrucieństwem co mu zjednało przydomek Wieszatela. R. 1864 w kwietniu wyjechał do Petersburga, gdzie projektem z d. 14 1864 wyjednał zniesienie przeszło 30 łacińskich klasztorów, wielu kościołów parafialnych i filialnych, i dodano mu za pomocnika jenerała Potapowa. Na wiosnę 1865 opuścił Murawiew Wilno mianowany hrabią. Umarł r. 1866.

c) Widoki miejscowości i gmachów pojedynczych.

48) Ruiny zamku w Trokach. (str. 9)

49) Spasa-Jewfrozyniewski żeński monaster w Połocku (str. 20)
/: widok frontu cerkwi Spasa, zbudowanej na początku XII w. przez Eufrozynę księżnę połocką – gdy stał pustką, r. 1580 Stefan Batory oddał go Jezuitom na Kollegium, po r. 1820 dostał się Piarom od r. 1830 należał do Skarbu na szkołę Kadetów a cerkiew oddano archiepiskopowi mohilewskiemu, który na nowo przy niej r. 1840 monaster żeński założył. :/

50. 51. 52) Ruiny Kołożskiej Borysochlebskiej cerkwi w Grodnie (str. 40. 41. 45.) /: Widoki z 3 stron cerkwi fundowanej w XII wieku na przedmieściu Kołoża pod Grodnem przy niej fundowany monaster 1506 r. przez Bohusza Bohowitynowicza, horodniczego grodzkiego, który mu wieś Łaszczewicze (dziś Łaszczewlany) zapisał – był w posiadaniu Bazylianów unitów, a od 1839 prawosławnych; gdy r. 1853 południowa strona cerkwi do Niemna runęła przeniesiono monaster do skasowanego klasztoru gubernatorskiego w Grodnie; Cerkiew stoi w ruinach, sławna z swych hołośników glinianych wmurowanych z otworem na wnętrze cerkwi, dla lepszej rezonancyi i z wmurowanych kafli czyli flizów żółtych i zielonych z krzyżami. Podobne hołośniki są w Sofijskim (w Kijowie), Sofijskim (w Nowogrodzie) Czernigowskim, Owruckim Soborach. – Cerkiew zbudowana w stylu bizantyjskim. Ob. Opis w Wilenskij Archeograficzeskij Sbornik Tom IX str VIII.)

53. 54) Widoki cerkwi S. Mikołaja w Wilnie (str. 51) założonej r. 1514, odbudowanej r. 1865.

55) Ruiny zamku w Kownie (str. ~~60~~ 59)

56) Cerkiew Błahowieszczeńska w Witebsku (str. 65), od r. 1650 przeszła do prawosławia od Unitów.

57. 58. 59) Widoki cerkwi Piatnickiej (S. Paraskewii) w Wilnie (str. 71)
/: Zbudowana 1345, była w posiadaniu Unitów, od r. 1839 prawosławna; odrestaurowana 1865 za staraniem gubernatorów Murawiewa, Kaufmana i Pamiutyna. :/

60) Ruiny zamku Wielkich Książąt Litewskich w Wilnie (str. 85)

61) Monaster Swiato-Troicki w Wilnie (str. 89) /: Zbudowany r. 1347 z drzewa – wystawił Książę Ostrogski, do r. 1839 unicki – dziś prawosławny. :/

62. 63. 64. 65) Sobór Uspenski czyli Przeczysteński metropolitalny w Wilnie (str. 100 i 101 widoków 4) /: fundowany r. 1346 – do r. 1795 unicki r. 1810 przerobiony na amfiteatr anatomiczny i weterynarską klinikę Uniwersytetu – r. 1864 odnowiony dla prawosławia.

66) Ruiny zamku w Lidzie (str. 125)

67) Cerkiew w Mało-Możejkach w powiecie lidzkim, guberni ~~[illegible]~~ wileńsk. (str. 129)
/: murowana w stylu gotyckim, z 4 wieżami okrągłemi (basztami) po rogach, fundow. 1406 Szymko Maćkiewicz Szklenski podkomorzy wileński dzierżawca wszystkich pienięźnych i radziecki mury z cegieł mają sążeń grubości, wieże mają strzelnice – ciekawa budowla XV wieku. :/

68) Cerkiew w Synkowiczach, w powiecie słonimskim guberni grodzieńskiej (str. 135) –/: Gotyckiej architektury, z półokrągłem prezbyterium szyli końcha mniejszą od nawy, z 4 basztami po rogach bez kopuły murowana z cegieł na początku XV wieku. Zupełnie podobna do cerkwiów Mało-Możejkach które obie są z XV wieku pomnikami architektury gotyckiej – podczas gdy starożytne cerkwie w Kołoży pod Grodnem, Spasa w Połocku, i Błahow z wieszczeńska w Witebsku są pomnikami byzantyjsko ruskiej architektury późniejszej z XII wieku. :/

69) Widok dawnej cerkwi Św. Mikołaja w Brześciu litewskim podług rysunku w rękopisie z XVIII wieku (str. 141) /: Dziś nie istnieje już ta cerkiew soborna, w której 1596 zawarto unię rzymsko-łacińską. :/

70) Ruiny zamku w Nowogródku, mińskiej guberni (str. 149)

71) Cerkiew Św. Ilii proroka w Witebsku (str. 153) /: drewniana fundowana r. 1447 do r. 1809 była unicką :/

72) Uspeński męski monaster w Żyrowicach pod Słonimem w mińskiej guberni (str. 157) /: Monaster fundowany r. 1470 na miejscu gdzie się zjawił cudowny obraz należał do Unitów, od r. 1810 siedziba unickiego episkopa brzeskiego a od r. 1828 Seminaryum unickie, od r. 1839 prawosławny i tu Antoni Zubko głównie urządził prawosławie.

73) Cerkiew monasteru Błahowieszczeńskiego w Supraślu, w białostockim powiecie, grodzieńskiej guberni (str. 165) – /: Monaster fundowany pierwotnie w Horodku w XV wieku przez Aleksandra Iwanowicza Chodkiewicza w. marszałka litewskiego – który tę fundacyję r. 1500 przeniósł do Supraśla; ma 4 okrągłe baszty po rogach – należała do unitów, miała własną papiernię i drukarnię którą sprzedano do Białegostoku. Za rządów pruskich była tu siedziba episkopa supraślskiego. – Od r. 1839 prawosławny. – W cerkwi piękny ikonostas roboty gdańskiej z herbami Chodkiewiczów i Sołtanów; Cudowny obraz Bogarodzicy Odigitrii z rysami srebrnemi złoconemi sprawionemi r. 1557; Mały obraz Bogarodzicy darowany od Heleny żony Króla Alexandra Jagiellończyka, przywiózł go tutaj Józef Sołtan; Krest z cząstką krzyża św. sprawiony r. 1510 przez hegumena Pafnucego Sieczenia z napisem sławiańskim: „Hospodnej Krest prynesesia w czest' i sławu
„Chrystu Bohu archiepiskopom Jonoju, episkopami Josifom, Wassianom,
„Aleksandrom, kniazem Wasiliem (Ostrogskim ?) i raby Bożyimy Stefa:
„nom, Sidorom, Simeonom, Grigoriem, Michaiłom, Iwanom, Jonoju, Iwanom,
„Timotheiem, Filippom, Andreiem, Akinthom, Sirojem, Ikonnikom, Wasi:
„lijem, Pafnutijem ihumenom. Obszczyj Krest Kinowii.“; Ciało Św. Justyna męczennika przysłane 1750 przez papieża dziś schowane w skrzyni.

74. 75. 76) Stare malowidła al fresco w cerkwi Supraślskiej odkryte r. ~~1886~~ ~~XXX~~ i 1887 przez malarza akademickiego W. W. Griaznowa, po zdjęciu za: bielenia i tynku (str. 168. 169)

88) Monaster Św. Ducha w Surdegach na Żmudzi w wilkomirskim powiecie kowieńskiej guberni (str. 183) /: Cerkiew drewnianą pierwotnie fundował r. 1510 Bohdan Szczyt-Stawecki r. 1696 z powodu cudownego obrazu Bogarodzicy wystawiła murowaną cerkiew i monaster r. 1630 właścicielka Anna Stawecka po mężu Horodecka-Bikewicz; jej portret w celi hegumena. :/ (był unicki)

78) Wileński Świato-Duchowski monaster (str. 225)
/: fundowany r. 1592 dla prawosławnych, pierwotnie z drzewa, r. 1640 wymurowany. Cerkiewne bractwo miało tu od XVII w. drukarnię. – Przyłączono do tego wileńskiego monasteru r. 1886 cerkiew w Boruniach powiecie oszmiańskim z cudownym obrazem Bogarodzicy pozostałą po monasterze unickim fundowanym 1692 a suprymowanym 1874. :/

79) Starodawna cerkiew Kutejnskiego męskiego monasteru pod miastem Orszą w gubernii mohilewskiej (str. 233)
/: Cerkiew drewniana ma dawne malowidła i ciekawy babiniec na galerii przy wchodzie. Monaster męski Bohojawleński nad rzeką Kutejnką fundował 1623 Bohdan Stetkiewicz z żoną księżniczką Sołomerecką; była przy nim Ławra stawropigialna i drukarnia. R. 1842 przyłączony do Pokrowskiego monasteru w Orszy. – Tenże Bohdan Stetkiewicz z matką swą Anną księżniczką Ogińską fundował r. 1631 monaster żeński Uspenia Bohorodycy w Orszy zwany też Kutejnskim istniejący dotąd. :/

80) Markowski Świato-Troicki monaster pod Witebskiem (str. 238)
/: We wsi Markowo, 2 wiorsty od Witebska nad Dźwiną fundowali 1633 męski monaster kniaź Lew-Samuel Bogdanowicz Ogiński z żoną Zofią i Sebastian Mirski. Jest tam cudowny obraz Bogarodzicy Kazańskiej, darowany r. 1657 przez moskiewskiego patryarchę Nikona za pośrednictwem hegumena Kallista Dorothejewicza Rytorajskiego. – Monaster ten od początku dotąd pozostaje prawosławnym, podobnie jak monaster Św. Ducha w Wilnie i monaster Onufrejski w Jabłocznie w powiecie bialskim, siedleckiej gubernii. :/

81. 82) Sale publicznej Wileńskiej biblioteki i Muzeum archeologicznego przy takowej (str. 353 i 359)
/: Biblioteka utworzona r. 1865 z księgozbiorów zniesionych klasztorów i zabranego Muzeum archeologicznego, ma 16 sal, dzieł 100000 w 200000 tomach. Muzeum archeologiczne w Wilnie założył 1855 hr. E. Tyszkiewicz, zabrał to muzeum gubernator Murawiew, a gubernator jenerał Potapow polecił puryfikacyję tego muzeum P. N. Batjuszkowowi, który pamiątki polskie odesłał do Moskwy do muzeum Rumiancowskiego. :/

83) Kaplica prawosławna Aleksandronewska w Wilnie, wystawiona r. 1863, (str. 381) przez Murawiewa.

84) Kaplica prawosławna Georgiewska w Wilnie na cmentarzu wystawiona 1865 (str. 381)

D) Rozmaitości:

85) Podobizna Turowskiego Ewangelium, rękopisma z XI wieku (str. 11) Ewangelie niedzielne (aprakos) na 10 kartach pergamin.

86) Trzy kamienie z napisami Księcia Borysa Wsesławicza w rzece Dźwinie (str. 15) około r. [illegible] 1128.

87) Kamień Księcia Wasyla (Rohwolda) Borysowicza w Mohilewskiej gubernii (str. 35) (we wsi Diatłowka 20 wiorst od Orszy, w polu – z roku 1171) (czyli raczej we wsi Liszunow)

88) Podobizna z Ewangeliarza Mścisławskiego pisanego w XIV wieku na pargaminie (str. 107) [: Kart 179 na pergaminie, znalezione w Mińsku, dziś w bibliotece publicznej w Wilnie :]

89) Podobizna z Ewangeliarza Orszańskiego, pisanego w XIV wieku na pergaminie (str. 111) [: in 4to – dziś w Museum duchownej Akademii w Kijowie :] (Niedzielne ewangelie – Aprakos)

90) Podobizna z Czetii Minei pisanej r. 1489 w Kamieńcu w grodzieńsk. guberni (str. 161) [: dziś w Museum duchownej Akademii w Kijowie :]

91) Podobizna z Supraślskiego Pomiannika czyli Synodyka (str. 179) [: czyli Subotnika sięgającego po r. 1630 – w monasterze Supraślskim)

92) Podobizna z drukowanego „Apostołu" w Wilnie r. 1525 przez Franciszka Skorynę (str. 195) in 8vo [: Skoryna wydał w Wilnie 1525: Czasosłow, 7 Kanonow, 8 Akafistow, Święty, Paschalja, Apostoł. – R. 1517–1519 drukował w Pradze czeskiej :]

93 i 94) Podobizny z Ewangelii drukowanego w Wilnie r. 1595 (str. 200 i 201) przez Piotra Tymothejewicza Mścisławca nakładem braci Kuźmy i Łukasza Mamoniczów.

95) Podobizna z Statutu litewskiego drukowanego w Wilnie r. 1588. (str. 203)

96) Grób Zofii Juriewny Olelkowny Księżniczki Słuckiej żony Janusza Radziwiłła, zmarłej d. 19 Marca 1612 – w Słuckim Troickim monasterze. (str. 217)

97) Podobizna listu św. Dymitra metropolity rostowskiego, pisanego do Michała Grigorjewicza Grocholskiego d. 20 Octobr. 1709 (str. 269)

98) Alegoryczny obraz Podziału Polski (str. 289) z ryciny współczesnej (Gateau des rois)

99 i 100) Medal na pamiątkę przyłączenia zachodnio-ruskich Unitów do prawosławnego Kościoła r. 1839 (str. 344 i 345)

Mappa Białej-Rusi i Litwy (litograf.)

Winiet nagłównych 9 i litery początkowe, podług dawnych rękopisów.

Malarstwo religijne powstało na Wschodzie, w kolebce Chrześciaństwa, gdzie według tradycyi S. Ewangelista Łukasz był malarzem. Wraz z Chrześciaństwem, rozszerzyło się malarstwo i w krajach zachodnich. Jednakże w VIII stoleciu po narodzeniu Chrystusa powstała w Carogrodzie heretycka sekta obrazoborców (ikonoklastów), która uważała obrazy święte za przeciwne nauce chrześciańskiej, a cześć dla obrazów świętych nazwała pogańską. Obrazoborcy protegowani przez kilku cesarzy greckich, zniszczyli wiele obrazów. Dopiero Sobór Nicejski drugi (powszechny VII) położył tamę niszczeniom obrazów świętych, przyznawszy uroczyście cześć dla świętych obrazów i zarazem zapobiegł nadużyciom malarstwa religijnego przez ogłoszenie zasady iż „wyobrażenia na świętych obrazach nie są wymysłem „malarzy, lecz prawidłem i podaniem Kościoła Katolickiego." Tej zasady trzymał się ściśle i trzyma dotąd kościół wschodniego obrządku i dla chrześciańskiego religijnego malarstwa wytworzyły się na tej zasadzie pewne prawidła i formy od których niewolno malarzom odstępować. Formy te i przepisy utworzyły się na podstawie Pisma Św. i tradycyi kościelnych; na podstawie Menologiów czyli Minej to jest Żywotów Świętych spisanych w IX stóleciu przez Symeona Metafrasta; na podstawie Prologów czyli Synaksaryjów, to jest skróconych Żywotów Świętych, ułożonych przez Elpia czyli Ulpia Greka i innych; na podstawie pism Św. Ojców Kościelnych, ksiąg służących do nabożeństwa, dzieł Św. Efrema Syryna i t.d. Malarstwo religijne wschodniego kościoła, które powszechnie nazywamy bizantyńskiem, odznacza się swym układem uroczystym, pełnym świętej powagi i wzniosłości; z zachowując przytem wszędzie aż do drobnostek tę samą ceremonialną formę. Malarstwu kościelnemu na Wschodzie poświęcali

się po największej części zakonnicy w monasterach zwłaszcza na górze Athos. Mnichy licznych monasterów na tejże Świętej Górze z zamiłowaniem oddawali się malarstwu, przyozdabiając cerkwie wytwornemi ikonostasami i malowidłami ściennemi, które służyły za wzór dla drugich współczesnych i późniejszych malarzy. Znane są prace dwóch najdawniejszych malarzy greckich tego rodzaju: Manuel Panselinos z Solunia malarz XIII czyli XIV stolecia i mnich Dyonizy z monastera Furna koło Agrafy. Ten ostatni dla zachowania zasad, jakich się trzymano w malarstwie kościelnem, kursujących w podaniu niezmiennem, ~~[illegible]~~ spisał podręcznik dla malarzy cerkiewnych po grecku, który w oryginale z przekładem łacińskim Pawła Duranda wydał r. 1845 Didron (Manuel d'iconographie chrétienne grecque et latine. Paris 1845. 8vo). Przy spisywaniu podręcznika pomagał Dyonizemu uczeń jego Cyryl z Chios. Podręcznik Dyonizego przełożono także na język staro-sławiański (Ob. O ikonopisanii. Moskwa 1845 – Sacharów: Izsledowania o russkom ikonopisanii. S. Peterburg 1849 – Rowinskij: Istoria russkih szkół ikonopisania do końca XVII w. w Zapiskach Archeograficznego Obszczestwa Tom VIII. 1856). – Oprócz Podręcznika istnieją także Wzory do malowania wszystkich Świętych w porządku kalendarzowym. Wzory te zwane na Rusi Świątcy, rytowane na 12 tablicach wydał najprzód na początku XVII wieku w Kijowie mnich Pamwo Berynda. Kopije takowych ogłosili uczeni Jezuici Bollandyści w Acta Sanctorum. Tegoż rodzaju są także takzwane Tabulae Cappomianae ogłoszone we Włoszech podług wzorów malowanych.

Podczas gdy malarstwo religijne wschodniego Kościoła*) przechowało dotąd stereotypowe formy uświęcone podaniami, w obrazach, freskach i mozaikach, ukraszone hojnemi złoceniami, trzymając się ściśle pierwotnych wzorów i na Rusi takzwanych „Licewych podlinników" – zaczęli malarze na Zachodzie (Kościoła rzymsko-katolickiego) powoli odstępować od dawnych form staro-chrześciańskich i już w XIV wieku zarzucać dawno przyjęte prawidła malarskie; powodując się własną fantazyą, doprowadzili w końcu do tego, iż religijne malarstwo oprócz tytułowej treści, niczem się nie odróżniało od malarstwa świeckiego; w skutek czego, zamiast nabożnych, inne świeckie wzbudzało myśli. To dało powód, iż biskupi – niestety na próżno – dopominali się o kościelną cenzurę w obrazach religijnych. Prócz tego zaprowadzili, nieznane na Wschodzie rzeźbione figury Świętych.

*) Podczas zaburzeń ikonoklastów przyjął Kościół wschodni za zasadę nieużywać rzeźby do wizerunków Świętych, do których to rzeźby ściągała się klątwa Pisma św. rzucona na posągi i bałwany pogańskie. Od tego czasu są tamże obrazy jedynie malowane lub mozaikowe.

W jednej tylko Wenecyi dochował się najdłużej wschodni, starodawny tak zwa=
ny bizantyński sposób malowania obrazów świętych.
Na Rusi najdawniejsze pomniki malarstwa wschodniego zaprowa=
dzonego z Chrześcianstwem przez mnichów greckich, dochowały się
w Kijowie i w Wielkim Nowgorodzie. Szkoła malarska na wzór
grecki, pojawiła się najprzód w Kijowie, gdzie Pateryki Świętych,
wymieniają jako najdawniejszego malarza (ikonopisza) peczerskie=
go czernca imieniem Olimpij. Do symbolicznego religijnego ma=
larstwa ściennego czerpali treść z Akafistów; malowali także
Świętych pochodzenia ruskiego, trzymając się prawideł greckich.
Malarstwo ruskie słynęło także i w Polsce; ruscy malarze wezwa=
ni do Polski za Władysława Jagiełły, malowali al fresco gotyckie
kościoły na Łysejgórze, w Krakowie, zwłaszcza że do sklepień
gotyckich więcej się nadawało malarstwo bizantyńskie a niżeli
zachodnie.
Do najstarszych obrazów w Rossyi należą: 1) Nerukotworennyj
Obraz twarzy Zbawiciela (tak zwana Weronika) przyniesiony przez
Św. Aleksego z Carogrodu, dziś w bogatych ryzach na ikonostasie
w monasterze Spaso-Andronievskim w Moskwie.

Malarstwo bizantyńsko-ruskie typowe. – Stogław czyli Uchwały soboru (synodu) odbytego w Moskwie r. 1551, w rozdziale 5, artyk. 3 stanowi: O swiatych ikonach. Wopros. „Po bożestwennym prawiłom, po obrazu i po podobiju „i po wsiakomu suszczestwu obraz Bożij napisaty „i preczystyja Bohorodycy i wsiakaho swiataho ugod=„nikow Bożiich, i o wsem swiedetelstwo w pisanijch „Bożjich u was jest o wsem welykoje popeczenije „dostoit imjety, czto ikonopiscy były wo wsiakom „czuwstwiy i w dobrodjetéli żywuszcze i uczenikow „by uczyły po suszczestwu że sowerszenno by obrazy „Bożii pisały, so wsiakim opaseniem i iskustwom." (Stogław. Izdanie D. E. Kozanczykowe. Sanktpetersburg, 1863. 8º. str. 42). – Rozdz. (Głáwa) 27: „Otwiet sobornoj o swiatych ikonach i o isprawlenii knieżnom. Da protopopom że i starjejszynam swiaszczenniczeskim, kotorym razumnym, so wsiemi swiaszczenniki, każdo po swojem gradie, po wsiech swiatych cerkwach doziraty swiatych ikon i swiaszczennych sosudow, i wsiakaho cerkownaho czynu służebnaho, i na swiatych prestoliech antimisiech doziraty, i swiatych knih, Ewanhelije i Apostoł, i pro=czych swiatych knih, ichże sobornaja cerkwi prijemlet, i kotoryje budut swiatyja ikony sostaryły sia, i tje ikony staryja weljety ikonnikom poczyniwaty, a kotoryje iko=ny mało oliflany, i tje by ikony weljeli olifity, a koto=ryja budut swiatyja knihy w kojeżdo sut cerkwi obria=szczete neprawleny i opisływy, i wy by tje knihy, s do=brych perewodow isprawlywaty sobornie, zane że swiaszczen=naja prawila o tom zapreszczajut, i nepoweljewajut neis=prawlennych knih w cerkow wnosyty, niże po nich pjety." (ibid. str. 95.). – W Rozdziale 43 O żywopiscech i czestnych ikonach – pisze tenże Stogław według uchwał cerkiewnych soborów (str. 150 – 154):

Ikonografia bizantyńska.

„Podobajet bo byty żywopiscu smirnu i krotku, błahohowiejinu,
ne prazdnosłowcu, ni smiechotworcu, ni swartywu, ni zawistływu,
ni pijanicy, ni ubijcy; no że wseho chranity czystotu duszewnu=
ju i tiełesnuju so wsiakim opaseniem; ne mohuszczym że
do konca tako prebyty po zakonu żenitysia, i braku soczeta=
tysia; i prychodyty ko otcem duchownym czasto na ispowieda=
nie, i wo wsem izwjeszczaty sia, i po ich nakazaniju i ucze=
niju, w postie i mołytwie prebywaty, kromie wsiakaho zazo=
ra i bezczynstwa, i s prewełykim tszczaniem pisaty i wo=
obrażaty na ikoniech i na dskach Hospoda naszeho Isusa
Chrysta i preczystuju jeho Bohomater, i swiatych nebesnych
„sił, i swiatych prorokow, i apostoł, i muczenik, i swiatytełej,
„i prepodobnych, i wsiech swiatych po obrazu i po podobiju
„i po suszczestwu, smotria na obraz drewnych żywopiscow, i
„znamenity s dobrych obrazcow; i aszcze kotoryje w nynjesz=
„nije mastery żywopiscy objeszczewajutsia i tako ucznut żyty,
„i wsia zapowiedi czysto i tszczanije o djełje Bożii imjety,
„a carju takich żywopiscow żałowaty, a swiatytełem ich
„breczy i poczytaty ich pacze prostych czełowiek.......;...
Dalej ogłasza Stogław jak majster malarski ma przyjmować ucz=
niów i ich prowadzić bogobojnie, a jeżeli Bóg udzieli uczniowi talent
w swej sztuce, i jeżeli obraz wymalowany przez ucznia będzie „poobo
razu i po podobiju", przywiedzie go majster z owym obrazem do bis=
kupa (ko swiatytełu), który jeżeli obraz uzna za dobry, to go pobłogosławi
i nada temuż uczniowi tytuł majstra. Wogóle mają biskupi czuwać nad
malarzami i niesfornych i niezdatnych wykluczać od malarstwa i dono=
sić władzy świeckiej... „Ne wsiem czełowiekom ikonnikom byty, mnoha
„bo rozliczna ja rukodielija darowanna ot Boha, imi że pytaty sia
„czełowiekom i żywym byty i kromie ikonaho pisma, a Bożije byobra=
„za w ponoszenie ne dawaty." – Arcybiskupi i biskupi mają w swych dyecezyach
doglądać malarzy i obierać między niemi starszych, którzyby innych majstrów
dozorowali. Ciż biskupi mają czuwać nad tem: „aby gorazdyje ikonniki i ich
„uczeniki pisali s drewnych obrazcow, a samosmyszleniem by i swoimi dogat=
„kami bożestwa neopisywali. Chrystos bo Boh nasz opisan płotiju, a boże=
„stwom neopisan" według zdania Jana Damaskina.

Malarstwo bizantyńskie. Piotr z Rozprzy czyli Rysinski w Historya o obrazie w Częstochowie P. Maryey – wyd. And. Pograbius (u Mikoł. Szarffenbergera) 8o mówi: „W tym naszy malarze bardzo błądzą, którzy nie mają względu na greckie obrazy, na malowania pierwszego kościoła chrześcijańskiego" ubolewa że malują dzieciątko na prawicy N. P. Maryi, że P. Jezus 3 gwoździami, zamiast 4 przybity, że malują Panny święte z wygolonemi piersiami. – x. A. Niesiporkowicz: Analecta mensae regnalis ubolewa, iż nowsi malarze malują wizerunki N. P. M. na podobieństwo kobiet światowych, o których względy się ubiegali. – x. A. Niesiporkowicz: Odrobiny stołu królewskiego 1757 mówi iż na synodzie Krak. Szyszkowskiego z r. 1621 zakazano malować N. Marię P. kształtem światowym, cudzoziemskim, świeckim, lecz mają być malowane najskromniejszym najstatecznieyszym kształtem i strojem podług wzoru w Częstochowie obrazu P. Maryi.
Malarstwo powinno się trzymać kanonicznych, pierwotnych bizantyjskich typów

Fabrykę porcelany w Korcu założył Józef Czartoryski stolnik litew. zawarłszy kontrakt w Warszawie d. 17 Novembra 1783 z Franciszkiem Mezerem dyrektorem fabryki farfurowej koreckiej.

Źródłem dla obrazów świętych w malarstwie bizantyńskim był grecki Menologion, którego autorstwo przypisują Bazylemu Macedońskiemu. Z niego czerpał Prolog (Żywoty Świętych) starosławiański. W tym menologionie i prologu są wspomnienia o fizyonomiach świętych, które weszły w skład tak zwanych Podlynników malarskich. Symbolika bizantyńska miała znaczny wpływ na sztuki piękne na Rusi. – Mineje czyli Żywoty świętych istniały już z końcem VIII wieku u greków; w XI wieku tłomaczono takowe na starosłowiańsko-bułgarski język, a w XII wieku przetłomaczono Prolog czyli Synaksar (krótkie żywoty świętych – z ich wizerunkami).

Acta Sanctorum. (ecclesiae Ruthenae.)

Mineja Czeti. (Knigi żytij Swiatych)

Z początkiem Chrześciaństwa spisywano przy każdym Kościele tak zwane Martyrologia czyli Dzieje męczeństw. Euzebiusz Pamphilus biskup cezaryjski (w Palestynie) na rozkaz Konstantyna wielkiego zebrał odpisy Martyrologiów w całém rzymskiem państwie i ułożył z nich jedno dzieło, które w części zaginęło. Św. Hieronim również zajmował się spisywaniem żywotów Świętych. Dopiero Konstantyn Porfirogenita nakazał swemu Logothetowi Simeonowi Metaphrastes spisać żywoty Świętych i takowe podług dni miesięcznych ułożyć. Na Rusi z zaprowadzeniem Chrześciaństwa przetłomaczono na starosławińskie owe Żywoty Świętych i przed XIII wiekiem robiono z nich krótkie wyciągi pod tytułem Prologów. W XVI wieku kazał moskiewski metropolita Makary zebrać razem tłomaczenia Żywotów Świętych pod tytułem Minej Czety. W XVII wieku zabierał się Piotr Mogiła metropolita Kijowski do wydania Minej Czety, i sprowadził w tym celu dla poprawienia tłomaczenia rękopis Symeona Metafrasta z Góry Athos; lecz nie dokonał tego

przedsięwzięcia podobnie jak i archimandryta Innocenty Gizel, który nad poprawą tegoż dzieła pracował. Dopiero Św. Dymitr Rostowski (urodz. w Kijowie + 1709 jako metropolita rostowski) będąc hegumenem monasteru w Baturynie zajął się ułożeniem i wydaniem Żywotów Świętych obszernie podług porządku miesięcznego spisanych poprawiwszy zebrane przez metropolitę Makarego tłomaczenie dzieła Symeona Metafrasta (i dodawszy Żywoty Świętych Ruskich, po części z Stepennaja Kniga Makarego metropolity moskiewskiego. Pierwsze wydanie wyszło w Kijowskiej drukarni in fol. w 4 Tomach r. 1689 – 1705.

Tom I: Minei Czeti (Sentiabr, Oktiabr, Nojabr) 1689, Kart 10 i 657.
" II: " " (Dekabr, Janwar, Fewral) 1695, Kart 5 i 765.
" III: " " (Mart, April, Maj) 1700, Kart 1 i 676.
" IV: " " (Ijun, Ijul, August) 1705, Kart 1 i 790.

Tom pierwszy został przedrukowany w Mohilewie w drukarni Maksyma Woszczanki, 1701, fol. Kart 2 i 657.

Druga edycyja całej Minei Czeti wyszła w Kijowie in fol. T. I (1711), T. II (1714), T. III (1716), T. IV (1718 lecz cały nakład tego tomu zgorzał).

Trzecia edycyja wyszła w Moskwie 1762, in fol. w 4 Tomach (popoprawiana i przerobiona w skutek rozkazów cara Piotra Wielkiego i cesarzowej Elżbiety r. 1745, przez Synod)

W Rossyi do r. 1700 poczynano rok z miesiącem Septembrem. Św. Bezsrebren. (Bezmiezdnych) Kosmy i Damiana d. 1 Novembr. v. s. – d. 1 Jul. v. s. 17 Oktob. v. s.

Oprócz tego wydawano na Rusi: Prolog (krótkie żywoty miesięczne) 1641, Mineja obszczaja 1600; Mineja służebnaja miesiacznyja 1607, Miesiacosłow 1659, Minologion (miesiacosłow) 1778 – wydawane w Rossyi.

Ephemerides Graecorum et Moscorum, horum figuratae istorum metricae observationibus illustratae a D(aniele) P(apebrochio) w Acta Sanctorum Maji Tomus I Antverpiae 1680 pag. 1–

koło Chrystusa litery IΣ ; XΣ.

Laurentius van der Hem w Amsterdamie udzielił 1671 Papebrochowi drzeworyty kalendarza ruskiego z wyobrażeniami świętych które poseł holenderski z Belgii przywiózł z tych jedne były czarne, drugie kolorami purpurowym, czerwonym żółtym i zielonym illuminowane niezgrabnie te kazał na 12 tabl. in fol. wyrzytychować (drzeworyty jak widać z napisu na 1 tablicy ~~Pamwo~~ izli Paweł Berynda jeroschim: monach protosyngel jeruzolymski.
na obrazach św. ruskich napisy świętego (bo są jednostajne)
już Possewin chwali Moskali że nigdy nie malują nagich postaci tylko gdzie zachodzi necessitas mysterii)

Obrzezanie Hospodne
wszystkie święte osoby mają aureolę prostą koło głowy ◯ a Jezus ⊕ — Aureola.
Matka Boska zawsze w długiej sukni płaszczem długim przykryta i na głowie zasłona
S. Bazyli bisk. Kapadocyi z gołą głową broda (wszyscy jeśli nie młodzi mają brody długie gładkie ręce mają albo do błogosław. i do szczegnania albo w jednej trzymają księgę t. j. w lewej albo trzymają krzyż lub złożone ręce na piersiach
Biskupi mają sutannę długą na niej stułę długą z krzyżem na dole na tem kappa na wzór greck. (gładka w krzyże w mozaikę, desenie)

Kulczyński rodem z Wołynia był

spadająca na ręce na tem dopiero stuła z krzyżami spadającey do dołu
Wszyscy z gołą głową niektórzy mają biskupią mitrę lub kaptur
Rycerze mają pancerz po brzuch od niego idzie strzępki pod temi Koszula do kolan (kierzno) Koturny rzymskie (tylko świeckie osoby) i nad ramionami strzępki
na ramionach rzymski płaszcz u rycerzy noga jedna nieco zgięta w kolanie zawsze z gołą głową w ręce długi krzyż † lub miecz dobyty z pochwy albo włócznia.
Sobor Świątych Apostoł (Synaxis S. Apostolorum) stoją obok siebie w stojach biskupich z gołą głową w lewej ręce trzymają księgę a w prawej ręka do żegnania lub błogosławieństwa ułożona
Wogóle święci ręce albo mają złożone piersi na ręce albo otwartą na zewnątrz - prawą ręką trzymają krzyż (nigdy lewą jako gorszą) i do żegnania lub błogosławieństwa ułożoną lewa także tak lub księgę trzyma. Brody długie równe poważne
Bohojawlenie Chrzest Chrystusa
S. Jan Chrzci Chrystusa na boku stoją Anioły w długich sukniach trzymają szaty Chrystusa
Anioły młode z długiemi włosami z aureolą mają skrzydła, długą tunikę po kostki a na niej płaszcz
Niewiasty święte w długiej sukni przepasane na ramionach rodzaj płaszcza na głowie welum - jeżeli mniszki to im z pod płaszcza wygląda stuła z krzyżem.
S. Paweł pierwszy pustelnik w szacie z mały
S. Cyryl biskup ma księgę w ręce na głowie mitrę
S. Makary nagi włosami porosły
Zakonnicy święci tem się różnią od innych iż mają kaptur na dół spuszczony lub na głowie

Stritenie Hospodne (Ofiarowanie P. Jezusa) d. 2. lutego (Hippopante - Oczyszczenie P. Maryi)
Theodor Stratilat (dux) w zbroi, płaszczu z długim krzyżem w ręku.
S. Cyryl (apostoł sław.) łysy z gołą głową, brodą ma suknię, na niej płaszcz (kapę bez rękawów) a na niej [rysunek] stułę prawą ręką żegna w lewej trzyma księgę

Błagowiszczenie preswiatyja Bohorodycy
Matka boska siedzi na tronie z zasłoną na głowie, ręce pobożnie na piersi złożone do niej mówi anioł w długiej tunice z krzyżem nakształt laski.

Sobor archistratiga Gawriła
2 Aniołów w tunikach z laskami nakształt krzyżów trzymają obręcz w niej en face popiersie P. Jezus jako dziecię z rozłożonemi rękami, pod obręczą główka aniołka z 6 skrzydłami parzystemi

Prestawlenie Prepodobneho Otca Teodosia Pieczarskiego (w trumnie na sposób mumii egipskiej zwinięty, z aureolą - dokoła mnichy stoją bez aureoli

Jawlenie czestnaho Kresta (batalia)

Rożdestwo S. Joanna Predyteczy (S. Elżbieta leży w koszuli na łożku koło niej 2 kobiety mamka siedząca na ziemi myje dziecię - a starzec Zachariasz w stroju tureckim siedzi na tronie

Położenie ryz Bohorodycy w Wlacherni
S. Genadiusz stoi przed stołem na którym [illegible] z boku cesarz Leon z dworem

S. Włodzimierz w koronie tunice i płaszczu w jednej ręce krótki krzyż (podobnie S. Borys i Chleb

Sobory Nikejski, Konstantynopolitański, [e]feski, chalkedoński, Konstantynopolski (Cesarz siedzi na tronie koło niego biskupi metropolici z księgami [i] aureolami)

niektórzy na albie mają stułę [rysunek] a na niej dalmatykę z boku związaną, a na dalmatyce dopiero [rysunek] humerał. 62

Łapieżce mają na boku prócz tego torbę

[rysunek] Zakonnicy mają na stule krzyż taki [rysunek] lub +

Diakon zwykle w dalmatyce z trybularzem

P. Jezus ma aureolę [rysunek]

P. Jezus gdy na krzyżu wisi nogi jego przybite na deszczułce.

Rycerze mają miecz dobyty lub włócznię lub krzyż z laską lub krótki krzyżyk

Cesarz Konstanty ma koronę nakształt mitry z taśmami w ręku krzyż krótki bogate galony a żona jego Helena ma tunikę długą płaszcz bogaty na głowie koronę [rysunek] na włosach czepek jedwabny [i] płatkowy w ręku krzyż krótki.

Główna kapa u biskupów ma wyszywane krzyże

Opaci trzymają często długą kartę z napisem

Położenie czestnoi ryzy w Wlachernach (złożenie szat N. P. w Blachernie pałacu Konstantynopol.) d. 2 lipca.)

Pokrow Preczystyja Bohorodycy d. 1 Octobra

W kościele przy stole siedzi biskup z mnichem – do nich idzie diakon z pismem – z boku pokazują święci stojący na górze gdzie w obłokach P. Maria z rozłożonemi rękami stoi z napisem ΜΡ ΘΥ. Protekcyi N. Panny którą Andrzej Kreteński w działał jak lud płaszczem nakrywała N. P. Rojancowej ...

Sodmi Sobor Nikijski na tronie siedzi jw. cesarz z żoną na tronie stojący biskupi pokazują mu Weronikę z twarzą

S. Paraskewia (Piatnica) kobieta z krzyżem ✝ w ręku – (leży pochowana w Jassach) jest ich 2 jedna XIII Oktob. – druga z koroną mitrą i krzyżem w rękach (może księżna polocka) d. 28 Oktobr.

Kosmas i Damian medycy stoją z puszkami

Sobor Archistratiga Michaiła na ołtarzu głowa o 6 skrzydłach nad którą w obręczy popiers Chrystusa te trzymają anioły w tuni: kach i płaszczach

Wwedenie w Cerkow Preczystyja Bohorodycy

Mikołaj z gołą głową trzyma książkę (cudotwórca arcybiskup Miry Licejskiej)

Zaczatie S. Anny (starzec ściska się z S. Anną)

Rojdestwo Chrystowo w pieczarze na płocie leży w pieluchach dziecię koło niego klęczy P. Ma: ria modlac się z tyłu wół osioł. S. Józef i osoby

Sobor (Sinaxis) Świętyja Bohorodycy w górze anioły trzymają obraz Bogarodzicy w kręgu poka: zują nań na dole ludzie i księża.

S. Mładeńcy (zabijają dzieci

S. Borys i Chleb (w szubie i czapce z futrem

Chrystus siedzi na tronie trzyma księgę na której wskazuje z tyłu stoi Gabriel i Michał archanioł z boku tronu stoją S. Jan Chrzciel i P. Maria

Matka boska z rękami rozłożonemi w środku w obręczy popiers Chrystusa zamiast jego – na czole na zasłonie i na boku płaszcza gwiazdy.

Proischożdenie czestnago i żywotnago Krestа (Krzyż na górze figury stojące, Chrystus w obłokach)

Preobrażenie H[o]spodne: Chrystus (z au: reolą i napisem IΣ XΣ) z jednej strony Mojżesz z rogami i tablicami z drugiej strony starzec z złożonemi rękami: Prorok Elia na dole klęczy 3 apostołów

Przy obrazach histor. przy każdej osobie napis gdzie więcej

Uspenie Preswiatyja Władyczyszej Bohoro: dycy P. Maria leży na łożu, koło którego stoją świece zapalone po bokach modlą się i płaczą apostołowie. W obłokach Bóg przyjmuje klęczącą dziewicę z rozpostarto: remi w łosmi

Nerukotworna Anioł z aureolą trzyma chustę (Weronikę) z twarzą Chrystusa.

Stritenie Ikon Bohorodycy Duchowni trzyma: ją obraz Bogarodzicy

Położenie czestnoho Pojasa Preczystyje Bohorodycy. Wewnątrz kopuły kopuło: wego stoi na ołtarzu obraz P. Maryi. Biskup niesie relikwiarz w kształcie skrzy: nejki na boku stoi diakon i księża.

S. Czestnago Archistratiga Michaiła Anioł uderza laską o ziemię z której płomień wychodzi

Rojdestwo Preswiatyja Bohorodycy podobnie jak S. Anny (na tronie)

Wozdwiżenie Czestnaho Kresta S. Metropolita siedzący podnosi nad głową krzyż ✝ koło niego stoją księża bez aureoli i cesarz siedzi z żoną

Zaczatie S. Joanna Predteczy (na ołtarzu głowa o 6 skrzydłach na nią wskazuje z jednej strony anioł z drugiej zaś jakiś święty

Sarbiewski przysłał Bolandystom dyptycha tryptycha ruskie malowane na desce okute mosiądzem.

Atlas Marianus sive praecipuae totius orbis inhabitati Imagines et Statuae Magnae Dei Matris beneficiis ac prodigiis inclytae succincta historia propositae et mappis geographicis expressae authore P. Henrico Scherer Soc. Jesu Sacerdote. Pars III. Sumptibus Joannis Caspari Bencard Bibliopolae Academiae Dilinganae. Monachii typis Mariae Magdalenae Rauchin viduae A. 1702. 4to maj. k. 4. str. 130. k. 6. rycina tytułowa i mappy (tworzy Część II-gą dawniejszej edycyi, a Część III nowszej: Atlas novus hoc est Geographia universa in septem partes contracta et instructa ducentis fere chartis geographicis ac figuris, authore R. P. Henrico Scherer Soc. Jesu. Augustae Vindel. Dilingae et Francofurti apud Joannem Casparum Bencard bibliopolam A. 1710. + 4to maj.)

str: 115-120 Scythia magna Polonia – str. 121-123 Lithuania – str. 123-124 Moscovia. Tu wylicza autor z krótką wiadomością cudowne obrazy:

1. Bochnia (obraz u Dominikanów płakał krwawemi łzami 1637 i 1638). 2. Borek (w Wielk. Polsce). 3 Brdow. 4. Kraków (w auli nowicyatu Jezuitów kopia rzymskiego obrazu S. Mariae Majoris który S. Łukasz malował – Obraz u Augustianów odmalowany zewnątrz na murze klasztoru kosztem Izaiasza Bonara, r. 1550 gdy cały klasz-

tor spłonął, obraz został cały. – U Karmelitów trzewiczkowych na zewnętrznym murze Klasztoru odmalowany przez braciszka.) 5. Czerwińsk. 6. Częstochowa 7. Gidle. 8. Gostyń. 9. Jarosław. 10 Krasnobród. 11. Leżajsk. 12. Międzyrzec. 13. Myślenice. 14. Pińsk (u Jezuitów) 15. Rokitno. 16. Sokal. 17. Studzian. 18. Święta Lipka. 19. Szamotuły. 20. Tuchów. 21. Więcławice. 22 Zamość. 23. Zielenice. (Obraz S. Mariae Majoris.) — Na Litwie: 1. Boruny. 2. Buda (w lesie u Franciszkanów, obraz otrzymał Jan Pac wojewoda miński od Klemensa VIII.) 3. Czereja (u Bazylianów, po wzięciu Nowogrodu r. 1611 darowany przez żołnierza Leonowi Sapieże, którego syn Kazimierz najprzód w Dryssie (Zdzie: ciedenfisecclesia) a potem w Czerei umieścił.) 4. Eysmonty (wyrznięty na gemmie pierścienia przez biskupa r. 1660 w kościele umieszczony.) 5. Fasztówka. 6. Grodno (u Jezuitów). 7 Jawor. 8. Jeziorosy. 9. Kleck. 10. Krasławka. 11. Kruhel. 12 Łahyszyn. 13 Mińsk (u Bazylianów) 14. Nowogródek. 15. Orsza (na wsi pod miastem obraz malowany przez kościelnego Jezuitów) 16. Ostrowna (przeniesiony przez Dominikanów ze Smoleńska – r. 1654 bawił we Lwowie podczas wojny.) 17 Ochowna. 18 Poszyrwinty wśród wilen (statua loretańska otrzymała ją w darze od Klemensa VIII żona Radziwiłła marszałka z domu Księżniczka Kurlandzka). 19 Swołowice (w Kaplicy loretańskiej przez Radziwiłła wystawionej). 20 Troki 21. Wilno (obraz malowany przez S. Łukasza przywieziony przez Helenę żonę Króla Alexandra z Moskwy) – statua Loretańska u Jezuitów – obraz na drzewie malowany u Franciszkanów) 22. Wiszyce. 23 Żyrowice (r. 1536 od pastucha znaleziony)

W Moskwie: 1. Moskwa (r. 993 był w Jarosławiu) 2. Peczora. 3. Smolensk (na talarze jest w Wilnie.)
Wiadomości mierne czerpał Scherer co do Polski z pism: Urbanus Ubaldini S. J. Gumpenberg, Goldonowski, Thomas Klagius (co do Pińska), Łukasz Paprocki (co do Sierpca) Martin Mitonius (co do Żuchowa), Henricus Lamparter S. J. (co do Zamościa), Albert Kojałowicz (co do Litwy)

65

Obrazy cudowne N. Maryi w Bogorji, w Żełoźkach (Żeleźnicach?), Tuchowie, Wiślicy, Piotrkowicach, Zawadze, Pieko: szowie, Oporyszowie, Dzikowie, Często: chowie.

Ob. Przedmowa do Bielski Józef Sergiusz z Olbrachcic: Obrona pewna N. Maria P. w cudownym obrazie w mieście Myślenicach. Kraków 1752. 4to

X. Jacek Bięnięda Franciszkan (W dziele: Nowosiedliny. Poznań 1673) następne wylicza cudowne obrazy N. P. Maryi: Częstochowa, Sokal, Borek, Tuchów, Gidle, Mstów, Leżajsk, Bochnia, Janów, Szamotuły, Szkalmierzyce, Żurów, Malbork w Prusiech, w Piotrkowie u Franciszkanów (obraz prosty na papierze krwawe łzy wylewał immediate przed Związkiem), Czerwińsk pod Wyszogrodem, Studzienna, Rokitno, Poznań (u Franciszkanów), w Borku pod Zdzieszem, Rokitno (na wzgórzu) Lubasz (na górze), Gostyń.

Konstancya Sokolińska Bernardynka (w dziele: Skarbnica niebieska przy obrazie Bogarodzice w kościele Michała św. w Wilnie. Wilno 1671. 4o) następne wspomina obrazy cudowne N. P. Maryi: Żurowice na Litwie, Eysymonty, Troki, Buda, Odelsk, Krasny-bor, Rożang-stok, Kulbaki (pod Grodnem ½ mili zjawiony 1671) ; później w Grodnie Studentska:)

Morze litości t. j. obraz w kościele Rożanostockim w cuda opływający. Wilno 1760. 4o wspomina następujące obrazy cudowne N. P. Maryi w okolicy Goniądza, jako to w Kalinówce, w Jasieniowce, w Dolistowie (miasteczku na Podlasiu, u S. Lipki; w Goniądzu u S. Antoniego. (Roku 1754 Nr 197) (pod r. 1733 wspomina cudowne obrazy N. P. Maryi: Mereczy, Szydłów Rosienie.) Nr 133.

Wołodzko Ignacy (Apparechio di nove giorni / Żyrowic. 1856) przytacza cudowne obrazy Bogarodzicy w kościołach Bazylianów: Berezwec, Brasław, Boruny, Byteń, Chełm, Czereja, Mińsko, Nowogródek, Pustynka, Sirocin, Uszac, Wilno.

czapki:

Sokal. 1. (1724) — Raczyński 2.
Podkamień 1. (1728) — Racz. 1
Wilno u Bernardynek 1750 1. i 1.
Lwów u Dominikanów 1751. 2. — i 1. Racz 2.
Leżajsk 1752. 1. — Racz 1.
Berdyczów 1756 6. — i 2 z świętemi — Racz 4.
Przemyśl u Dominikanów 1762 1. — Racz 1.
" u Franciszkanów 1765 1.
Poczajów 1773. 1. i 1. — Racz 2.
Częstochowa 2. — Racz 2.
Jabłonów 2. (obie) — neuman i — Raczyński
Latyczów 1. — Racz 1.
Leśna na Podlasiu 1.
Pszów na Szląsku 1.
Kraków u Dominikanów 1.
Jarosław (Raczyński) 1
Łask (Raczyński) 1.

Kraków u Karmelitów 2.
Boruszowce 2.

u ł …, rok, drukarz, nakładca, …woluminów, stronnic, kart, …anów. — Rytownik. …za	Liczba		
	w Katalogu		Szafy
	Inwentarza	*Materyi*	

Rodzaj oprawy	Otrzymano w roku 187	
	kupnem od zmianą z	obowiązkowo darem

Wartość egzemplarza		za		Cena księgarska dzieła	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.

ob. Adytament do Kronik

68

Obrazy cudowne o których są dzieła
podług Jochera

Berdyczów 2.
Białynicze 1.
Bochnia 2.
Borek pod Tyczynem 1.
Boruny 1.
Bratyańskie Łąki 1.
Chełm 4.
Czereja 1.
Czerwińsk 1.
Częstochowa
Dzików 2.
Gidle 5.
Gostyń 1.
Grodno 1.
Jarosław 3.
Jasło 1.
Kalwaria Zebrzydowska 1.
Kodeń 3.
Kraków
Leżajsk 1.
Linda mariana 5.

Łopatyn 1.
Lubasz 1.
Łuck 2.
Lwów 2.
Myślenice 1.
Nowogródek 1.
Piekary 1.
Piękoszów 1.
Poczajów 4.
Podkamień 5.
Przemyśl
Różany stok 4.
Rzeszów 1.
Rytków 1. (dziś w Łopatynie)
Sierpc 1.
Smardzowice 1.
Sokal
Sulisławice 1.
Swierzno 1.
Tomaszów 3.
Troki 2.
Tuchów 3.
Tursko 1.
Warszawa
Wilno
Zdziesz przy Borku
Żyrowice.

Cudowne obrazy (Kopie z Częstochowskiego) podług dzieła: Kiedrzyński Anastasius: Mensa Nazaraea seu Historia imaginis divae Claromontanae. Typis Claromontanis 1763. 4to 1) w Głogowie superior w kościele Paulinów in pratis Phanianis kopia na tablicy nadrzewiowej z r. 1386 w ołtarzu głównym został nietknięty przy pożarze przez Husytów podłożonym (p. 58). – 2) w Topolnie gdzie r. 1500 Wisła ten obraz na brzeg wyrzuciła przechowywany najpierwód w dworze potem w kościele drewnianym który Samuel Konarski z żoną Heleną Konopacką zbudował, r. 1680 Zygmunt Konarski praeposit. Varmien wymurowawszy kościół osadził przy nim Paulinów (p. 60) 3) Uchanie na Wołyniu, kupiony w Częstochowie, przechowywany w zamku uchańskim gdzie Mikołaj Daniłowicz podskarbi koron. zbudował dlań osobną kaplicę (p. 60) 4) Oporów (p. 61) gdzie postawiony Stanisław Oporowski prowincyał Paulinów. 5) Mstów (p. 62) obraz malowany na arkuszu w Wrocławiu zostawał najpierwód w pokoju Zofii Zamojskiej żony Baltazara Węzyka Widawskiego mieszkającej u brata swego Zamojskiego miecznika sieradzk. w Strzelcach. Z tamtąd r. 1647 d. 6 marca przeniesiony do Mstowa kościoła Kanoników lateran. 6) Kraków w kościele archiprezb. N. Maryi w kaplicy Ubogich (p. 63) 7) Topczów w dyecezyi łuckiej w kościele w kaplicy panów Łyszkowskich

sławny od r. 1655. (p. 65) 8) Ż̊rastaszew na Podolu (p. 65).
R. 1701 przywiozła tę kopię z Częstochowy Barbara z Rybińskich Żabczka starościna kirińska i darowała Żurawlewiczowi administratorowi; gdy obraz ten w dworze znieważony przez saskie wojskie płakał przeniesiony do kościoła gdzie od komisarzy Arcybisk. lwow. za cudowny uznany (p. 65)

Obrazy cudowne N. P. Maryi w Polsce wystawione wierszem w dziele: „Regina Poloniae ac Universi Augustissima Virgo Mater Dei Maria in regno Poloniarum beneficentia prodigiosarum imaginum tam pace quam bello celeberrima, lyrica poesi a Michaele Kraszewski S. J. decantata. Calissii typ. Soc. Jes. 1669. 12º. K. 6. str. 333. 2.

Bielsk (Bilscensis). Przed tym obrazem po zwycięstwie nad Moskwą i Chowańskim złożyło wojsko polskie zdobyte na nieprzyjacielu chorągwie. p. 230.

Bochnia. (dyec. krak. u Dominikanów). - pag. 194.

Boguszyce (dyec. gniezn. pod Rawą w kościele farnym). Stefan Czarniecki polecał się temu obrazowi. p. 228

Borek (w wielkiej Polsce, dyec. pozn. właściwie w Zdzieszu pod Borkiem) w dobrach Przyjemskich. p. 308

Chełm (w katedrze grecko unickiej) p. 172. i p. 234.

Częstochowa (u Paulinów) p. 122–168 (Diva Czestochoviensis)

Czermińska wieś (może raczej Czerwińsko) p. 192.

Dobromil (w wojew. rusk. w dyec. przemysk.) p. 174.

Gidle (w wojew. sieradzk. w dyec. gniezn. u Dominikanów - statua) pag. 327.

Gostyn (w Wielkiej Polsce w dyec. pozn. u Filipinów) p. 319.

Janow (pod Zamosciem) p. 184.

Jarosław (w dyec. przemysk. u Jezuitów) P. M. Bolesna p. 54–90.

Myślenice (w dyec. krak.) p. 195.

Otorow (w dyec. pozn.) p. 190.

Podkamień (Subcamenecensis)(w dyec. łuck.) u Domini-kanów, z stopką P. Maryi. p. 296

Przemyśl u Dominikanow - statua. p. 98.

Rawa (w dyec. gniezn.). Podczas wojen szwedzkich, gdy żołnierz szwedzki chciał zrabować obraz, padł nieżywy. p. 220.

Regnow (dyec. pozn. archidyak. warsz) p. 186.

Sokal (dyec. chełmsk.) u Bernardynów p. 218.

Stęszew (dyec pozn) p. 306.

Troki nowe (dyec. wilen.) podczas napadu moskiewskiego został ukryty p. 298

6. Tulce (dyec. pozn.) p. 270.

Tuchow (dyec. krak.) p. 198

Tynna (dyec. kamien.) cudowny r. 1650. p. 169.

Uchanie (na Wołyniu w dyec. chełmsk.). Podczas napadu kozackiego obraz ten zostawał w zamku Daniłowiczów w Uchaniach, którego nieprzyjaciel niemógł zdobyć. p. 226.

Zagórze (dyec. przem.) p. 237.

Zawada (dyec. krak.) we wsi Ligęzy kasztelana czchowsk. którego syn 1665 cudownie uzdrowiony został. p. 301.

Żyrowice (u Bazylianow) cudowny r. 1654.

72

Polonorum Regina magna immensi infinitique Dei Virgo Mater Maria Ordinis Minorum S. P. Francisci Protectrix et apud Deum specialissima Advocata, a... Venceslao Stubicki Reformato humili stylo 1775 adorata. (s. l.) 8vo. str. 136 – ded. B. V. Mariae in Żuromin.

Pobożne westchnienia do cudownych obrazów N. P. Maryi:

w Częstochowie (pag. 19)

Sokalu (pag. 20)

Łąkach (pag. 21)

Skempem

Miedniewicach

Leśny

Oborach

Miedzny (Miedznensi)

Żurominie

Dobrzykowie

Budzieszynie

– Do świętych Pańskich, którzy czcili Maryę.

Sacratissima Virginis Dei Matris, Reginae Poloniae Majestas in iconibus ejusdem intra amplissimam dioecesim Cracoviensem virtute miraculorum et gratiarum munere celeberrimis, fideliter observata et pro... Augusto II Poloniarum rege .... opera Sebastiani Piskorski U. J. Doct. et Prof. Eccles. cathedr. Crac. et colleg. Vielunen. canonici, Scholarum Novodvorsc. Provisoris. Universitatis Studii generalis Crac. Procancellarii a XXIV Viris Magisterii in Artibus LL. et in Philosophia Doctoratus Licentiatis... exorata A. 1698. 15 Calend. April. Cracoviae, typis Universitatis. fol. Kart. 16. (na końcu: Sub auspiciis Christophori Sowinski S. Th. Doct. et Prof. Collegae Maj. Praepositi OOSS. Decani ad S. Flor. canon. posnan. pilecen. curati Proszovien. S. R. M. Secr. Contubernii Philosophor. Provisoris, Acad. Crac. Rectoris.)

ded. Christiano Augusto episcopo Javrinensi Duci Saxoniae... Secundae Laureae Candidati.

(Są to poezyje łacińskie pisane przez 24 kandydatów na pochwałę 24 cudownych obrazów N. Maryi P. w dyecezyi Krak. jakoto.

1) W Krakowie w bramie Kollegium większego Akademii Krak. (Mater Misericordiae cum effigie Patientis Salvatoris) który to obraz czcił za życia bł. Jan Kanty, po którego śmierci przeniesiony do kościoła S. Anny, powrócił cudownie na dawne miejsce – Obraz ten odwiedził Jan III wybierając się na wyprawę wiedeńską. (pis. Mathias Nalepinski miechowita)

2) W Częstochowie, obraz malowany przez s. Łukasza na cyprysowej deszczce stołu w Nazarecie, czczony od Cesarzy greckich którzy za jego pomocą odnieśli zwycięztwo nad Saracenami, darowany Leonowi Księciu ruskiemu, zostawał najprzód w Bełzie, przez Władysława Księcia Opolskiego przeniesiony na Jasną górę. (pis. Albert Tomaszewski:)

3) W Krakowie na Piasku przedmieściu, sławny już za Władysława Hermana. (p. Jan Laskowski)

4) W Krakowie w Kaplicy Loretańskiej Kościoła P. Maryi w rynku widywany często w powietrzu nad Kościołem. (p. Albert. C. H. Wąsniewicz Posnan.)

5) W Kaźmierzu przy Krakowie, w Kościele S. Katarzyny u Augustyanów (Consolatrix afflictorum) odmalowany za staraniem O. Izaiasza Bonera. (p. Mathias Lewkowic Posnan.)

6) W Krakowie u Dominikanów w Kaplicy Różańca Św. poświęcony od Klemensa VIII bywa obnoszony z processią po rynku w pierwszą niedzielę Października. (p. Stanislaus Grelecki)

7) W Krakowie w Kościele Franciszkanów (Mater dolorosa) p. Gaspar Pachowski)

8) W Krakowie w Kościele S. Jana Chrzic. i Ewang. (p. Joannes Cyrus Cracov.)

9) W Lublinie na przedmieściu w Kościele S. Ducha, płakał krwawemi łzami. (p. Anastas. Słominski miechowita)

10) W Bochni w Kościele Dominikanów, pocił się krwawo d. 28 Czerwca 1632 i następnie podczas Komissyi d. 15 Maja 1638. (p. Francisc. Krobski)

11) W Dzikowie jaśniał cudami najprzód w dworze hrab. Tarnowskim, przeniesiony do Kościoła Dominikanów tamże. (p. Alexand. Jodłowski Crac.)

12) W Lelowie, patronka od pożarów. (p. Stephanus Krobski)

13) Na Górze Kalwaryi pod Krakowem, pocił się najprzód krwawo we wsi Kopytówce. (p. Casimir. Balcerkowski)

14) W Młodzowie w Kościele farnym (Mater Dolorosa) (p. Franciscus Kowalski)

15) Pod Tuchowem w Kościele Benedyktynów. (p. Casimir. Przybyłowski)

16) W Jaśle sławny cudami od 300 lat, podczas napadu Rakoczego przeniesiony chwilowo do Biecza, który obronił. (p. Petrus Zawada)

17) W Xiążu w Kościele farnym, płakał łzami. (p. Michael Szumowicz Crac.)

18) W Gosprzydowie w Kościele farnym, płakał około r. 1677. (p. Stanisl. Wolski)

19) W Wiślicy, statua przemawiała w Krypcie do Władysława Łokietka, przeniesiony do Kościoła przez Kazmierza W. (p. Franciscus Materski)

20) W Zielenicach w Kościele. (p. Michael Bellina)

21) W Gaju wsi pod Krakowem w Kościele farnym. (p. Jacobus Sierzycki)

22) W Myślenicach, przywieziony z Włoch przez Książąt Zbaraskich, przez tydzień pocił się perłowemi kroplami. (p. Joannes Kubeszowski)

23) W Daleszycach miasteczku. (p. Stanislaus Waryski)

24) W Piotrkowicach (Petricovice) wsi, jaśniał światłem w polu. (p. Valerianus Wichalski)

Arbor vitae Crux Salvatoris celebrioribus per regnum Poloniae schematismis virtute miraculorum et gratiarum multitudine conspicuis... reflorescens opera et studio... Sebastiani Piskorski U. J. Doct. et Prof. canon. crac. Univ. Crac. Procancellarii, ad annum saecularem ejusdem A. Universitatis per D. Jagellonem instauratae et fundatae trecentesimum, XVII Viris Magisterii in AA. et Phil. Doctoratus licentiandis utriusque eloquentiae cultu celebrata A. 1700 d. 2 m. Aprilis Cracoviae typis Schedelianis. fol. k. 11. (na końcu: sub regimine Mathiae Psojecki S. Theol. et J. U. Doct. et Prof. Prothonot. apost. Collegae Maj. eccl. colleg. OOSS Praepositi, S. Floriani et Opatovien. decani, Curzelov. scholast. cancellarii posnan. Curati in Osiek. Contub. Jagell. Provisor. S. R. M. Secr. Univ. Crac. Rectoris)

ded. Gasparo Cieński decano eccl. cath. crac. et Capitulo Crac.... ... Licentiati.

(Są to poezye łacińskie pisane przez 17 kandydatów na pochwały 17 cudownych Krzyżów w Polsce, jako to:

1) Na Gorze Łysiec (Mons Calvus) w Kościele Benedyktynów, partykuła Krzyża św. darowana przez ś. Emeryka Królewicza węgier. (p. Nicolaus Ochocki Crac.)
2) W Lublinie partykuła Krzyża św. darowana przez Konstantyna cesarza grec. w posagu córce swej żonie Włodzimierza Księcia Białej-Rusi, później przez Grzegorza Zwona Księcia Kijow. dana Andrzejowi bisk. Kijow. najprzód w Krakowie, a od r. 1400 w Lublinie zostająca. (p. Joan. Chrisost. Szultz)
3) W Krakowie, w Kościele Katedral. rozmawiał z królową Jadwigą, modlił się przed nim Jan III po wyprawie wiedeń. (p. Joseph. Tyszyński)
4) W Gnieźnie w Kościele Katedr. z drzewa rzeźbiony, z którego przed wojną szwedzką krew ciekła. (p. Joan. Łopuszyński)
5) W Poznaniu w Kościele Katedr. (p. Michael Stąporkowicz)
6) W Krakowie w Kościele archipresb. P. Maryi. (p. Martinus Grucki)
7) W Mogile w Kościele Cystersów, od Iwona bisk. Krak. darowany. (p. Paulus Cybulski)

8) W Lublinie u Karmelitów bosych (discalceati) płakał podczas woj:
ny kozackiej. (p. Simon Cant. Lacki)

9) W Krakowie u Dominikanów w krużganku (portica)
(p. Simon Golejowicz)

10) W Busku miasteczku dyecez. Krak. do którego chcący z rusznicy strzelić heretyk nagle umarł. (p. Petrus Kempski)

11) W Krakowie w Kościele S. Wojciecha. (p. Christoph. Mikałowski)

12) W Kościanie w Wielkiej Polsce w Kościele. (p. Sebast. Kasprowicz)

13) We Lwowie w Kościele Katedr. (p. Samuel Janson Leopol.)

14) W Krakowie w Kościele S. Marka. (p. Joan. Kruczmerowicz)

15) W Kalwaryi Zebrzydowskiej. (p. Staniśl. Markowicz)

16) W Nowym Sądczu w Kościele który gdy się spalił sam cudowny Krucyfix pozostał z tablicą mającą napis: Peccata vestra.
(p. Sebast. Pyzowicz)

17) W Jędrzejowie w Kościele krwią się pocił
(p. Sebast. Torłowski)

75

Morze Łaski bożej, które Pan Bóg w Koronie Polskiej po różnych miejscach przy obrazach Chrystusa Pana i Matki jego na serca ludzi pobożnych i w potrzebach... codzień obficie wylewa.... przez Piotra Hyacynta Pruszcza dobrze uważona, od ludzi bogobojnych z różnych miejsc referowana ...W Krakowie w drukarni Stanisława Lenczewskiego Bertut. 1662. 4°
K. 4. str. 63.

Ded. Mikołajowi Sieniawskiemu rotmistrzowi ..... Wojciech, Jozef, Stanisław Lenczowscy stud. akad. Krak.

* Na końcu wierszem: Powinszowanie Koronie polskiej i Konkluzya.

1 f. 30. (karton)

O
Cudownych Obrazach
Przenajświętszej
Maryi Panny
i Królowej
Królestwa Polskiego.

Wypis z dzieła Hiacynta Pruszcza
„Początek Morza i Łaski Bożej"
w Krakowie 17   in 4to

przytem
moje dopełnienia w opisie sztychów
i medalów bitych na cześć N. P. Maryi

Kraków 13 Stycz 1850. r

Alle

1.

Obraz Panny przenajświętszej w 1646 r. z Węgier przyniesiony, i w Krakowie w Kościele wszech Świętych postawiony, który cudami słynie.

2.

Obraz Panny Maryi Częstochowskiej

3.

Obraz Najświętszej Panny w Skępym nie daleko Skępego w boru nad jeziorem w Ziemi Dobrzyńskiej. – Córka Mikołaja Kościeleckiego będąc bardzo chorą – przez rodziców ofiarowana do nowo zbudowanej kaplicy – do której dążąc, w pół drogi doznała mocy – i sama już wesoło poszła, gdy zupełnie była zdrową – pojechała do Poznania szukać Obrazu N. Panny – i powyższy znalazła u Malarza – o którym zupełnie nie wiedział – stało się to 1496. r. – teraz jest tam kościół i Klasztor OO. Bernardynów.

4.

w Wiślicy w Dyecezyi Krakowskiey jest Obraz Panny Przenayświętszey z twardego i grubego kamienia wyrobiony – dla wielkich cudow w wielkiey uczciwości i poszanowaniu jest – Władysław Łokietek uchodząc przed Wencesławem Krol. polskim i Czeskim, w lochu podziemnym kryiąc się – Miał ten wizerunek z sobą – maiąc z nim ciągłe rozmowy, następnie Kazimierz który syn jego królem polskim zostawszy, na wieczną pamiątkę Obraz ten w tymże Kościele z wielką uczciwością i nabożeństwem w filar wprawić kazał. który tamże cudami słynny jest. napis podeń dawszy:

Vide Visticia, quod habes.
Trutina advena B. M. Virginis consolationes

Wiersze pod tym obrazem

Ciebie Panno z pokory Bóg upodobał sobie
Ty króla pobożnego przytulasz do siebie
Tyś się naszą Patronką Polską okazała,
Gdy cię kto o co prosił, nigdyś nie wzgardziła.

5.

w Jarosławiu – roku 1268. d. 20 Sierpnia szukaiące pasterze zgubionego bydła – takowy znaleźli na drzewie gruszki – przez kogo przyniesiony – niewiadomo – Jadwiga Święta Krol: pols: przy tem Obrazie się modląc, zwycięstwo

nad Tatar

nad Tatarami i Rusią Synowi swemu
uprosiła r. 1391. dnia 24. Sierpnia — Potym
Tatarowie Kaplicę spaliwszy, po dwakroć
Obrazu spalić nie mogli 1422 r. 27 Sierp. —

6.

w Sokalu — Roku 1394. Jakob Wężyk
malarz nie posledni rodem Litwin, slepotą
nawiedzony, uczynił slub do Obrazu N. P.
Częstochowskiej — tenże gdy wypełnił — wzrok
utracony otrzymał — przez wdzięczność ~~do~~
do domu wróciwszy — chciał takowy u sie
bie odmalować — lecz gdy po dwukrotnym
narysowaniu — nie znajdował podobieństwa,
wziąwszy instrumenta i farby szedł do Często
chowy, chcąc go tam doskonale odmalować
a w domu swoim mieć — gdy to uskutecznił
z wielką radością wracał do domu — lecz ja-
kież było jego zadziwienie — gdy wchodząc do
mieszkania w którym był tablicę nań zos
tawił — znalazł już gotowy, i swiece goreją-
ce przed nim — padł na ziemię — i usłyszał
głos taki: „Twoja chęć — wielce się podobała
„Panu Bogu — Obraz któryś pragnął wyma-
„lować — ręką Anielską wymalowany, weź-
„mij, a w miasteczku Sokalu postanów w
Kościele“ — co zaraz uczynił — Ten obraz jest teraz
— pod stra

ne
ło
tirci
o. –

ięk
itę
β.
rk
ławiny
się
om
tora,
gsto
nia
mit.
je-
do
zo,
ję-
rząd
ła
ma-
n. –
w
tera
stra

pod strażą Zakonników S. Franciszka,
de observantia — przy którym dobrodziej-
stwa wielkie Pan Bóg, przez przyczynę
swej Matki ludziom czyni —

7.

w Gidlach — cztery mile od Częstochowy
a 18cie od Krakowa — Obraz Panny Maryi,
wielkości na dołny palec u ręki z kamie-
nia glazowego — w 1515 r. przez Jana Cze-
czele oracza w polu — obaczył Obraz prze-
naczony w wielkiej jasności — pierwiastni
właściciel wsi — w miejscu tem gdzie się oka-
zało zbudował Bożą mękę — i tam ten obraz
wyprawił — zaczym kościół mały zbudo-
wano — potym nieyehło OO. Dominikanom
ten Obraz święty w opiekę oddano, przy
którym dotychczas mieszkają — a Obraz po
dziś dzień cudami wsławiony zostaje —

Votum Authoris

Częstom ja od swej Matki — żądał tego Syna.
Lecz od swej Matki, odejść niechciała dziecina
Częstom o Matkę prosił tez synaczka tego,
Lecz Matka niechciała iść od Kochanka swego.
Cóż czynię, czy tak próżne będą modły moje
Nie mogę wziąść jednego — więc wezmę oboje.
Jesli wezmę synaczka, Matka za nim pojdzie
Jesli Matkę — Synaczek Matki nie odejdzie

a toż

∸ A toż wezmę oboje, dopoż mi ſtanie
Będę kontent bogato, dość mi na tych stanie.

8.

w Krakowie na Piasku u Karmelitów – pewnej wiadomości niemasz, kiedy ten obraz cudami zaczął słynąć: a to przez pożar pism w czasie Interregnum 1587 r – Władysław Herman cierpiąc wielkie swierzbienie Nosa – opuszczony od medyków – cudem Najświętszej panny – dotknąwszy piasku uleczony – zbudował na tem miejscu Kościoł pod tytułem Zwiastowania Najświętszej panny –

9.

w Leżajsku w Galicyi w Cyrkle

roku 1590. Tomasz Michałek Mieszczanin Leżajski w boru zoczył na miejscu gdzie się zwykł modlić w wielkiej Jasności Matkę Bożą z Dzieciątkiem i Józefem S. do siebie tak mówiącą: „Tomaszu, to miejsce obrałam sobie, na którym Synowi memu cześć oddawana będzie, y przyczyny mojej każdy człowiek wzywający doznaj;" idź do starszego miasta a opowiadając wolę moją i Syna mego każ im tu kościoł zbudować – namówił

=postawiona Bożą myślą - następnie kościołek drewniany. w roku zaś 1606 Biskup Przemyski Maciej Pstrokoński - i Zygmunt III. do wymurowania przyłożyli się - i OO. Bernardynów wprowadzili :—

w Myślenicach – z Rzymu przywieziony przez Księcia Zbaraskiego – a tem darowany od jednej panny Zakonnej przełożonej swego Klasztoru a która go miała od Dziada swego Syxta V. – pod czas powietrza w Krakowie gdy niektóre rzeczy zapowietrzone z Krakowa Książe wywiózł i spalić rozkazał –.

90

Sapieha Jan Fryderyk: Wiadomość o ozdobach obrazu N. P. Maryi Kodeńskiej. Sandomierz 1724. 8vo

" " Monumenta albo Zebranie starożytnych ozdob Przenajśw. Bogarodzicy Ł. Maryi. Sandomierz typ. Coll. Soc. Jes. 1723. 4to Część I i II (tłomacz. z Łacińskiego) Teol. 3744

" " Monumenta antiquitatum Marianarum. Varsaviae typ. Coll. Reg. Soc. J. 1721. fol. Teol. 3947.

Cudowne obrazy Bogarodzicy które wspomina Joan. Frid. Lucas Sapieha: Monumenta antiquitatum Marianarum 1821. fol.

Dorohostaje w Klasztorze Karmelitów trzewikowych fundowanym przez Jana Sapiehę pisarza poln. Kor. obraz B. Maryi cudowny wożony przez Stanisława Żołkiewskiego.

Bereza w Klasztorze Kartuzów fundow. Kazimierza Sapiehy podkancl. w. x. lit. cudowny obraz Bogarodzicy własność niegdyś S. Gertrudy.

Brześć litewski

Pinsk

Wisłyce

Podkamień

Leśna

Wierzchowicze należał do Karola Chodkiewicza.

Podczaszyński Bolesław.

Pamiętnik sztuk pięknych. Zbiór wiadomości potrzebnych i pożytecznych miłośnikom i zwolennikom sztuki: 1850–1854. Warszawa. 4to

Tom I. Część I (1850)
" II (1851)
III
Tom II Część I (1855)

Sztuki piękne Nr 158.

92

Tygodnik Katolicki. Grodzisk 1873. Rok XIV 4to

Cudowne miejsca w Polsce Nr 1–22 (Ogólna teologiczna rozprawa) 23 (Koniec: Wyliczenie miejsc cudownych w Polsce)

Początek tej rozprawy zaczął się r. 1872 w tymże piśmie.

Loretum sive Deiparae Virginis Mariae Domus haereditaria historiographice et poetico historice descripta per R. D. Christophorum Zdanowski L. A. Cracoviae typis Universitatis 1687. fol. k. 15. ded Nicolao Oborski episcopo laodicensi suffraganeo cracov. – dzieło: po polsku wierszem opis Loretu – na końcu prozą: Epitome albo summariusz rzeczy widzenia godnych domu Loretańskiego – Z Warszawy do Loretu mil polskich 246 – Lorety w Polsce: w Krakowie w kościele P. Maryi kaplica, w kościele franciszkan. kaplica włoska, w Olkuszu u Augustianow, w Poznaniu u Franciszkanow, na Pradze pod Warszawą u Bernardynow, w Gołąbiu, w farze w Lublinie u Bonifratrow. – W Lorecie: Dyament kwadratowy nad jaje gęsie większy dany ex voto od Kazimierza Krola pol. Kielich złoty, lichtarze kryształowe, złotem przeplatane, ornat perłami sadzony dane od Władysława Krola pol. – Ornat perłami, rubinami, dyamentami sadzony dany od Katarzyny Księżny Ostrogskiej. Obrazy cudowne P. Maryi w Szląsku: 1) Glac, statua; 2) Warta u Premonstratensow 3) Piekary u Jezuitow na kształt rzymskiego Mariae Majoris. 4) Tous Kolasy. – W Koronie polskiej 1) Częstochowa u Paulinow. 2) Poznań u Franciszkanow. 3) Borek na Zdziebzu u fary 4) Kalisz u Jezuitow na kształt Mariae Majoris. 5) Gidle u Dominikanow. 6) Studziana u Filipinow. 7) Regnow na plebanii. 8) Warszawa u Augustianow Dolorosa; 9) Gora na Kalwaryi u OO. Kongregat. 10) Lewiczyn w plebanii na kształt Mariae Majoris. 11) Dzikow u Dominikanow. 12) Krakow na Piasku u Karmelitow 13) Krakow u Augustianow. 14) Kalwarya u Bernardynow. 15) Trzciana w Węgrzech. 16) U Jezuitow na polu Dolorosa. 17) Sokal u Bernardynow 18) Przemyśl u

Dominikanow. 19) Rokitnica w Wielkiej Polsce. 20) Czerwińsk. 21) Buhanow na Wołyniu 22) Żurowice u Bazylianow Unitów. 23) Nowy Dwor za Pińskiem u Bazylianow. 24) Łahyszyn u Jezuitow. 25) Białynice u Karmelitow. 26) Lwow w Katedrze. 27) Lwow u Karmelitow na przedmieściu. 28) Leżajsk u Bernardynow. 29) Borek pod Tyczynem u Dominikanow. 30) Młodzow. 31) Tuchow. 32) Okulice. 33) Mstow. 34) Mnoga. 35) Kościelec. 36) Baranow. 37) Gostyn u Filipinow. 38) Myślenice w farze. 39) Gaj pod Krakowem. 40) Bochnia u Dominikanow. 41) Smarzewice. 42) Janow. 43) Xiąż Wielki 44) Radoszyce.

Gruszecki Kazimierz Soc. Jes: Zasługa honoru honor to jest Koronacya w Podkamienieckim Obrazie Maryi odprawiona panegirycznym Kazaniem między oktawą Uroczystości 1727 akomodowana. Typis Collegii Soc. Jes. 1730. fol. k. 11. (toż samo poprzednio druk. w Zbior wyborniejszych panegirykow. Lwów 1728.

Domański Wojciech Dr. fil. x. probosz. Ropczycki: Prawo Koronne Maryi to jest Kazanie na Koronacyą cudownej statuy Matki Boskiej u PP. OO. Obserwantow Strwiąży Ruskiej (Bernardynow Rzeszowskich) miane 1763. Krakow w druk. seminar. biskup. akad. 1766. 4to k. 14

Pieśń o cudownym obrazie Przenajdostojniejszej Matki Bożej nayśw. Panny Maryey w Krakowie na Piasku przy klasztorze Ojców Karmelitów wielkiemi i niezliczonemi cudami zdawna słynącym. (b. r.) 4to k. 2. druk gocki; początek: Nieba i ziemie najwyższa Krolowa. (już po szwedzkiej wojnie wyszło)

Propugnaculum Regni Poloniae in summis Ukrainae finibus validissimum Beatissima V. Maria in thaumaturga imagine Berdyczoviensi a S. Benedicto XIV Romano Pontifice aureis coronis honorata, iisdemque A. D. 1756 die 16 Julii solemni ritu ac devoto Polonae Gentis affectu coronata nunc a [illegible] FF. Ejusdem Beatis. Virginis de Monte Carmelo Discalceatis compendiose stylo historico orbi exhibita. Berdyczoviae typis fortalitii Beatissimae V. Mariae. [illegible] 1760. fol. K. 8
(Obraz za cudowny uznał dekretem z d. 23 Marca 1647 Stanisław Zaremba bisk. Kijow. – Dekret Komissyi cudów podpisał Samuel Ozga bisk. Kijow. d. 24 August. 1724. – Kajetan Sołtyk bisk. Kijow. prosił o Koronacyą d. 15 Octobr. 1751 – d. 22 Styczn. 1753 przysłano z Rzymu Korony, lecz Koronacyja odbyła się dopiero d. 16 Julii 1756 – są na Koronacyą bite medale złote, srebrne, mosiądzowe, miedziane z herbem papieża, Królestwa Polsk. Sołtyka, Lubomirskich i Karmelitów)

Simonis Starovolscii Diva Claromontana seu Oratio de laudibus B. Mariae V. cujus imaginem D. Lucae penicillo depictam apud Czenstochoviam in Claro monte Poloni circumque vicinae gentes pie religioseque venerantur. Cracoviae in offic. Christophori Schedelii 1640. fol. K. 10 str. 40 ded. Casimiro Leoni Sapiehae Marschalco M. D. L. – i Ad Divam Claromontanam Joannis Cynerski Rachtamovii Melos votivum.

Pilca Klasztor Canonicorum regularium S. Mariae Demetri de Urbe de Poenitentia BB. Martyrum Fund. 1695 Michał Warszycki wojewoda Sandom. z żoną Domicella Wierzbowska.

Imago miraculosa B. Mariae V. in ecclesia Carmelitarum Cracoviae in Arenis A. D. 1688. 4to drzeworyt.

Obrazy cudowne do których są pieśni ruskie w książce: Piśni nabożnyja iz Bohohłasnyka poczajewskoho peredrukowanyja. Peremyszl 1834. 8° str. 136.

Boreml : P. Jezus niosący krzyż (Upadek) w cerkwi.
Bar : P. Maryi w ołtarzu.
Berdyczow : P. Maryi u Karmelitów.
Poczajow : P. Maryi u Bazylianow.
Poddębce (Poddubce): P. Maryi u Bazylianow. (na Wołyniu koło Krzemieńca)
Podkamień : P. Maryi u Dominikanów
Rogużno : P. Maria bolesna od r. 1734 płacząca, pochodzi z Kijowa.
Sambor-Nowy : P. Maria z Jezusem płacząca.
Zborow: P. Jezus na krzyżu był najprzód w domu dziekana, r. 1755 krwią się zalał ~~[illegible]~~ przeniesiony do cerkwi

Turynka w. obw. żołkiew. W Cerkwi paraf. cudowny obraz P. Jezusa któremu Klemens XIII. d. 12 Novembr. 1765 odpusty nadał.

Wiadomości z Dziejów ojczystych, tyczące się koronacyi cudownego obrazu Matki Boskiej, przez T. S.

Gazeta polska (warszawska) nr 259 z d. 28 września 1829.

Starożytny zwyczaj w wigilię św. Mikołaja, obchodzony w Małej Polsce.

Gazeta polska nr 326 z d. 7 grudnia 1829

…uicya

…wr

…Pertel

…de l'Abreuvoir

…39

Obrazy święte

1) Umbra najjaśniejszych splendorów świata Najśw. Maria w dzień gromnicznego święta w kościołku tej Panny między Nowym Miastem i Bratyanem z ambony przez X. Dominika Bzonowskiego pokazana. 1722. fol. (kazanie nie zawierające żadnego szczegółu. (Koronacyja była dopiero 1750)

2) Chwała łaskawego pocieszenia N. Maryi panny w obrazie kościoła farnego Górki Lubińskiej Benedyktynów licznemi cudami słynącej kazaniem dwoistym ogłoszona 1767. W Poznaniu w druk. Akad. 4° k. 8 i str. 44 (wydawca Stanisław Michał Fiezkiewicz)

3) Dar serdeczny z skarbnice pisma św. wybrany a P. Najświętszej przy jej cudownym obrazie Tuchowskim ofiarowany. 4° k. 4. W Krakowie w druk. dziedzic. Krzyszt. Schedla 1670. autor. X. S(tanisław) Krzygol-ski Z(akonu) Ś(więtego) B(enedykta) z drzeworytem S. Virgo Maria Tuchoviensis — wierszem

4) Prawo koronne Maryi to jest kazanie na koronacyją cudownej statui Matki boskiej u PP. OO. Obserwantów prowincyi ruskiej (Bernardynów w Rzeszowie) miane 1763 przez Wojciecha Domańskiego proboszcza ropczyckiego. 1766 w Krak. w druk. semin. bisk. Akad. 4° k. 14 (nic nie zawiera)

5) Dubiecki Mateusz Władysław. Kazanie na stoletnią pamiątkę Koronacyi obrazu na Jasnej Górze N. Maryi P. miane 1817 d. 8 Września w Krakowie. 8° k. 12.

6) Vigilantii Gregorii Samboritani: Czestochovia poema de imagine miraculosa a S. Luca depicta quae colitur Czestochoviae. Cracov. 1568. 12°

7) Vannowiczii Joh. hungari. Relatio brevis imaginis miraculosissimae B. V. Mariae Czestochoviae asservatae Romae 1671. 4° italice.

8) Duracz Hiacynt. narratio historica de imagine miraculosa B. V. mariae Cracoviensi in Arenis. Cracov. 1610. 4° polonice.

8) Biesiekierski Joh. Augustin: Nauka. Kraków 1624. 4° opis obrazu cudownego N. P. Maryi u Kanoników regul. na Kazimierzu przy Krakowie

X. a/ Prawdziwy Abrys Matki Boskiej na Górach Chełmińskich stylem Kaznodziejskim wyrobiony.

9) Donacki: Kazanie o obrazie cudownym N. P. Maryi chełmińskim w Prusach) 1721. 4º ark. 4.

8) Susza Jakób: Phoenix redivivus seu historia et miracula imaginis B. V. Mariae Chelmensis. Zamoscii 1640, 1653, 1684. 4º.

9) Paprocki Łukasz S. J. De gratiis et miraculis patratis in templo B. V. Mariae Czervinensi. Varsav. 1682. 4º polonice.

10) Trebnici Georgii Dominican: Historia imaginis miraculosae B. V. Mariae in oppido Gidle. Cracov. 1636. 4º polonice.

11) Effigies miraculosa B. V. Mariae Novogrodeci in Litvania narratione illustrata. Vilnae 1684. 16º (autor. Jan Drews. Sasfi.)

12) Steczewicz Jan Kazim. Historia imaginis thaumaturgae B. V. Mariae Rokitnensis et recensio miraculorum. Poznań 1676 polonice.
Cuda przy obrazie Rokitnickim druk. kosztem Ludwiki Kalińskiej wojewodzinej Tczyck. która + 1677.

13) Jurkowski Gabriel: Cuda przy obrazu cudownego N. Maryi P. w Rożanym stoku. Wilno 1677. 4º

14) Wołodkowicz Casimir S. J. Ode votiva ad B. V. Mariam Lindensem Cracoviae 1661. 4º

15) Neufeldt Caelestinus Conrad: De Linda Mariana schediasma historicum. Regiomonti 1720. 4º

16) Miracula patrata ad imaginem thaumaturgam B. V. Mariae in ecclesia Studzianensi patrum Congreg: Oratorii Varsav. 1729. 4º polonice.

17) Minkiewicz Adam S. J.: 1) Panegyricus de cultu et origine imaginis thaumaturgae B. V. Mariae Trocensis in Litvania. Vilnae 1718. 4º
II 2) Solennitas coronationis imaginis thaumaturgae B. V. Mariae Trocensis 1718. 4 Sept. Vilnae 1719. 4º

18) Magnalia Deiparae ad Imaginem B. V. Mariae Zdzieszoviae cum Discursu de Cultu et Antiquitate imaginum. Cracov. 1682. 4º cum fig.

19) Gumppenberg Guilhelmus: (De imaginibus miraculosis B. V. Mariae in Polonia w dziele:) Atlas Marianus Monachii 1672. fol. 2 Vol.

19) Krosnski Michael: Reginae Poloniae Virgo Dei Mater Maria Calissii 1669. 12º (ody o cudownych obrazach)

20) Piskorski Sebastian: Sacratissimae virginis Dei Matris majestas in iconibus ejusdem intra dioecesim cracov. Cracov. 1698. fol. (opis 24 obrazów)

21) Drews Johannes S.J. methodus peregrinationis menstruae ad imagines miraculosas B. V. Mariae in Polonia et Lithvania celebres. Vilnae 1684. 16º (12º)

22) Triumphus quem divae suae Czestochoviensi coenobium Claromontanum ordinis S. Pauli in augustum Lubiensciance sacrarium deductione exhibuit. 1644. (B) Cracoviae ex off Franc. Caesarii. 4º str. 78 (autor Jan Dyonizy Łobzyński.) (opis przeniesienia obrazu i odwiedzin króla w Częstochowy)

Bogarodzica Maryja na Jasnej górze Częstochowskiej. Kraków 1844. 8º. (autor X. Wincenty Plebankiewicz + 1844)

Relatio ~~coronationis Thaum~~ aturgae ~~Clar~~ Montanae. ~~Opis Clari~~ Montis Czestochov. fol. b. r. (1717)

Lenartowicz Teofil: Najświętsza Panna Studziankowska. Warszawa 1857 nakład Mich. Frühlinga 16º str. 21.

Pieśni o N. Pannie Maryey Białutowskiey b. m. 4º k. 2. w bibl. warsz.

Pieśń nowa o N. Pannie Kaskiej i Pieśń nowa o S. Antonim Kaskim do druku podana 1727. 4º k. 2.

Wasilewski Ludwik: Cześć Matce Boskiey Ostrobramskiey (nowe wydanie) Wilno. Dyneburg 1858 nakł. Kramosielskiego, druk Ungra w Warszawie 16º str. 47.

33

Trzy książki S. Anny (historia cudownego obrazu w Przyrowie) 1719. 8º.	— 75
(Wietrowski M.): Skarb niebieski pod Przyrowem zjawiony (S. Anna) 1773. 8º (odmienne)	1 f —
Porządek bractwa P. Maryi przy kościele Raciborskim 1792. 8º (rycina cudown. P. Maryi)	— 50
Życie S. Antoniego Padewskiego (z historią cudownego obrazu w Orchówku) przez W. Buczkiewicza 1831. 8º	— 30
Źródło cudów Maryi P. z Miedniewickiego obrazu spływające. 1841. 8º.	— 75
Sposób obchodzenia dróg na Kalwaryi Pasławskiej (z wiadomością o obrazie cudownym P. Maryi Pasławskiej) 1845. 8º	— 75
Wiadomość historyczna o obrazie N. Maryi P. w Gidlach 1845. 8º.	— 75
Wiadomość historyczna o cudownym obrazie M. B. u Dominikanów we Lwowie 1851. 8º (przez Leona Ulanowskiego) (z ryciną)	— 75
Piątkowski Donat: Wiadomość historyczna o statuy N. Maryi P. Jackowej we Lwowie 1856. 8º (z ryciną)	— 75
Statua N. Maryi P. Jackowa ~~[illegible]~~ przez J. S. Lwów 1856. 8º z ryciną (historia obrazu wierszem)	— 30
Lenartowicz Teof: Najświętsza Marya Panna Studzieniecka Warszawa 1857. 12º (wierszem)	— 25
(Jakubowski Jos. Kalas.): Beschreibung des durch Jos. Kalas. Jakubowski in Holz geschnitzten Bildes der heiligsten Maria von Czenstochau 1855 ins Deutsche übersetzt von M. v. Br.... Posen gedruckt von M. Zörn 1858. 8º str. 32	— 30
Majdrowicz F. X.: Historya o śmierci N. Maryi P. i jej Wniebowzięcia z legiend ludowych wierszem napisana. Kraków w druk. Czasu 1864. 8º str. 30.1.	— 20
	74. 35

Rosciszewski Tomasz: Puklerz złoty na obronę obrazów, przytym Łza Krwawa Obrazu Bocheńskiego N. P. Kraków 1639. 4to — 3 f.

Treter Maciej Kazm.: Obrona i sława Królestwa Polskiego cudowna matka Boska w Kościele Zdzieszewskim. Kraków 1647. 4to — 2 f.

Pruszcz Piotr Hiac.: Morze łaski bożej w Koronie Polskiej po różnych miejscach przy obrazach. Kraków 1662. 4to . . . 5 f.
(Edycya pierwsza – rzadka)

Wojecki Rajmund: Obraz N. P. Maryey w Borku nad Łyczynem. Kraków 1701. 4to . - - - - - 1 f. 50

Ganowicz Augustyn: Łaski i dobrodziejstwa Matki Boskiej w Kościele wsi Gorka Lubińska. Poznań 1774. 4to
(Exemplarz cały z wizerunkiem obrazu) - - - 1 f 50

Jagusciński Dyonizy: Cuda i łaski N. Maryi P. w obrazie Kościo: ła Luligłowskiego. Kraków 1769. 4to . . . . 2 f.
(Exemplarz cały na pięknym papierze, w dobrej oprawie)

Dobrowolski J: Historya cudownego obrazu Maryi P. w Leśny 1844. 8o . . . - - - - - - 1 f.

Nabożeństwo do N. Maryi P. w obrazie w Kościele Katedr. lwowskim ukoronowanej (z historią i opisem obrazu) Lwów 1776. 12o . . 1 f.

Łzy Łze pobijające w cudownym obrazie Piękoszowskim. Kraków 1751. 8o . - - - - - - - - 75

Obrona Polskiej Korony Marya w Berdyczowskim obrazie. Berdyczow 1760. 8o . . . . . . - 50

Wiadomość o wizerunku N. P. Maryi w Kościele tarnowieckim. Przemyśl 1789. 8o (na końcu defekt) . . . . . . - 30

Summariusz męki Pańskiej nad Zebrzydowicami. Kraków 1618. 12o (rzadkie) (na końcu defekt) - - - . 1 f.

16 f 5

Piątkowski Donat: N. P. Marya cudowna w Jarosławiu. Rzeszów 1864. 8º (z ryciną w pięknej oprawie) . . . . 1 f 25

Nabożeństwo przy cudownym obrazie w Jarosławiu. Rzeszów 1849. 8º (z ryciną) . . . . — 30

Historya N. Maryi P. w Kościele Bernardynów Rzeszowskich wydana 1765, przedruk. Rzeszów. 8º . . . . . . — 50

Na pamiątkę stuletniej Koronacyi N. P. Maryi w Kościele Bernardynów Rzeszowskich. Rzeszów 1863. 8º (opis Kościoła) . . . . — 15

Historia cudownego obrazu N. P. Częstochowskiej. Lwów 1862. 8º (z ryciną in 4to) . . . . . . — 25

Cuda obrazu P. Jezusa w Kościele Milatyńskim. Lwów 1830. 8º (z ryciną) . . . . — 75

Neymani Sebastian: Objaśnienie czyli Relacya względem cudownego wizerunku P. Jezusa w Kaplicy kościoła katedr. warszawsk. 8º (z ryciną) . . . . — 20

Sikorski Bonaw. Dziejowa wiadomość o cudownym obrazie Przemienienia Pańskiego w Nowym Sączu 1852. 8º . . . . — 50

Wiadomość o P. Jezusie miłosiernym w Ciężkowicach. Tarnów 1858. 8º . . . . — 20

4 f 10

7 - 35
4 - 10
11 f 45

Gostawski O. Obrazie w Uhanie.

		<u>Koron</u>
Częstochowa	Kalisz	
Kodeń	Kalwarya pacławska	Sokal
Podkamień	" zebrzydowska	Żyrowice
Łuck		Skępe
Lwów		Rzeszów
Łąki Bratyjańskie		Szydłów
Leżajsk		Starawieś.
Chełmno		
Jarosław	Przemyśl 2.	
Berdyczów	Miedniewice	
Białynicze	Poczajów	
Kraków	Bołszowa	
Chełm	Latyczów	
	Międzyrzec Ostrogski.	

1238 praesent: Clemente castel. Cracov.
Wladimiro castellano de Oswencim (przywilej
dla Cyprian – Mogiły Henrici ducis Cracov.
et Zlecie przedstawia Ojcina stojącego wybrzeże)

Дозволено Цензурою

1894. VIII. 7/8

ENCYKLOPEDYA ROLNICZA

WYDAWANA STARANIEM I NAKŁADEM

MUZEUM PRZEMYSŁU I ROLNICTWA

W WARSZAWIE.

SKŁAD KOMITETU REDAKCYJNEGO

Wł. Andrychiewicz, St. Chaniewski, Prof. E. [illegible]arnomski, Maks. Dobrski, Prof. St. Dawid, Dr. Emil Godlewski, Ludwik Górski (senior), Ludwik Górski (junior), Dr. Fr. Górski, Dr. T. Jackowski, A. Janasz, Ed. Jankowski, Dr. St. Jentys, Józef Jeziorański, Dr. K. Jurkiewicz, Dr. K. Kaczkowski, A. Kłobukowski, Wł. H. Korzybski, Dr. T. Kowalski, L. Hr. Krasiński, L. Kronenberg, J. T. Ks. Lubomirski, Wł. Łaszczyński, Tym. Łuniewski, J. Natanson, H. Natanson, Dr. M. Natanson, St. Okęcki, Prof. A. Okolski, G. Plewako, St. Rewieński, B. Rugiewicz, Dr. A. Sempołowski, A. Suligowski, A. Ślósarski, Al. Trylski, Br. Werner, St. Wroński.

62. Gora Święta Zodiamen. Kraków 1646. 4º
63. Fons signatus Luchov. 1695. 8º
64. Łaski Gorka Lubinska. Poznan 1774. 4º
65 Słuszna sprawa Sokalska. 1727. 4º
66 Roza Jerychonska Dzików p. Badzkiego. Krak. 1754 defekt
67. Olszowski S. P. N. P. Sapieżyńsci 1734. 4º
68 Narratio tarnoviec. 4º
69. Pziebna Kalwaria p. Zotanieckiego 1760. 8º
70. Kazanie między oktawą Koronacyi w Przemyślu p. X. Aniota Lwow 1778.
71 Kazanie — p. pana Wielkodolskiego
72 Dwojakie przeniesienie N. M. P. do Kościoła archikatedr. lwow. Lwow 1767 fol.
73. Lampa Przewodnika do Częstochowy. Warsz 1850. 8.
74. Pamiątka z łask p. Sierpa Polaczka. Toruń 1852. 4º
75 Krotkie podanie Częstochow. 1820. 8º
76. Preuss Częstochova Paris 1848. 8º
77. Obraz Maryi Częstochowskiej p. Plebankiewicza Krakow 1845.
78 Wiadomość o obrazie w Skępem Warsz 1827. 4º
79. Skarb w Kościele p. X. Michała Zielnickiego. Często-chowa 1722. 8º def.
80. Wallfart. Andacht. Kalwaria. Breslau 1759.
81 Krotka wiadomość w Niemieckich Piekarach 1849.
82 Wiadomość historyczna o cudownym medalu. Krakow 1837. 5
83. Pieśń o N. M. P. Tarnowickiej Wadowice u J. Zellerowej 1851 8º. 2 Kart
84 Historyczne opisanie Kościoła Szydłowskiego 1859.
85. Cuda w Juligłowach. 1769. 4º

w Sieniawie

1. Gloria Sacrosancti Sepulchri p. Muratowicz. Varsaviae 1755. 4°
3. Historia o drzewie krzyża św. p. Ruffina 1611. 4°

4 O Krzyżu w Lublinie x. Andr. Wargockiego. Zamość 1620. 4°
5. Krzyż św. na gorze Łysiec p. M. Kwiatkiewicza 1690. 4°
13. Votiva Corporis Christi miracula. Brunsbergae apud Georg Schönfels 1607. 4° bez tyt.
14. Sacratissima Corporis Christi historia in eccl. Petri Thomae Treteri 1609. 4°
16. Morze Prusi... 1740
17 Regina Poloniae Krasiński Calisii 1669.
18. Skarbnica Kościoła Jasnej Góry p. And. Zymiciusa 1618. 4°
19 Analecta Messporkowicz 1681. 4°
20 Odrolainy 1720. 4° – 1733. 4° – 1683. 4°
23 Imago Częstochov. p. Radlińsk. 1756. 4°
25 Ucieczka Grzeszników albo Nabożeństwo do N. Maryi na Jasnej Gorze z Łacińsk. tłomaczona. W drukarni Jasnej Góry Częstochow. 1811. 8°
26. Pofitek krótka wiadomość o Jasnej Gorze 1812. 8°
29 Sapieha: Monumenta albo zebranie w obrazie Kodeń: skim Sandomierz 1723. 4° 2 częsci tytułu brak
30 Monumenta Antiquit. Marianar. Varl 1721. fol. 2 częs.
31 Historia obrazu Kodensk. p. Walickiego 1720. 4°
32. Susza Phoenix (po polsku) defekt (p. 11–66)
33 Diva Wartensis seu Origines et miracula Magnae Dei Matris autore p. Bohuslao Aloysio Balbino soc. Jes. Pragae 1655. 4°
34. Patryarchalny najpierwszy i najświętszy lateranski w Rzymie ojczyzny na nasz naszej w Przemyslskiej Katedrze Kościoł za staraniem x. Alexandra Antoniego Fredrybisk. 1731.
35. Historia Kościoła N. P. w Podkamieniu 4° bez tytułu
36. Zbior na wybor. Podkamien p. Rostkowskiego Lwow 1731 fol.
37. Skarb wielki gidelski p. A. Zagajowskiego 1724. 4°
38. Historia o cudownym obrazie P. Maryi w Gidlach 1635. Krakow w dr. M. Andrzejowczyka 1636. 4°

39. Wonność łukowsk. 1648. 4º
40 d[itt]o 1655. 4º
41. Historia obrazu w Sokalu p. J. Jabłonowskiego Lwów 1724. 4º
42. Mocna straż Sokalsk. 1724.
42 bis. Historia cudownym w Myślenicach p. Ofiarowicza 1642. 4º
43 Chwała Górki Lubińskiej 1764.
44 Przesławna góra Poczajowska. Poczajów 1778. 4º
45 Zbiór dobroczynności w Kośc. Studziańskim 17..
46. Summariusz cudów i łask N. P. Maryey Studentskiej w Kongregacyi grodzieńskiej Studentów. Wilno dr. Soc. Jes. 1686. 4º
47. Pielgrzymka do M. B. Jarosław. 1856. 8º
48 Theatrum Lezaysen. p. Bytomski 1642. fol.
49 Książka zaw. nabożen. Leżajsk. Tarnów 1856. 8º
50 N. P. Maria w Jarosławiu p. Donata Piątkowsk. 1636.
51. Diva Virgo aren. p. Grodzinski fol.
52. Rzeka rozkoszna i pociechy pełna N. Marya P. stołeczne miasto Kraków uweselająca w Kościele OO. Karmelitów na Piasku przez x. Klemensa Szmida ofiarowana 1751. Kraków w druk. Akad. fol.
53. Ogród fiołkowy p. M. Grodzinskiego 1673. fol.
54. Historia albo powieść zgodliwa o obrazie P. Maryi Żyrowickim cudotwornym w. X. Lit. w powiecie słonimsk. przez Theodozego Borowika. Wilno w druk. Bazylianow 1628. 8º
55 Pustynia w raj zamieniona, Raj drugiego Adama oraz nieogramiczonego Boga Matka Nejśw. Maria w Puszczy Tomaszowskiej przy Krasnobrodzie. Lublin w druk Soc. Jes. 1753. 4º
56. Różanny Potok kwitnących łask w Kościele obrazu Różanostockiego. Wilno 1763 w druk. Soc. Jes. 4º
57 Łaski cudowne przy Kościele Sierpskim p. Łukasza Paprockiego Warszawa 1652. 4º
58 Obrys Koronacyi w obrazie Łuckim Kraków 1757. 4º
59 Kalwarya Łepkowskiego
60. Jeden dzień w Piekarach Antoniewicza. Lwów 1859. 8º
61. Obraz N. Maryi P. w Kościele Dominikanów we Lwowie p. x. Leona Ulanowskiego. Lwów 1853. 8º

Parnassus Patavinus sive Mons Orthonius fonte venerandae Virginis Deiparae in eodem inventae ac miraculis Orbi celeberrimae Votivo carmine libris tribus celebratus per F. Elisaeum a S. Maria Carmelitam Discalc. Polonum. A 1667 Patavii apud Gatellam. 12° str. 119. 1.

Skarb nieprzebrany N. P. Marya we wsi Piekoszewie cudami wsławiona, przez x. Mikołaja Złotnickiego. W drukarni Częstochowskiej 1722. 8° K. 4. str 1-232 i Kontynuacye świeższych cudów str. 233-333. 3. (druk tych Kontynuacyi 1743)
w 1ej cuda (od 1705 do 1720 - a w Kontynuacyi od 1712 - 1743.

Obraz za cudowny aprobował Stanisław Sieraków- ski Archidyakon kremski kanonik gniezn. i admi- nistrator arcybisk. Lovicii d. 8 Octobr. 1706.

Relacya Koronacyi cudownego obrazu N. Maryi P. na Górze Różańcowej w k. OO Dominikanów Prowincyi Ruskiej przez Stefana Bogusława Rupniewskiego bisk. Łuck. odprawionej 1727 Sierpnia d. 15. W Lwowie w druk. Brackiej S. Trójcy. 4to. 16.

Ode votiva Reginae caelorum Lindensi in Prussia Varmiensis episcopatus; cum faedera Polonos inter et Suecos, Gedani necterentur 1660. In Resiano Societatis Jesu Collegio decantata a Casimiro Wołodkowicz eiusdem S. J. Cracoviae, Apud haeredes Stanislai Lenczewski Bertut. 1661. 4º. k. 6. na odwrocie sztych (drzewo lipowa w śród niego statua cudowna) in 4to

Kazanie o Koronacyi cudownego obrazu Miedniewickiego R. 1767 d. 8 Czerwca w Kościele W.W. OO Reformatow prowinc. wielkopol. miane przez x. Jakoba Cudnickiego proboszcza gostyńskiego. W Łowiczu w druk J. O. Xcia Prymasa 1782. 8º. k. 16.

cuda w dziele: Święta Kompania (1752)

Ofiarowicz Wojciech: Historia Krak. 1642. 4º sign A – Aa. na 8 stronie obraz cudowny myślenicki drzeworyt.
Bielski: Obrona 1752. 4º k. 6. str. 147.

Tributum philosophicum honori et gratiis thaumaturgae B. V. Mariae in effigie Rokitnensi miraculosissimae post consummatiam cursum philosophicum exsolutum a R. P. Stephano Opitz Professore Bledzoviensi. Posnaniae typ. Academicis 1755. fol. K. 6. (Tezy)

Dla wygody duchowny Chrześcian pobożnych pamiątki tych którzy w obrazie w Kościele Skępskim OO. Bernardynów znajdującym się, z w r. 1755 korono: wanym cześć Najświętszą Maryą Pannę Matkę Bożą N. L. B. ... dziwie w druku podjętną J. Wiśniewski 1797. 12º K. 2 str. 123. i ..

Solitudo minime Solius Animae
seu intima cum Christo Sponso patiente
consuetudo Carmine elegiaco expressa.
authore L. Michaele a Visit. B. M. V.
Schol. Piar. Varsaviae Typ. Col. Schol. Piar.
12º. Sign. A–D.

Wolfiuś Franciszek Piasek 1661. 4º
Kazan.

Mroskowski Marcin Zaące nierosen
lamentem i siaią wypisana
(Kazanie) Krak. w druk. wdowy św.
Cezarego 1657. 4º. K. 8.

Krótkie Życie chce pod
Górę przy wzięciu Korony Nieba
i Ziemi Maryi w Dzień Niewiedzina
w [illegible] [illegible] cudownym przy cudow-
[illegible] jej obrazie [illegible]
dyskursem ogłoszony przez
X. [illegible] Jasieńskiego [illegible]
[illegible]. w Kaliszu w druk Collegium
Soc. Jes. [illegible] 1741. fol. K. 10
ded. Antoniemu [illegible]
[illegible] [illegible]

Wilno

Relacya [illegible]
X. Hieronima [illegible] Raymunda
Wilno w druk [illegible] 1825

Laurus poetica inter sacra anathemata
[illegible] Beatae Mariae Virginis in [illegible]
Cracoviae per Florianum a S. Hieronymo Schol.
[illegible] appensa 1701 patrio autem [illegible] 1705
per Adalbertum Chrosnin [illegible] explicata et Varsaviae typ. Collg.
Sc. [illegible] [illegible] 1706. 12° - [illegible]

108

Miechoviensis Justinus Ord. Praed.: Discursus praedicabiles. Lutetiae Parisiorum (1608?) 1642 – 1660 fol. 2 Tomy – Augustae Vindelicorum 1635 Tom I. (także o Kościółach N. P. Maryi)

Przyałgowski: Żywoty biskupów wilen. Tom III p. 20 i 101 o Matce Boskiej Trockiej – p. 159 o Wilenskiej – 168 w Lidzie.

Mosański Sebastian: Przywileja nadane Kanonikom regularnym w Polsce. Kalisz 1741. i do tego dodatki: Erath Augustinus: Tractatus theologicus Calisii 1744.

Grabia Stanisław: O pochodzeniu Kanoników regularnych

Mariana zbierali w Polsce: Grabowski A., Żebrawski T., Iwanowski, x. Brusniowski, x. J. Kozmian, J. Łepkowski, W. Bartynowski, P. Umiński, Dr. Rewoliński, x. Ign. Polkowski.

Ryciny sztychowane w Paryżu: Matka Boska Częstochowska F. Hauerdelin. Desjardins sculp. – Massard sculp. – Ang. Garnier fecit.

(Ob. Bruszyński) J. Dubissa główna
rzeka w dawnem Księztwie Żmujdz=
kiem, dziś w Gubernii Kowieńskiej,
opisana przez J. B. Wilno 1871. 8º —
str. 39.

109

Krupecki Andreas: Quaestio juridica de immunitate ecclesiast. 1692. fol. (portret Jana III)

Mikołajewicz Szczepan: Krótkie zebranie cudów i łask. N. Maryi w obrazie Mohylowskim. Lwów 1757. 4º str. 40. L.D. 3522

Nawrołowski Piotr Antoni: Pamiątka czułości pasterskiej Część I. i II. 1751. 4º Kart 35 i 68. Hłyzne

Niwicki Świętosław Sigism: Hebdomada sacra. Gedani 1692. 4º str. 7. i 124.

Gornicki Łukasz: Rzecz o dobrodziejstwach z Seneki wzięta. Kraków w druk. Łazarza 1593. 4º str. 372. Nr. 7573.

Herbinius Joan. Dissertationes de admirandis mundi cataractis. Amstelodami 1678. 4º p. 266: 17. Nº 7089.

Baumann Joannes Budowicki: Equestria. Cracoviae 1640. 4º kart 32.

De Sanctis Angelis Libellus primum Neapoli studio Antonii Ducae impressus nunc auctus Resovii apud Thomam Makowski 1609. fol. k. 9 9802.

Brody Kolonia otwarta 1637 d. ult Maji Col Marcenkowski Joannes: Pallas.

2303 Reguła Karmelitanek bosych. Krak. 1653. 8.
Ordinarium albo Ceremoniarz Zakonnic bo-
sych zakonu B. Przen. Maryey z Góry
Karmelu. Kraków 1696. 4

1379 Constitucye Ord... Zakonu błog. Jana
Bożego. Kraków 1652. 4º przez
x. Krzysztofa Kuratyńskiego.

2418 Acta Synodi dioec. Vilnensis Alexandri Sa:
pieha R. 1690 d. 11.12.13. Mart. Vilnae 4º.
(Spis kościołów)

2602 Acta Synodus dioecesana Gnesnensis Al-
berti Baranowski Lovicii 1612 d. 9 Maji
Cracoviae 1612. 4º.

2606 Synodus Luceoriensis Stanislai Witwic-
ki d. 30 Sept. 1684. Varsaviae. 4º

1663 Szkoła Bazyliańska. Wilno 1764. 4º

339 Constitutiones religionis S. Pauli primi
Eremitae. Romae 1725. 4º

1633. Historya z autorow i dyplomatow
domu Xiążąt Massalskich. Wilno 1789. 4º K.12

1536 Lutnia wdzięcznej melodyey 1685. 4º

294 Dziennik Jana Stanisława Jabłonowskiego
wyd. Chomętowski. Część I. Warszawa 1865.

Korotyński Wincenty: Salomon Rysiński
Studium. Wilno w druk. A. H. Kirkora
1863 8o str. 38 (Odbitka z Kurjera
Wileńskiego)

709 Gospodarstwo jezdeckie napisane 1600.
Poznań 1690. 4o

451 Prawdziwy Obrys Matki Boskiej na
Górach Chełmińskich spiesznie ratującej
grzesznika przez pewnego Kapłana świec-
kiego stylem kaznodziejskim 1721 d. 2
lipca wyrobiony. (Chełmno) 4to kart 16.
Ded. Franciszkowi Ignacemu Wysockiemu
proboszczowi chełmińsk... x. M. A. Donadzki
Th. K. S. W. L. (kazanie z szczegółami
historyj. na końcu pieśni i modlitwy)

1735 Mojecki Rajmund: Obraz N. P. Maryi
w Borku nad Trzemeszem Kraków 1701. 4o
K. 2 str. 25. (Kazanie i histor.)

111

Instrес Maryi P. (w Bl Księgu)
1730 fol. (Dziewulski ?)

Koronacya cudownego obrazu
P. M Chełmskiej. Berdyczow
1780. fol. (Księga)

Opisanie cudow obrazu Matki
Boskiej we wsi Włodzięgo
wa 8o str. 72 defect

Philareti: De pulsuum scientia
Basileae 1533. 8o

Pociecha ludu M. Boska kollprowoor. lwow. 1768. 8o str 224.

Rotkiewicz: Opus misericentiæ Dei

Actus coronationis imaginis Socaliensis 1724. 4°

Filipecki Jędrzej Kazanie podczas Koronac. w Berdyczowie d. 15 Sierp 1777. 8°.

~~Ilof~~

Grzegorz od S. Ducha Ozdoba. Berdyczow 1766. fol.

" " Petnosc Laski (Chetm. rusk.) 1766. fol.

" " Rok Koronacyi (Berdyczow) 1758. fol.

Ziewiatynski Bart S. J. Wyborny honor. Podkamien 1727. fol.

142

Propugnaculum Regni Poloniae Berdyczow. 1756. fol. k. 6.

Prospekt wesoły miłosiernych oczu P. Maryi albo zebranie cudów przy obrazie N. Bogarodzice Panny przed Gostyniem. Poznań w druk Akadem. 1726. 4º str. 12 i 297.

D Z

Wyła

Przytulski X. Baltazar Na solennej introdukcyi obrazu P. Maryi do Kościoła O. Kanoników regularnych w Antokolu. Wilno typ. Acad. Soc. Jes. 1653. 4º K. 12. z rycin. P. Maryi 8298/34.

Radvan Joan: Epithalamium in nuptias Christophori Moniwid Dorohostajski ac Sophiae Chodkieviciae Vilnae 4º K. 10. 8113/58

Relacya Cudów (Berdyczow) 1753 fol. str. 34.

Borowik: Historia o obrazie Żyrowickim Wilno 1622. 4º Wilno 1629. 4º

Założone w
z bardzo obszer
zagraniczną" i sł
illustrowanemu,
jednakże skutkie
mem ogólnym, p
wania się ze st
i owdzie drukow
wanych, gdy ka
cznego, literackie
krotne echo w n
tułowi, zwracał s
drożopisarstwa.
tak uszczuplony,
w naszym świeci
przekonywała się
jętnie dobrany w
telników rubrykę
Przekonaws
takiego organu,

JAKO PISMO

S

Obok podr
poczytnéj w piś
w każdym nume
powiadającą cha

Przechodząc
o ile **Wędrowiec** pos
mi z autorów i podr
dzie przeważnie **pra**
Materyału na
zakątka, gdzieby nie
wanych pisarzy, któr
obistych notata

1141

Bratkowski Świat - 105
Cyplejowski Łuck domin. 174.
Encyklopedia kominyna 1046.
Fredro przysłowia 1060
Góra poczajowska 205.
Grodziński Dicae virgo aren. 1106
Kąpiel duchowna. 217. Grochowski
Kwiatkiewicz. Jarosław 542
Nieszporkowicz Częstoch. 920.
Opisanie w kościele borkowskim na Zi ziemi 1766. 104
Paprocki Sierpski 1652
Prusz Klejnoty 135.
" Morze 137. 259
Przysmak do Książki cudowny żołnierz 430.

Schytek cudowny 342.
Siejkowski Świątnica 114.
Siemieński monumenta eccl. gnesn. 106.
Zagajowski Gidle 160.
Tuchow Szczygielski. K. 561.

115

Kozłowski Lud. str 387
Pierzyska. (diec. warszaw)

Buszyński: Monografia Dubissy str. 39
Ugiany (diec. żmudzka)

Tygodnik illustr. II serya
N. M. P. Szumlańska (?)

Synod dyecezalny Szyszkow-skiego Krak. 1621
o obrazach Matki Boskiej

Kozłowski Kornel: Lud. Pieśni, podania, baśnie, zwyczaje i przesądy ludu z Mazowsza Czerskiego Warszawa 1867. 8.

Pieśni:

p. ~~243 Częstochowa.~~

250 Gidle

~~251 Studzienne~~

~~252~~ Białobłotna

253 Radecznica (ś. Antoni)

Kościół farny w Żółkwi. Lwów 1869. 8o str. 57. (50ct)

116

Przepis porządku podczas prowadzenia obrazu N. P. na ubłaganie gniewu pańskiego w Krakowie (16..) fol. – 1 karta.

Prawo 4259

N.

Nemrod. 2.
Nubia (kraj) 2
Noë 2
Ninive (miasto) 2.

Matka Bolesna Marya t.j. Tłuma-
czenia męki P. Chrystusowej, która bo-
leści Matce św. zadawała; pożyteczne każ-
dego stanu człowiekowi do poprawy
żywota.... a osobliwie służące kaznodzie-
jom, nauczycielom duchownym i tym
wszystkim którzy się duchownej księgi
opisującej Mękę Pańską czytaniem
radzi zabawiają i z Matką Św. obole-
ją. Kraków u wdowy i dziedziców
Franciszka Cezarego 1665. fol.
Tom. I. k. 19 i

Historya N. P. Maryi Lazanskiej. Kraków
w druk. bractkiej SSS. Trojcy 1751. 8°. 118

(tytułu brak) Historya o cudow. obrazie N. Panny w
klasztorze Mińskiem Panien zakonn S. Franciszka
pod tytułem Nawiedzenia tejże Bogarodzice
(aprobata z r. 1672.)

Historya o cudownym obrazie Żyrowickim N. S. P. M.
1639. 4to. (Maciejów. III. 149)

Historya o początkach cudownego obrazu N. P. Maryi,
Żyrowickiej w Litwie. Wilno druk XX. Bazylianów
1773. 8°. str. 46.

119

Nabożeństwo d. N. Maryi P. Warsza wa dr. Piarow 1794. 12°. str. 119
Historia N. P. M. Łaskawej u Piarów w Warszawie

Nabożeństwo do S. Jozefa Boremels kiego. Poczajow 1782. 8°.
(1° ed. 1776)

120

Nowa Pieśń do N. P. Maryi nad Słemie-
niem na Kumorowém.
Cieszyn druk Karola Prochaski 1869,
(nakładem W. Lesniowskiego w Żywcu) 12°
str. 8.

Pieśń do Matki Boskiej Modlnickiej
Kraków, druk Uniwersyt. 1874 (nakładem
Juliana Konopki) 8°. k. 2.

Tłumacz *(przerabiacz)*
(wydawca)

Dział	Umiejętność	Przedmiot

Pieśń do N. Maryi P. cudami słynącej w Kościele u OO. Bernardynów w Leżajsku Nowy Sącz dr. Józefa Pisza 1871. 8vo str. 16.

Pieśń nowa o N. P. Maryi cudami sławnej na Kalwaryi Pacławskiej. Nowy Sącz drukiem Józefa Pisza 1879. 8o str. 15.
(sa tu cuda wyliczone w pieśni)

Dziejowa wiadomość o cudownym obrazie Przemienienia Pańskiego w kościele far: nym w Nowym-Sączu, z dochowanym nabożeństwem tegoż. Nowe i popraw: ne wydanie dziełka X. Bonawentury Sikorskiego Gwardyana Konwentu Nowo: sądeckiego. Nowy-Sącz drukiem i nakładem Józefa Pisza 1852. 8vo str. X. 69. 2.

(przedruk dziełka z opuszczeniem dedykacyi)

Zbiór historyi, łask i cudów obrazu Przemienienia
Pańskiego z przydatkiem różnego nabożeństwa
i zupełnych odpustów od S. Stolicy Apostolskiej nadanych,
z okoliczności uroczyście wprowadzonego Bractwa
tegoż Przemienienia Pańskiego z Kollegiaty Nowosądeckiej
do kościoła XX. Franciszkanów... przez X. Bonawenturę Sikors-
kiego gwardyana konwentu nowosądeck. do druku podany.
Kraków, w druk. Semin. biskupiego akademic. 1767. 8o K. 10 str. 107.
ded. Florianowi z Witeszowa Gostkowskiemu stolnikowi żytomir.
sztych i ozdoba;

Biezdrow 182

Pieśń starożytna o Panu Jezusie cudami słynącym w Kościele Biezdrowskim Poznań czcionkami K. Reyznera. b. r. 8ᵘ.

Pieśń o cudownym P. Jezusie Kcyńskim. Poznań K. Reyzner .. „Ukrzyżowany świata Zbawicielu."

Pokorna prozba do Przenajśw. nieba i ziemi Królowy Boga Matki ~~Maryi~~ P. w Kościele parochialnym Żegockim łaskami słynącej. „Najświętsza Panno w Żegockim obrazie 8ᵘ K. 1
Czcionkami K. Reyznera w Poznaniu.

Żegocin

Dwie pieśni o N. Maryi P. łaskami ~~słyną~~: w Smielnie słynącej

Hist.

(Borkowski Alexander?)

Sejm ustawodawczy rakuzki, ze szczególniejszą uwagą na poselstwo polskie. Część druga. Poznań 1850. 8vo

Pisń o czudotwornoj Bohorodyci Dywi w kaplyci wołoskoj cerkwy Stauropigiańskoj izdana Bratstwom (Radujsia radujsia nebesna Carice.) Lwow, typom Instytuta Stauropigianskoho 1854. 8o. str. 3. (literami Łacińsk.)
– toż samo 1854. 8o. tamże str. 3. (literami Kirylic.)

18 Piesnia presw. Bohorodyci czudotwornoj Poczajewskoj (Pasty pastyri owci...) Lwow, typ. M. F. Poremby 1855. 8o. str. 4. druk cyryl. (nakł. Stauropig. bractwa)

Piśń Presviatij Divi Bohorodycy czudotwornoj w Bari hradi. Lwow. nakł. i typ. M. F. Poremby 1859. 16º str. 2. (Pocz. O wsepitaja Maty) (Tainfk. lit.)

Piśń czudotwornoj Bohorodycy odnowlennoj w Hłotośku 1857 Lwow. typ. Inst. Stawrop. 1859. 16º str. 3. (Pocz. Božija Mater sijajet, ludije hradite) (Tainfk. lit.)

Knyha czudes. Swiaszczennaja predanija i prostonarodnyja skazki, w kotorych soderžytsia sto piatdesiat czudes, s tom pjatju desjatju ikon ukraszennych. Peremyszl, pecza: tał i izdał A. Buczanskij 1860. 8º. str. 252. i IV.

Piśn do bolesnoi Materi Bozoi Rohizenskoi. Peremyszl (1845) 8º str. 2 (autor Jozef Łoziński – poczat. O Diwo! daj nam byśmo wo czystoti, Z diwoczij newinnosti, Tila naszy zachowaty) (druk. kirylic.)

ma sobie za miłą powinność nietylko Imi
zachować, ale też w dowód uwielbienia t
sa w właściwym czasie złożyć

Kraków dnia

Prezes Towarzystwa

Piśń o czudotwornoj Bohorodyci Diwi w Kaplyci Wołoskoj cerkwy Stawropigianskoj izdana Bratstwom. Lwow typom Instytuta Stawropihianskoho 1854. 8do str. 3
pocz: Raduj sia, raduj nebesna Caryce — na głos Boże w dobroci. (Tainsk. liter.)
— toż 1858. 8o str. 3. — toż. Lwow, nakładom i typom M. F. Poremby 1859. 16o str. 2.

Piśń o czudotwornoj Bohorodyci Diwi, w Kaplyci horodskoj cerkwi Stawropigianskoj tamże 1854. 8o str. 3. (druk Kiryllic)
— toż 1858. 8o str. 3. —
— toż 1859. tamże 8o str. (Inst. Stawrop.) (Raduj sia raduj ....)

Pjesnia Presw(i)atoj Bohorodycje czudotwornoj Poczajewskoj. Lwow typom M. F. Poremby, nakładom Bratstwa Uspenskoj Cerkwi w Lwowie, 1855. 8o str 4. (druk Kyryl.) (pocz: Pasli Pastery owci na hori)

Piśń o czudotwornoj Bohorodyci Diwi Poczajewskoj. Lwow nakł. i typom M. F. Poremby 1859. 16o str. 2. (pocz: Preczystaja Diwo Maty ruskaho Kraju) (Tainsk. lit.)

Konstantynowicz Joan: Opisanie ikon po cerkwach ruskich w stołycznom hradie Lwowie. Lwow, typ. Stawrop. 1858. 8o str. 2. 70 (nakład J. Bitonsa — Estr. Bibl. III. 304 ma r. 1850.)

Piśń do Presw. Bohorodycy w czudotwornoi ikoni cerkwi miskoi Bereżańskoj. Lwow, nakł. i typ. M. F. Poremby 1859. 16o str. 2. (pocz. Preczystaja Panno, wonnyj cwit rożannyj) (Tainsk. lit.)

Piśń Iisusu Chrystu czudotwornomu odnowlennomu w Złotosku 18..
Lwow, typ. Inst. Stawrop. 1859. 16o str. 3. (Tainsk. lit.)

Piśń k Presw. Bohorodycy czudotwornoj ikoni v cerkwi mis...
Lwow, typ. Inst. Stawrop. 1859. 8o ... (Tainsk. lit.)

ma sobie za miłą powinność nietylko Imie w aktach swych zachować, ale też w dowód uwielbienia tej o dobro nauk troskliwości w właściwym czasie złożyć publiczne podziękowanie.

Kraków dnia 18

Prezes Towarzystwa

Sekretarz Towarzystwa

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1535. 177

Źrodło życia z łez Maryi Panny w czasie odkupu narodu ludzkiego wylanych z łacińskich wierszow przez x. Stanisława szkol. publ. prof. wydanych polskim rytmem przez Jerzego Zygmonta S.J. praefectum. Lwow 1755 w druk. Jana Filipow. 4º. ark. 16. z ryciną sztych: Filipowicz sculp. Leop.

(wierszem)

(eremita Agostiniano scalzo): 128

Arcangelo da S. Nicolo (Il pellegrino Mariano, cioè il devoto di Maria Vergine instradato nella visita cotidiana delle lei miracolose imagini, e chiese sparse per tutto il mondo Milano nella Stamperia di Giuseppe Malatesta 1725. 12º Str. 527.

Z polskich Sertu: La Madonna di Zielenisca, di Sierp, dell'Orsa città di Litvania, di Esimonte borgo nella Lituania)

Bibl. Czartor.

12 G

Gumppenberg G. Soc. Jes. : Atlas Marianus seu de imaginibus Deiparae per orbem christ. miraculosis. Monachii et Ingolstadii 1657.–1659 12º 4 Partes in 2 Voluminibus, cum 103 imag. grav. per G. A. Wolfgang 40 Mrk

— — item. Monachii 1672. fol. cum 4 imaginibus 80 Mrk
(wiadomość o 1200 cudown. obrazach.)

— — Atlante Mariano ossia origine delle imagini miraculose della B. V. Maria venerate in tutte le parti del mondo; per cura dell'editore Giambatt. Maggia recato in Italiano ed aggiuntevi le ultime immagini prodigiose fino al secolo XIX da Agost. Zanella. Verona 1839–1847. 8vo 12 Vol. en 137 livr. 100 Mrk.

Balbinus Bohuslaus Al. S. J. : Diva Wartensis seu origines et miracula Matris Mariae, quae a tot retro saeculis Wartae in limitibus Silesiae comitatusque Glacensis colitur. Pragae 1655. 4to K. 4 str. 304 z ryciną.

130.

Imago B. V. miraculosa Wartensis (Gumpenberg II. 161) – toż Melchior Kusel sculp.

Imago B. V. miraculosa Borckoviensis (Gumpenberg II p. 201)

Imago B. V. miraculosa Casimiriensis prope Cracoviam (Gumpenberg IV. p. 278)

Imago B. V. miraculosa Czereana (Gumpenberg II p. 202)

Imago B. V. miraculosa Ruthena Vilnae (Gumpenb. IV p. 284)

Imago B. Mariae V. Clarimontis Czestochoviensis in regno Poloniae depicta a S. Luca. Fol. mag.

Burgener Laurenz: Die Wallfahrtsorte der Katholischen Schweitz. Ingenohl, Vantor Schwyz 1864.
Evermann F. Auwrhus, Pater: Marianischer Gnadenschatz. Münster 1754.
Krönes Franz Egmond: Geistge Wallfahrt zu marianischen Wallfahrtsorten der Oesterreichisch-Ungarischen Monarchie Wien ~~187~~ 1872
Northcote J. Spencer: Berühmte Gnadenorte unserer lieben Frau in verschiedenen Ländern Europas, Cölln 1869.

Albendorf p. 803
Czenstochau 482
Krakau 754
Wartha 771
Die heiligen katholischen Gnaden= und Wall=fahrtsorte mit den Heiligthümern und Reliquien Düsseldorf (Schoenfeld) 1880. 8
20 Hefte a 50 Pfng. Flr. XXXII. 948.
75 Ctr
30 kr. öW.

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Chata 1870 Nº 10 Lwów w Kośc Katedr

" " T. II Nº 18. Gidle.

" " T. II Nr 5 Lwow Częstochowska.

" " T. I Nr 18 Częstochowa.

Ob. Stecki : Z boru i stepu, str. 95–96.

Encyklopedia powszechna (Orgelbranda) T. XI. 961.

133

Année (l') de Marie. Tours 1842.
2eme Volum. (z licznemi rycinami
cudownych obrazów)

131

Cuda i Łaski Najświętszej Maryi Panny Karmelitańskiej to jest Szkaplerznej, z włoskiego języka na polski przez x. Konstantyna Stanisława Strzałkowskiego S. Teol. Dokt. Prowincyała OO Karmelitów dawnej obserwancyi przetłomaczone. 1762 W Krakowie w druk. Seminar. biskupo. akademick. 4° k. 8. str. 474. k. 9 (rejestr)

ded. Doroie z hrab. Ossolinskich ~~kasztelanowej~~ Lubeckiej Kasztelanicowej minskiej (corce Jana Ossolinskiego Kasztelana gostyn.) .. K. S. Strzałkowski.

(tłomaczone z Grassi Simon: Miracoli e Grazie della Madonna del Carmine)

24

(Dorota Lubecka corka Jana Ossolinskiego Kaszte=
lana gostyn. i Załuskiej miała braci i siostry
Alexander starosta drohicki; Antoni starosta wiele=
jowski; Antonina za Karczewskim starosta liwskim,
Teressa za Kuszlem stolnikiem podlaskim)

Gumpenberg G. S.J.: Marianischer Atlas von Anfang und Ursprung 1200 wunderthätiger Mariabilder, beschriben in Latein von R. P. Guill Gumppenberg, anjetzo durch P.P. Max Wartenberg in das Teutsch versetzt. München, gedr. bey Seb. Rauch 1673. 8vo 4 Theile (in 2 Bänden) – podobno bez rycin, tylko z rycin. 22 Mk.

" " Atlante Mariano ossia Origine delle immagini miracolose della B. V. Maria, venerate in tutte le parti del mondo etc. publ. per cura dell' editore Giambattista Maggia recato in Italiano ed aggiuntevi le ultime immagini prodigiose fino al secolo XIX. da Agostino Zanella sac. Verona 1839–1847. 12° 12 Vol. z 290 rycinami sculp. A. Sargato (Dodatek:) Roberto (Camaldolese di Monte-Corona): L'Amor di Maria ovvero motivi all' amor di Maria Sant. Appendice al Atlante Mariano. Verona 1848. 12° 5 Zeszytów. 100 Mark

" " Sartorius (Aug. o Cist.): Marianischer Atlas oder Beschreibung der Marianischen Gnadenbilder durch die gantze Welt, aus dem grossen Werke G. Gumpenbergs S.J. Prag 1717 8vo, str. 619 (Opis 1200 obrazów)

Bettinger Ed. M. Iconographia Mariana oder Versuch einer Literatur der wunderthätigen Marienbilder. Leipzig 1852. 8vo

Dieteman M.: Iconographia Mariana Belgica.

Gurnez Joa. Ant. a. Laca, Bruxellense suburbanum, cultu ac prodigiis Deiparae, a Normannorum temporibus i. e. ante omnia Partheniis aedibus et iconibus miraculosis in Belgio loca clara, celebris, novo studio illustrata. Bruxellis 1647. 4º

Wichmans Aug. canon. norbert.: Brabantia Mariana tripartita. Antverpiae Cnobbaert, 1632. 4to ff. 12, ppg. 962, ff 40.

Caietano Ottav. S. J.: Ragnagli delli ritratti della S. V. Maria piu celebri che si riveriscono nell'isola di Sicilia. Palermo 1664. 4º ppg. 160.

Pettinati Jac. S. J.: Sacer Marianae Stiriae Zodiacus s. B. V. Mariae in Styria imagines. Graecii (1710) 8vo ff. 48.

Jordanszky Alex.: Kurze Beschreibung der Gnadenbilder der H. Jungfrau, welche im Königreich Hungarn öffentlich verehrt werden. Pressburg 1836. 4to z tytułem fotych. i 90 rycin Dorszak sculp. 30 Mrk.

Renatus o. Cap.: Marianischer Gnadenfluss, 31 geistliche Bächlein auf jeden Tag des Monats mit einem Gnadenbild gezieret. 12 Auflage. Mainz (1785) 12º ppg 236 i 36 rycin cudownych obrazów w Niemczech

Stengelius Car. abba. Anhusanus ord. Bened.: Hodoeporicum Mariana Benedictinum. Augustae Vindelic. 1659. 8º z 16 obraz. cudown. w klasztorach Benedykt. G. A. Wolfgang sculp.

Ott G. Marianum. Legende von den heil. und gottsel. Dienern U. L. Frau und den berühmten Gnadenorten der Himmelskönigin 2 Bde. Regensburg, 1866. fol. z wielomi rycinami.

Roskovany A. de (episcopus Nitriensis): B. V. Maria in suo conceptu immaculata, ex monumentis omnium saeculorum demonstrata. Accedit Literatura. Budapest. et Nitriae 1873–1881. 8vo 9 Volum.

Astolfi Fel. can. S. Salv.: Historia univ. delle imagini miraculose della Gran Madre de Dio riverite in tutte le parti del Mondo. Nella quale si narrano le origini et progressi delle princip. divotioni di Polonia, delle Indie Occidentali etc. Venetia 1624. 4to ffenil 32, pag. 877.

Gumpenberg G. S. J. Atlas marianus seu de imaginibus Deiparae per orbem christ. miraculosis. Monachii, 1657. 12mo Lib I–IV, z 100 rycinami 40 mrk.

" " Idem opus. Monachii et Ingolstadii 1657–1659. 12o Lib I–IV (in 2 Volum), z 104 rycinami.

" " Idem opus. Ingolstadii 1657–1659. 12o z rycinami

" " Idem opus. Dilingae 1691. 12o 4 Volum. z 100 rycinami

" " Atlas Marianus quo S. Dei Genitricis Mariae imaginum miraculosarum origines XII Historiarum centuriis explicantur. Monachii, typ. Joan Jaecklin 1672. fol. 2 Vol. pag. 2036, z 4 tytułami sztychowanemi; bez rycin. Według powieści Kozona opisujące 1200 obrazów.

Nestor

133

Data	Nazwisko pożyczającego:
16/XII	Artur Frommer
	Nazwisko ręczyciela:
	Kanya

Tytuł dzieła.

Grundriss der Römischen Litteratur von G. Bernhardy. Braunschweig 1865

Hist. d. literatury

A 413

Schmit Katechizm historyczny 3 Tomy
tom. Rogalskiego przy Koscie.
(o cudownych obrazach)

iáko ex affectu *ku Mátce Naydroższey piszę. To też rozumiem, że nie pogárdzenia godną podiąłem pracę, kiedym blisko trzystá tytułow Naysw: MARYI dánych, zebrawszy, iák drogie kánaki do Korony, ták do rożlicznych Iey Cudow przydał: żeby záś powtorzone Autorow Imioná nie záprzątáły Druku, raz ie zupełnie wyráziwszy w innych mieyscách tylko się námieniáią. Iáko to* Albertus Magnus. *S. Dámás, to iest* S. Damascenus. Theod: Lasch; *to iest* Theodorus Lascharis S. Bonav: *to iest S. Bonáwentura &c. Y w tym Łáskáwy Czytelniku nie miey mi zá złe, żem pomienionych Tytułow nie tłumáczył, bom wtym y krotkośći chćiał dogodźić, y rozumiałem że inśi ná uwadze wyráżoney wierszem przestáną. Wypisałem Roki, Mieśiące, y Dni, te zwyczáynie w ktorych się wyznánie łask Cudownych stáło. Iednák y tom pilnie wyráźił, w ktorych osobliwsza Nayśw: MARYI doznána Dobroczynność: żem záś tego skrocenia záżywał D. T. to iest dniá tegoż; M. T. to iest* Mieśiąca *tegoż. Rozumiałem że większego wyráżenia nie trzebá było. Swiádectw tákże ná Kommissyi przysięgą ztwierdzonych nie wiele podałem: procz iednego Wielm: Imśći Pánà JOZEFA TARŁA Stárosty Gosczyńskiego, ponieważ ieden Ten zá wielu stánie. Approbácyą* ex Authentico *szczerze wypisałem, czegoby záś w tym przedśięwźięćiu moiá nic nie wykonałá usilność: to prágnieniem większey dla Mátki Boskiey usługi, nádgrodźić życzę sobie. A teraz Cię o dyskretną wdźięczny Czytelniku Censurę prosząc: Zostáięć wiecznie przed Bogiem życzliwy.*

APPRO-

Cudow; tęſknośći czytaiącemu nie czynilá. Rozumiem, żem temu po częśći zábiegł; ledwie nie pod káżdym ſtoſuiącą ſię do pomnożenia Nayśw: Máryi Honoru uwagę czyniąc: że záś wierſzem, to ieſt ligatâ iák mowią eloquentiâ tom po káżdey cudow relacyi wytchnienie czynił, obowięzuiąc ſię, nie iáko Naydoſtoynieyſzey Pátroncę, y to mi procz innych przyczyn powodem było, że ták ułożone, iákom ie názwał Uwagi; prędzey do guſtu; (ieżeli ná to záſłużą) przypáść mogą, áni mi w tym niedyſkretna ma przymawiáć Cryſis iakobym Hiſtoriæ Majeſtatem Poetyczną ſwádą profanował. Ná táką przymowkę doſyć mi allégarę co Kośćielna Hiſtorya w Roku 544. Swiadczy, w te ſłowá Arator Pôéta, Dyákon Kośćiołá Rzymſkiego wierſzem dźiwnie wdźięcznym Dźieie Apoſtolſkie przyozdobił, y Kśięgi one Papieżowi oddał, o ktore Biſkupi, Kápłáni y Zakonnicy prośili, áby ie w Kośćiele czytano, y zchodźił ſię lud do Kośćiołá ad Vincula Siedmkroć przez ſiędm dni ſłodkiego onego piſania z powtarzániem ſłucháiąc, z kąd wnieść łácno, ieżeli Wierſzow facundia, y z Dźieiow Apoſtolſkich y z Kośćiołá Rzymſkiego powagą pomieśćić ſię mogła; Czemuż by y Nayśw: Máryi wſłáwieniu Pôétyczne hołdowáć nie miało pioro. Niech ſię iednák dwornego y wytwornego konceptu Expectatio Czytelniká moiego nie ſpodźiewa, Szkolnym tę zabawkę zoſtáwiłem dowćipom: á ná tey tylko záſtánawiáłem ſię reflexyi, ktora by pobożność y powinną ku Mátce Boſkiey wdźięczność mowić mogła: trzebáć było, ábym w tym Nieprzebranym Skárbcu, nie te godne zdeptánia kámyki, ále gemmas Pôétarum oſadzał, iednak że nie wątpię, że w tak koſztownym zoſtáiąc depozycie fiet gemma lapis, á záś Dyſkretny Czytelniku, tym nie udolne ſtárego Poety Kráſomowſtwo exkuzowáć będźieſz, że nie ták ex ingenio, iáko

Tołnicki Mikołaj archidyakon sandomirski: Skarb nieprzebrany P. Marya we wsi Liszkoszewie dami ustawiona. W drukarni Częstochowskiej 1722.

1413

Cudotworne dzieła Przenajśw. Bogarodzicy Panny przy Obrazie jéj Zdzieszewskim przed Borkiem. — Krakow 1683.

4º

Fried.

f 4.

1911

Magnalia Deiparae ad Imaginem Zdzieszowiensem penes oppidum Borek celeberrimam dioecesis posnaniensis gratiis et miraculis innumeris coruscantia; praevio discursu de cultu et antiquitate imaginum gratitudinis ergo a quodam Deiparae cliente ibidem multa beneficia experto evulgata A. 1682 Cracoviae typis Francisci Cezary. 4° K. 4. ft. 184 (Końca brak.)
(K. 4. ft. 292. K. Corrigenda)
(na odwrocie tytułu piękny sztych [illegible] rylcem: Imago Miraculosa B. Mariae Virg. in Zdziesz ante Borek Majoris Poloniae przez M. C. T. — (Tretera?)
(Cuda od r. 1603)

1 f. ded. Joanni Reich abbati cistero. lubensis coenobii ... Capellani S. Josephi ad aedes B. Mariae
(autor anonim Tomasz Treter — r. 1683 wyszło po polsku) (Bf.)

(Cuda tego obrazu wydał najprzód po polsku w Krako:
wie 1647 Maciej Kazimierz Treter — Obraz przedstawia
P. Maryą do półciała trzymającej dziecię Jezusa z
Książką — Cuda poczynają się od r. 1423. Kościół zamienio:
ny w [illegible] w stajnię przez heretyka (dziedzica) — odbudował 16[illegible]
drewniany, Felix ze Dzremu Duranicus proboszcz
w Borku (umarł w r. [illegible]) — Andrzej Opaliński bisk. poznań zesłał r.
1619 Komissyą która obraz za cudowny ogłosiła)
Kościół w Zdzieszu jeden z właścicieli hrabiów z Bnina wyznający
sektę luterską chciał kościół obrócić na stajnię; w końcu poz:
wolił aby katolicy 3 razy do roku odprawiali w nim nabo:
żeństwo — R. 1627 wojsko obce zebrane przez Mansfelda po
nieszczęśliwej bitwie pod Białą Górą, złożone z Wallonów, gdy
sam Mansfeld umarł na Szląsku, przez Wielką Polskę podwo:
dzą półkownika Baudis przedzierała się do Karola Gustawa
Króla szwed. złupiło Pogorzel, Borek, lecz rozbiu i sam Baudis
pojmany, oddany [illegible]

[illegible]

Opisanie obrazu Bogarodzice Panny w Kościele Borkowskim za Zdzieju będącego cudownemi Łaskami wsławionego. przedrukowane. Kalisz. Dr. Soc. Jes. 1766. 4º.

145

Raumer Fre

La chute de l

par Charle

1837. 8°.

146

Obrona i sława Królestwa Polskiego, ozdoba Wielkiej Polskiey cudowna Matka Boska w Kościele Idzieszowskim przy Borku wielkiemi darami z nieba wsławiona, a krótko przez Macieja Kazimierza Tretera nauk wyzwol. i Phil. w sław. akad. krak. bakałarza, ku wiadomości podana. R. P. 1647 w Krakowie w drukarni Franciszka Cezarego. 4º K. 14.

ded. Łukaszowi ze Bnina Opalińskiemu podkomorz. poznań. .... M. K. Treter.

1f. (broszur.)

Brasław

117

Kazanie w dzień Wniebowzięcia N. Maryi P. przez x. Hieronima Nerezinsza Bazyliana Opata Brasławskiego w Cerkwi swojej opatskiej r. 1777 miane i tejże Bogarodzicy w jej cudownym obrazie monasterskim ofiarowane. Wilno w druk. Bazylianów (1777) 12mo K. 3 i str. 34. (w bibl. jagiel.)

148

<u>Buda</u>

Zielejewicz Eleutery bernardyn: Zwierzyniec na ziemi niebieski to jest Puszcza Budzka łaskami boskiemi opływająca, których ludzie przy cudownym obrazie N. Maryi Ł. w kościele OO. Bernardynów doznają. 1650.

Lipiński: Baliński: Polska III p. 829.

<u>Budsław</u> klasztor Bernard. około 1504. fund. z cudown. obraz. (Barącz p. 329)

Fraga Obraz dziś w Brzeżanach u Bernardynów

Archive im Königreiche
Galizien und Lodomerien
Im Auftrage des hohen
Staatsministeriums be
schrieben und durchforscht
von Dr B. Dudík. Wien.
1867.

|: tytułu brak i dedykacyj :|

|: Phoenix tertiato redivivus sive imago longe vetustissima virginis Matris Chelmensis gloria gratiarum et miraculorum illustrata labore .... Jacobi Susza episcopi chelmensis et belzensis ritus graeci archimandrita zidiuinensi, tertio divulgata ... 1684. Zamosci: typis M. Staniol. Niewieski :| 4º. K. 9 st. 382. K. 6.

1/30

karton

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(od r. 1460)

[illegible] Regular [illegible]

[illegible]

S. A. k. Pr. C.

TAO [illegible]

[illegible] 1672 [illegible]

10 [illegible]

151

Historia pulchra et stupendis miraculis referta, imaginis Marie, quo et unde in Clarum montem Czastochowie et Olsztyn advenerit. Impressum Cracoviae, per Florianum Unglerium 1523. 8vo

K. 24 (na tytule drzeworyt obrazu)

Ded. Andreae Critio episc. posn. .... Petrus Rivinius.

Relatio Coronationis Thaumaturgae Claro-Montanae in Regno Poloniae. Typis Clari Montis Czestochoviensis 1717. 4º K. 12. (obejmuje: Relatio de solennissimo et triumphali Actu Coronationis Archi-thaumaturgae Imaginis B. Mariae V. Deiparae in Claro Monte Czestochoviensi in Regno Poloniarum die 8 Sept. 1717 feliciter peracto et absoluto) Teol. 6036.

153

Odrobiny ze Stołu Królewskiego Krolowej nieba i ziemi najśw. Bogarodzicy P. Maryi Łaskami i cudami słynącego najcudowniejszego Obrazu Częstochowskiego czyli Książka zawierająca Cuda boże za pośrednictwem Matki Boskiej zdziałane tym którzy Obraz jej Częstochowski we czci mieli i przed nim Boga i Matkę Bożą chwalili. Bytom (G. S.) w drukarni Stanisława Czerniejewskiego. Nakładem Redakcyi Gwiazdy gornośląskiej 1892.

6 zeszytów 1 Mark. ambroż.

przedruk Nieszporkowicza edycyi (1758)

131

Opisanie ikony Czenstochowskoj Bozi-
jej Matery, Pokrowitelnicy wsiech
Chrystian na Jasnoj Horie. Pere-
wedeno s polskago Kapelanom 5oj
i 6oj Kawalerijskich Dywizii Poczet-
nym Kanonikom Felinskim. Tretje
izdanie. Warszawa, w typografii M.
Zemkewicza i Noakowskago 1879.
12mo str. 15.

medalików i t. p. przybył także W. Ksiądz Wojnar, dyrektor Apostolstwa w Krośnie, który łaskawie nam w téj mierze swą pomoc przyrzec raczył.

7. *Memento codzienne.* Liczba kapłanów, którzy obiecać raczyli, że będą polecać przy każdéj mszy św. intencye Apostolstwa, wynosi obecnie 322. Prosimy bardzo i innych kapłanów, aby raczyli przystąpić do tego codziennego memento, i łaskawie oświadczyć się z tém Przewodnikowi krajowemu.

IV. Obraz Cudowny Najświętszéj MARYI Panny i kościół pod Gostyniem.

W dawniejszéj Wielkopolsce, którą teraz zowią prowincyą poznańską, wznosi się blisko miasta Gostynia, znaczne wzgórze, które od niepamiętnych czasów nosi imię Góry świętéj. To imię nadał jéj lud pobożny dla łask i cudów, których tu przy obrazie Najś. Maryi Panny doznawał. Trudno dojść tego, kiedy i zkąd ten obraz dostał się na Górę świętą, ale domyślać się można na pewne z zapisku w dokumencie z roku 1511, że już przed tym rokiem i w odleglejszych wiekach czci on wielkiéj w całéj Wielkopolsce używał. Tak liczne już bowiem w tym czasie odbywały się do niego pielgrzymki pobożne, że w roku 1512 zdała się kapliczka, w któ-

Obraz cudowny Matki Boskiéj Gostyńskiéj.

réj był umieszczony, za szczupłą, bo potrzeba było obszerniejszy wystawić kościołek.

Równie nie masz pewnych świadectw na

Widok kościoła na Świętéj Górze pod Gostyniem.

to, kto ten obraz malował. Wedle starych podań, miał go malować pewien kapłan od kościoła farnego w Gostyniu, nazwiskiem

Stanisław Borek, który też pierwsze litery swego nazwiska S. B., znajdujące się dotychczas na dole obrazu, wypisał.

W teraźniejszym kościele jest ten obraz umieszczony we wielkim ołtarzu. Ma kolor nieco przyćmiony, ale pełen wspaniałych i wdzięcznych rysów. Jest malowany na drzewie cedrowém, a wyobraża Matkę Boską trzymającą na lewém ręku Najmilszego P. Jezusa, w prawéj zaś kwiat róży, jako godło Jéj panieństwa. Na sukience jest orzeł biały, jako herb Polski, z białych koralików.

Cuda i łaski, których pobożni przy tym obrazie Matki Boskiéj Świętogórskiéj albo Gostyńskiéj doznawali, zostały po raz pierwszy w sposób urzędowy przez władzę kościelną poświadczone roku 1511. Powtórne śledztwo wytoczone zostało przez komisyą Biskupa Poznańskiego Jana Tarły, która pod dniem 2 Sierpnia roku 1726 wydała wyrok, uznający obraz za cudowny i łaskami słynący, i dozwalający na mianowanie go temi tytułami w kazaniach i publicznie. Kto chce dowiedzieć się o tych cudach, niech czyta książkę pod tytułem: „Prospekt wesoły“, w któréj wiele z nich zostało ogłoszonych drukiem.

Jak się wyżéj wspomniało, stała od niepamiętnych czasów na Górze świętéj kapliczka, która w r. 1511 dla starości zniesioną została, poczém był wybudowany nowy ko-

137

ściół przez dziedzica miasta Gostynia i pobożnego pielgrzyma Słupskiego.

Roku 1668 pobożny pan polski, nazwiskiem Adam Konarzewski, dziedzic dóbr Chociszewickich, i świątobliwy kapłan Stanisław Grudowicz, założyli na Górze świętéj Zgromadzenie Księży Filipinów, których święta żarliwość w służbie Bożéj, miejscu temu nadto czci przymnożyła, i liczniejsze niżli dawniéj pielgrzymki do obrazu cudownego sprowadziła. Dla téj przyczyny dawniejszy kościołek okazał się za szczupły, a bogobojny fundator klasztoru, Adam Konarzewski, postanowił nowy wybudować, którego tu obrazek jest podany. Wiele lat jednak upłynęło, nim stanął, jak go na obrazku widzimy. Przy zakładaniu jego fundamentów r. 1675 umarł bogobojny fundator; żona jego Zofia z Opalińskich prowadziła daléj budowanie to wedle wzoru i rysunku wziętego z kościoła w mieście włoskiém Wenecyi, zwanego Sancta Maria de la Salute. Po wystawieniu murów i wybudowaniu kościoła pod dach zostało poświęcenie jego odprawione dnia 8 Września r. 1698. Dokończenie jednak budowy dokonane zostało dopiero roku 1731, za staraniem X. Tomasza Zieleniewicza, Filipina, i głównie funduszem Księżnéj Teofili Wiśniowieckiéj, która w pierwszém małżeństwie była za Filipem, synem fundatora klasztoru Kongr.; kosztem zaś Weroniki, zamę-

żnéj Mycielskiéj, a wnuczki Adama Konarzewskiego, została kopuła wspaniała miedzią pokryta r. 1756. Nareszcie na pamiątkę dwuchsetnego jubileuszu założenia Kongregacyi, przypadającéj w r. 1868, zostały w tym roku ukończone piękne malowania w kościele, wyobrażające głównie żywot Najśw. Maryi Panny i znaczniejszych patronów polskich.

Kto widział kiedy tę wspaniałą świątynię na Górze świętéj pod Gostyniem, jak wewnątrz i zewnątrz stoi obecnie wykończona, został niezawodnie uderzony jéj majestatem, bo policzyć ją można do najpiękniejszych kościołów na ziemi polskiéj.

Ale już w niéj teraz nie masz chwały Bożéj, a obraz cudowny nie odsłania się pobożnym pielgrzymom, bo Zgromadzenie XX. Filipinów w skutek nowych praw rozwiązane zostało i kościół zamknięty.

V. Błogosławieństwa Najśw. Serca P. JEZUSA w naszym kraju.

Przy końcu starego roku raczył P. Jezus rozdać więcéj łask niż kiedykolwiek między tych, którzy w potrzebach swoich do Jego Najśw. Serca z ufnością się uciekali; zdaje się jakoby P. Jezus przez to chciał powołać wszystkich do czci Swego Najś. Serca i zachęcić do nieograniczonéj w Niém ufności. Nie podobna nam przytoczyć szczegółów

153

medalików i t. p. przybył także W. Ksiądz Wojnar, dyrektor Apostolstwa w Krośnie, który łaskawie nam w téj mierze swą pomoc przyrzec raczył.

7. *Memento codzienne.* Liczba kapłanów, którzy obiecać raczyli, że będą polecać przy każdéj mszy św. intencye Apostolstwa, wynosi obecnie 322. Prosimy bardzo i innych kapłanów, aby raczyli przystąpić do tego codziennego memento, i łaskawie oświadczyć się z tém Przewodnikowi krajowemu.

IV. Obraz Cudowny Najświętszéj MARYI Panny i kościół pod Gostyniem.

W dawniejszéj Wielkopolsce, którą teraz zowią prowincyą poznańską, wznosi się blisko miasta Gostynia, znaczne wzgórze, które od niepamiętnych czasów nosi imię Góry świętéj. To imię nadał jéj lud pobożny dla łask i cudów, których tu przy obrazie Najś. Maryi Panny doznawał. Trudno dojść tego, kiedy i zkąd ten obraz dostał się na Górę świętą, ale domyślać się można na pewne z zapisku w dokumencie z roku 1511, że już przed tym rokiem i w odleglejszych wiekach czci on wielkiéj w całéj Wielkopolsce używał. Tak liczne już bowiem w tym czasie odbywały się do niego pielgrzymki pobożne, że w roku 1512 zdała się kapliczka, w któ-

Obraz cudowny Matki Boskiéj Gostyńskiéj.

réj był umieszczony, za szczupłą, bo potrzeba było obszerniejszy wystawić kościołek.

Równie nie masz pewnych świadectw na

Widok kościoła na Świętéj Górze pod Gostyniem.

to, kto ten obraz malował. Wedle starych podań, miał go malować pewien kapłan od kościoła farnego w Gostyniu, nazwiskiem

Stanisław Borek, który też pierwsze litery swego nazwiska S. B., znajdujące się dotychczas na dole obrazu, wypisał.

W teraźniejszym kościele jest ten obraz umieszczony we wielkim ołtarzu. Ma kolor nieco przyćmiony, ale pełen wspaniałych i wdzięcznych rysów. Jest malowany na drzewie cedrowém, a wyobraża Matkę Boską trzymającą na lewém ręku Najmilszego P. Jezusa, w prawéj zaś kwiat róży, jako godło Jéj panieństwa. Na sukience jest orzeł biały, jako herb Polski, z białych koralików.

Cuda i łaski, których pobożni przy tym obrazie Matki Boskiéj Świętogórskiéj albo Gostyńskiéj doznawali, zostały po raz pierwszy w sposób urzędowy przez władzę kościelną poświadczone roku 1511. Powtórne śledztwo wytoczone zostało przez komisyą Biskupa Poznańskiego Jana Tarły, która pod dniem 2 Sierpnia roku 1726 wydała wyrok, uznający obraz za cudowny i łaskami słynący, i dozwalający na mianowanie go temi tytułami w kazaniach i publicznie. Kto chce dowiedzieć się o tych cudach, niech czyta książkę pod tytułem: „Prospekt wesoły“, w któréj wiele z nich zostało ogłoszonych drukiem.

Jak się wyżéj wspomniało, stała od niepamiętnych czasów na Górze świętéj kapliczka, która w r. 1511 dla starości zniesioną została, poczém był wybudowany nowy ko-

160

Gora Kalwaryjska na gorze Chełm
n. S. Anny fund. 1764 ks. Antoni Gaschin
(w dyec. wrocław.)

15

[illegible]

[illegible]

[illegible]

188[illegible] [illegible] K 2 [illegible] 36 [illegible]

N I – 29 [illegible]

R. V. 66. — CXXXIV Nr. 2096

Michaelis de Wieliczka

Ephemerides 1492 — ~~1500~~ – 1502

1503 d. 12 Martii Marcianus suffraganeus mortuus
d. 14 Mart. Cardinalis Fredericus mortuus

152

Prawdziwy Abrys Matki Boskiey na Gorach Chełmińskich, śpieszno ratu=iącey grzesznika przez pewnego Kapła=na świeckiego, stylem kaznodzieyskim Roku 1721. Dnia 2 Lipca wyrobiony, Zapozwoleniem starszych do druku podany.

(b. m. dr.) 4to k. n. 16.

ded. x. Franciszkowi Ignacemu Wysockie=mu, chełmińskiemu proboszczowi....
x. M. A. Donadzki Th. K. S. W. P.

(Kazanie, z wiadomościami historycznemi o cu=downym obrazie, Pieśni i Modlitwy.)

163

Effigies Beatissimae Matris Dolorosae Jaroslaviae miraculis clarae. – Cum Pr. S. C. Maj. – 272 – Mart. Engelbr. sc. et exc. 12mo piękny sztych (w niży)

cf. Monile Aureum. Crac. 1633. 12°

Teol. 763.

Obraz N. P. Maryi w Kościele Kaliskim Soc: Jes

Kopia z obrazu rzymskiego B. Mariae Majoris za rozkazem S. Franciszka Borgiasza generała zakonu Soc. Jes. malowany, r. 1608 do Kalisza przywieziony i najprzód w kaplicy Kongregacyi miejskiej Nawiedzenia N. P. Maryi zostawał i słynął cudami, od r. 1626 przeniesiony do Jezuitów. Rycina 1741 z widokiem Kościoła

Historia cudów obrazu jarosławsk. druk. 1678

" " " godowskiego druk. w Lublinie 1735.

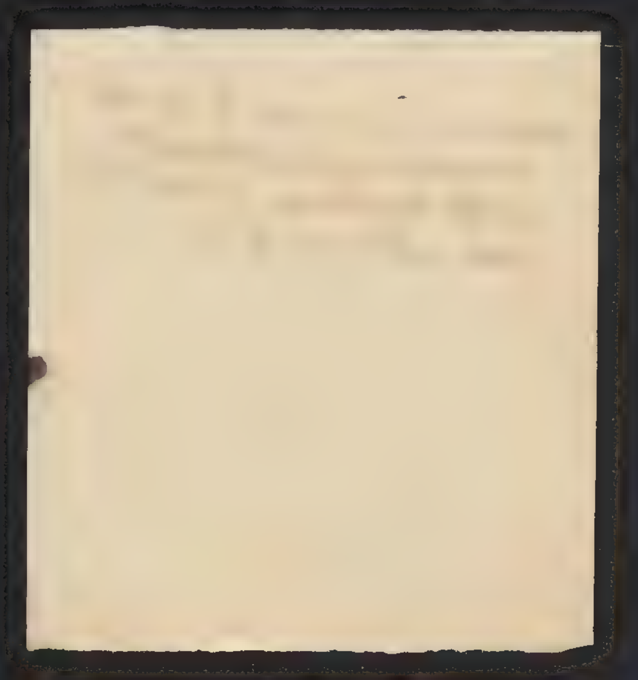
Obrazy P. Maryi malowane przez S. Łukasza w Rzymie 1) S. Maria major 2) S. Maria populi 3) In via lata 4) in Ara Coeli 5) S. Maria rotunda 6) S. Maria Trans Tyberim

i podług innych jeszcze:

a) S. Maria in campo Martio b) Ad S. Bernardum 3) S. Maria nova 4) De consolatione 5) De gratiis 6) Ad S. Augustinum

165

Koronka do pięciu ran P. Jezusa Nazareńskiego przed obrazem WW OO. Trynitarzów w Kamieńcu (około r. 1840) 12° str. 2..

Ucz. ...

16.6

Połtora grzesznika na cześć i chwałę N. Maryi P. Której łaski i cudów w obrazie Kościoła parafialnego Kamienieckiego ormiańskiego pod wezwaniem S. Mikołaja bisk. wierni wierzący doznają, w błagalnych modlitwach wykonany. Edycya nowa poprawiona i pomnożona z dodatkiem nabożeństwa do S. Maryi Magdaleny i innych SS. Patronów. Kamieniec podolski w drukarni D. Krajza 1860. 8º str. 292.

2º — w Poczajowie u Bazylianów 1803. nakładem Tomasza Sowińskiego

3º — w Kamieńcu u Wagnera 1834 sztych in 8º z podp. Mocny puklerz i t. d.

Pokłon w nieprzeliczonych afektach grzesznika na cześć i chwałę N. Marji P. której łaski i cudów w obrazie kościoła parafialnego Kamieniec. ormiańskiego pod tytułem Św. Mikołaja biskupa mireńskiego mnóstwo wiernego doznaje ludu w błagalnych modlitwach wykonany. Kamieniec, w druk. J. Wagnera 1834. 12º str. 288 (z miedzioryt. wizerunkiem N. Marji P. Ormiańskiej)

[: autorka Brygida Rozniatowska

• 2ª ed. Kamieniec, w druk. Dawida Kraja 1860. 12º str. 292

168

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1699 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1834 [illegible]

[illegible]

Fahrenheit [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] X

Wick. 1881 p. 133

2. [illegible]
[illegible] v [illegible]
[illegible]
[illegible]
1570 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — 1570 [illegible]
[illegible] Jan [illegible]
† 1570

[illegible]
[illegible] 1820
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
([illegible])
[illegible] 1838 [illegible]

[illegible]

Dragut (?) Lugdun[?]

Imchastanym. 1579

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ch[r]istophor[?]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] (Lu[?])

[illegible] [illegible]

1562

[illegible]
[illegible]
[illegible] 1778
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Korostefzow Kosz. juni. 1909

1784. monastery prawosławne: Onufrejowski pod Zabotynem Winogrodzki pod Starosilczykiem – Lebedyński męski i żeński w Lebedyńskim lesie

O Śmilańskim parafialnym kościele na Ukrainie. Wilno drukiem Józefa Zawadzkiego 1856. 8° maj. str. 44

w dyecezyi łucko-żytomirskiej, gubernii kijowsk. powiatu czerkaskiego, dekanat zwinogrodzk. nad Taśminą miasteczko

(Batory Kaplicę w Śmile wystawił 1762 Jan Łukrzański gubernator (zniszczona przez Żeleźniaka) dóbr Lubomirskiego podstolego kor. – r. 1777 Lubomirski Fran

Xavery zbudował nową kaplicę ś. Franciszka Xawerego

przywilej na miasto magdebur. pr. 1773 (Hanszt. ciąg.)

przy której kapelan, r. 1783 fundował Kapucynów i 1 grudn. objęli Kaplicę 1785 z drzewa – r. 1789 opuścili Kapucyni gdy Lubomirski sprzedał ks. Grzegorzowi Potemkinowi

p. 30

Obraz najśw. P. Maryi cudowny na drewnie w wielkim ołtarzu
[illegible] 1796

Obraz ten darował malarz nadworny [illegible] Xięcia Xawerego
Lubomirskiego r. 1777 Ks. Mateuszowi Białocerkiewskiemu
który go d. 27 Stycznia 1783 oddał do kościoła w
Smile gdzie zaczął słynąć cudami
Komisya 28 Stycz. 1784 na desce lipowej tło złocone
Sukienkę srebrną sprawił 1795 x. Trembicki
darował obraz 2 pazdz. 1794 x. Mateusz B.
nowy kościół zbudow. 1805-1806

173

Grodzinski Mikołaj –
Ogrod fiatkowy to jest porwaina historya o wielce cudownym obrazie Bogarodzice Maryej na krakowskim Piasku –
Krakow – Krz Schedel /1673/

fol. str 178.

D. Pal.

174

Pamiątka koronacyi obrazu N. P. Maryi Piaskowej odbytej w dniu 8 Września 1883 r. w Krakowie. Historya o Kościele OO. Karmelitów i Kaplicy na Piasku oraz wiadomość o obrazie ukoronowanym N. Maryi P. cudami wsławionej przez w skróceniu ks. Romuald Kaczkowski przeor. Kraków, w drukarni „Czasu" 1883. 12º str. 117. 1. i drzeworyt Obrazu N. P. Maryi Piaskowej.

195

Książka zawierająca nabożeństwo do Najświętszej Maryi P. słynnej cudami w Leżajskim obrazie z dodaną historyą objawienia się N. Dziewicy pobożnemu Michałkowi i przyłączonem opisaniem obchodu stoletniej Koronacyi w r. 1853 za staraniem OO Bernardynów wydana. Tarnów w druk. Anast. Rusinowskiego 1856. 12mo str. 368 Teol. 613.

— (toż Drugie pomnożone wydanie) Tarnów i Jasło druk Anast. Rusinowskiego 1861. 8o. str. VI i 578. Teol. 619.

Lorek 170

[illegible] w [illegible] 11.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] I. Dominik
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] 11 [illegible]
1783 w [illegible]
miasta [illegible]
[illegible] 433

177

Lwów

Nabożeństwo do Najśw. Maryi P. w Obrazie swoim w Kościele Katedralnym Lwowskim, Łaskawej i dla tych cudownych Łask od Stolicy apostolskiej, roku 1776, dnia 12 Maja ukoronowanej. We Lwowie, drukiem Piotra Pillera 1848. 12º str. 69

str. 3–27 (Opisanie obrazu.)

Nabożeństwo do Najświętszej Maryi Panny w Obrazie swoim w Kościele Katedralnym Lwowskim, Łaskawej i dla tych cudownych łask od Stolicy apostolskiej r. 1776, dnia 12 Maja ukoronowanej. We Lwowie, drukiem Piotra Pillera 1848. 12º str. 69 (Opisanie obrazu Najśw. Panny Łaskawej str. 3–27)

123

Markowice

Strachocki Karol (reformat): Kazanie na solenney konsekracyi Kościoła Karmelu Markowickiego przy cudownym Matki Boskiej obrazie odprawione R. 1714 d. 7 Paździer. Kalisz w druk Coll. Soc. Jes. fol. k. 13.

Obraz cudowny darowany bernardynowi spowiednikowi zakonnic w Strzelnie, podczas powietrza do Kazimierza przewieziony. w końcu do Markowic

Gaj

Tłuzań

Inwałd

Nowy Sącz (Przemienienie)

Chełm

Międzyrzec

Łukaszewicz Dominik (dominikan): Cuda N. L. M. 18..
w Mereczu 1683.

Kor. 1767 XXI (kopiisp. 22)

Miedniewice (w wojew. mazowiec. Kim. 181

cudowny obraz Bogarodzicy który d. 7 czerwca
1767 Ignacy Krasicki biskup warmiński przy
pomocy Józefa Andrzeja Załuskiego bisk. Kijow.
koronował. – Gdy się ten obraz w stodole Kmiecia
Jakóba Trojanczyka pojawił r. 1675 dziedzic
włości Mikołaj Grudziński starosta golubski wy:
stawił kościół drewniany sprowadził do niego
Reformatów których uroczyście introdukował
1686 Mik. Popławski bisk. inflantski i piltyński;
Ki. – W kilka latów fundator zaczął nowy muro:
wać klasztor który dokończyła jego żona Lukre:
cyja z Książąt Radziwiłłów 1765 – Zakonnicy wymu:
rowali kościół, który poświęcał prymas. Adam
Ig. Komorowski r. 1755.

Pozwolenie na koronacyą wydał papież Klemens XIII w Rzymie 8 lipca 1764 – korony sprawiły Izabella z Flemingów Czartoryska jenerałowa ziem podol. i Aleksandra z Czartoryskich Ogińska hetm. W. X. Lit.

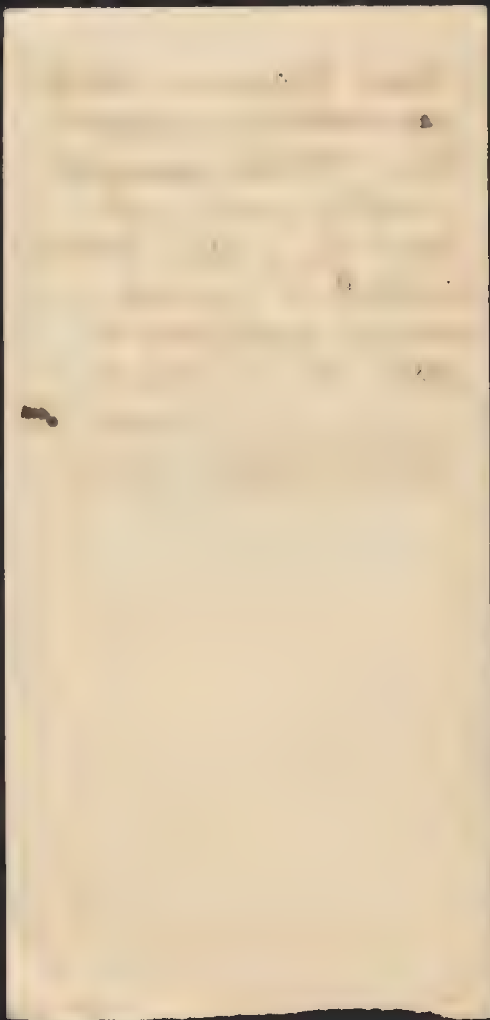
Rycina z napisem: Prawdziwe wyobrażenie obrazu Jezusa Maryi i Józefa S. w Kościele Miedniewickim zakonu S. O. Franciszka X. X. Reformatów od roku 1674 słynącego cudami ukoronowanego od Klemensa XIII. 8 lipca 1764 (? ?) Richter sc.

Dzieło: Źródło cudów i łask Przenajdostojniejszej M. Panny cudotwornego Miedniewickiego tej obrazu ukoronowanego.... przez X. Onufr. Mysłkowskiego Reformata. Warszawa 1793. 8º

[illegible] 182

Cześć Maryi na każdy czas, osobliwie w miesiącu Maju. Książka pouczająca i modlitewna dla czcicieli Najśw. Panny Maryi. Mikułów Nicolai (O.-S.) Drukiem i nakładem Karola Wierki 1889. 8o. str. V. 367. IV.

z 31 wizerunkami drzeworyt. – cudownych obrazów. 80 ct.

783

Pieśń do Matki Boskiej Modlnickiej
(na nutę: „Kiedy ranne wstają zorze.")
„Chodźmy, chodźmy, polskie dziatki
Do Modlnickiej naszej Matki —
i Pieśń do S. Wojciecha

W Krakowie, w drukarni „Czasu"
W. Kirchmayera 1868. 8-o Kart. 2.

184

Pieśń nowa o Najśw. Maryi Pannie Nie-gowieckiej. Wadowice, druk Fr. Foltyna nakład Franciszka Łaciaka - Wólka zręcieka (1888) 8° str. 4. Pocz.

185

Epitome historica de origine, antiquitate, ac praesertim de celebratissimo opere Coronationis Thaumaturgae in Poczajoviensi Monte imaginis B. V. Mariae .... A. D. 1773. VI Idus Septembris impendio Illustr ... Nicolai Comitis Betzen. Ord. Melitensium Equitis .... peractae, sub ejusdem auspiciis in lucem publicam edita. Typis S. R. M. in Monast. Poczajovien. O. S. B. M. Anno 1775. 4to

Czas 1856. 136

Wiadomości artystyczne (Wiadomość o obrazie S. Marcina w Katedrze poznań. malowanym 1628 przez Krzysztofa Alexandra Boguszewskiego kosztem Marcina Lentowskiego opata w Paradyżu) w Katedrze (także pomnik marmurowy rodziny Gorków z 4 posągami i płaskorzeźbą z podpisem: Opus Hieronimi Canavexi qui manet Cracoviae in platea S. Floriani A. D. 1574) p. Alexandra Lesser. No 283.

187 I. 13/4

Porządek bractwa literackiego pod tytułem Wniebowzięcia Przenajświętszej P. Maryey przy Kosciele farnym Raciborskim roku 1334 za Ojca S. Jana papieża XXII założonego a znowu od Ojca S. Pawła V roku 1609 potwierdzonego. W Wrocławiu w drukarni Joh. Franc. Kreuzera 1792. + 12° st. 100.

na odwrocie tytułu wizerunek P. Maryi Patronki Raciborza z podpisem niemieckim (wniebowzięcie), Szych: J. B. Strachowski sc. Vratisl.

na czele wiadomość histor. o religii katolick. w Raciborzu na Szlązku dalej statuta i nabożeństwo do P. Maryi:

(Bractwo literackie założone w Raciborzu r. 1334
pod tytułem Wniebowzięcia N. Marji przy kościele
farnym – r. 1602 potwierdzone

Wiadomości o cudownym Obrazie Najśw. Maryi Panny w kościele parafialnym w Rudkach zebrał i wydał Ks. Michał Kamiński proboszcz rudecki. We Lwowie nakładem Autora z drukarni ludowej 1879. 12° str. 124

Obraz Najświętszej Panny Maryi w Kościele rudeckim cudami słynącej. Dochód na odnowienie Kościoła. Lit. i druk. Pillera. Nakładem Ks. M. Kamińskiego (z r. 1703) (z widokiem Kościoła)

12° Kart 2.

Wojciechowski Tadeusz.

O Kazimierzu Mnichu

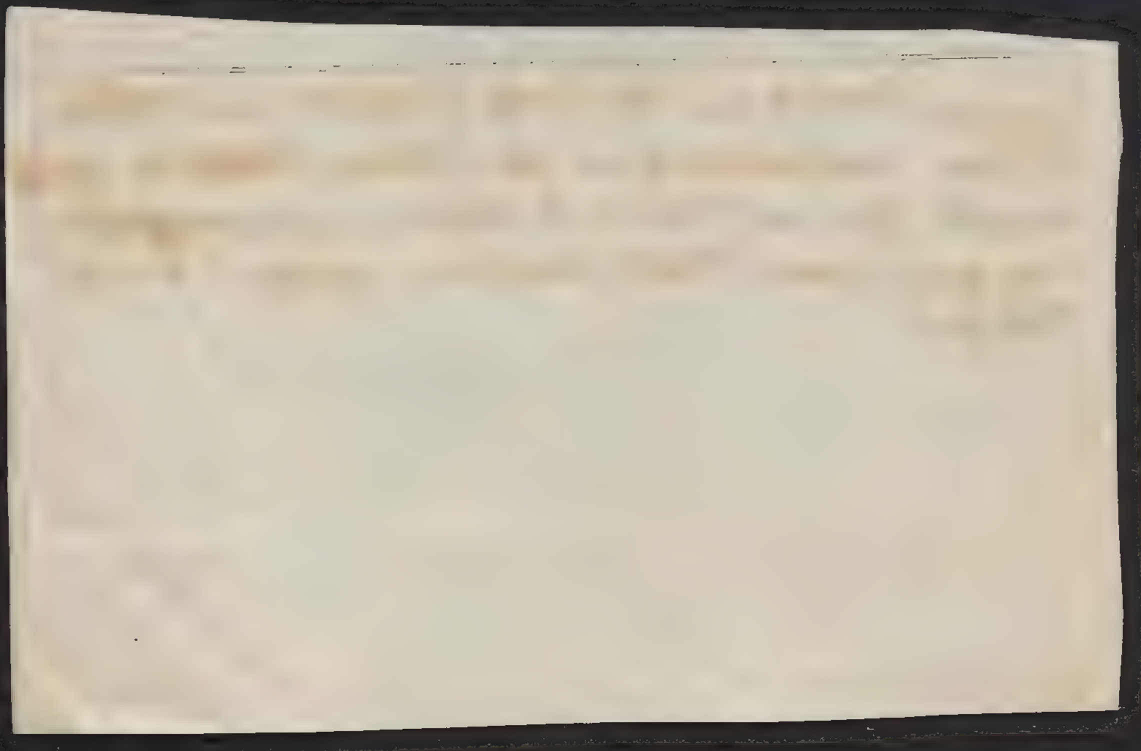
Kraków 1881 — 4:

str. 29.

Histor.

Marcellian od S. Henryka (Karmel. bos. konw. lubelskiego przeor): Monarchiczna władza z macierzyńską Maryi łaskawością złączona przy publicznej w Kościele Rzeszowskim WW. OO. Bernardynów Statuy od kilku wieków cudami słynącej Koronacyi Kazaniem dnia między Oktawą trzeciego ogłoszona. Lublin w druk. Soc. Jes. 1764 fol. k. n. 17. ded. Józefowi Popielowi Stolnikowi nowogrodzkiemu i jego żonie Teressie z Skotnickich.

Sejny Kośc. dominik. fund. 1609 Jerzy Grudziński z żoną Justyną z Dulskich. Kościół poświęcony przez Różę z Zlaterów Strutyńską zmarłą 12 Kwietn. 1793, żonę sławnego Strutyńskiego którego awanturnicze życie przypomina starostę Kaniowskiego. na ścianach herb Sas Strutyńskich.

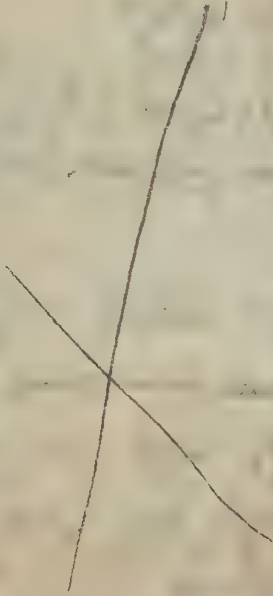
XIII (1755) jak

Skępe czyli Skępe (na kępie między 5 jeziorami (Lipińska 14)
miasteczko w wojew. płockim założone w XVI w. przez
Kościeleckiego Kasztelana Wyższego Był tu kościół para-
fialny przez Jana Garwaskiego wzniesiony a r. 1818
rozebrany a parafia do Wymyślina klasztoru Bernardy-
nów przeniesiona, klasztor ten r. [illegible] powstał w miej-
scu kaplicy jest tam cudowna statua Bogarodzicy
Skępe ma 1000 mieszkańców, stawione do owego klasztoru
odpusty.— Zezwolenie na Koronacyja dane w Rzymie
4 grudnia 1754 korona sprawiona ze składek.

Kor. 1755

Skępe (albo Skępe w powiecie lipnowskim
w ziemi dobrzyńskiej własność Kościeleckich daw-
niej — we wsi Wymyślinie o 2000 kroków odleg-
łej kościół Bernardynów fundowany r. 1498
przez Mikołaja Kościeleckiego proboszcza kapitu-
ły kujawskiej (później bisk. chełmsk.) z cudowną
statuą Bogarodzicy, która d. 18 maja 1755
przez Józefa Eustachego Szembeka bisk. płockiego ukoro-
nowaną została.

cf. Stanisław Glogier.

192

Historia Socaliensis Deiparae Virginis Sacrae ac Miraculosae Imaginis historia (b. m. i r.) (1618) 4º K. 4. [Cracoviae]

Sacrae ac miraculosae Socaliensis Imaginis Deiparae Virginis historia (1618) 4º K. 4.
na końcu approbata Jacobi Janidlovii J. U. D. Can Crac. Acad. Crac. Procancellarii et Rectoris – tempore Martini Szyszkowski episcopi Crac.

Gomolinski Stanislaus epus Luceor. posuit epitaphium Joannes Comes ab Ostrorog palatinus Posnan. A. 1602 Die 12 Decemb. aetat. 55 a.

Stanisławów

W Kościele zniesionego Klasztoru Trynitarzy był cudowny obraz Chrystusa upadającego pod Krzyżem oddany od Orendowskiego sługi zamkowego do Klasztoru fundowanego r. 1690. (dziś gdzie ?)

W Kościele ormiańskim cudowny obraz Bogarodzicy od r. 1742 (Ob. Barącz. Pamiątki miasta Stanisławowa Lwów 1858)

Ławrów w monasterze starożytny cudowny obraz Bogarodzicy r. 1811 z zniesionego monasteru w Bilinie tu przeniesiony.

Ptaszycki: Ławrów w Naukowym Sborniku r. 1866 Wypusk 4 str. 333.

1 85
2 86
3 87
4 88
5 89
6 1890

(Zebranie) nabożenstwa Rożańca Św. dla powiększenia chwały Matki Boskiej Łaskami wystawionej w Kościele Szczawińskim XX. Reformatów. Warszawa 1773. 8°. str. 22.

Kościół w Św. Lipce i w Krossen ~~stoi~~ budował w XVIII w. Jerzy Ertly architekt z Wilna w stylu jezuickim czyli Barocco. Obrazy do tego kościoła malowali Bartłomiej Pens i Marcin Altamonti. Cały kościół freskami przyozdobił Matthias Meyer (+1737 w Św. Lipce, rodem z Heilsberga)

Tuch. ...

197

Dar serdeczny z Skarbnice Pisma św. wybrany a P. Najświętszej przy jej cudownym obrazie Tuchowskim nabożnie ofiarowany. Kraków wdruk. dziedziców Krzysztofa Schedla 1670. 4to (wierszem)

Bez. 1293.

Tuchow obraz cudowny malowany na blasze w wielkim ołtarzu

Obraz wielki 1 f

mały do . . — 10 kr.

Gruby papier na opakowanie 6 kr.

List nadawczy (Frachtbrief) 6 kr.

[illegible] Spesen . . . 2 kr.

1 f. 24 kr.

X. Ludwik Jemioło

Administrator Kościoła N. Maryi P. w Tuchowie.

fol.

2) Pieśń o Panu Jezusie w Turynieckim obrazie cudami i łaskami słynącym, od xx. Missionarzow Ruskim Dyalektem wydana. (b.m.i.r.) fol. k. 1 czyli 2 stron
"Myloserdny Isuse
(po rusku łacińskiemi członkami)

1) w górze
Prawdziwy wizerunek Zbawiciela Chrystusa Pana w Turynieckim Obrazie cudami i łaskami słynącego. J. Kornacholski Sc. Leop. (4o) w ramkach sztych.

Morze W

200

[illegible] auf der [illegible] Zeit
([illegible])

[illegible] ([illegible] und) [illegible]:
[illegible] zu Albendorf und [illegible]
[illegible] Gnaden [illegible] —
[illegible] 1193
[illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible] der [illegible]
[illegible]

Albendorf [illegible] 1400
r. 1512 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] na [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] — r. 1678 [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] 23. 1708 [illegible]
[illegible]
r. 1720 [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1924 [illegible]

[illegible] 920, 21 [illegible]

dne 10. listopadu 1829.

No. 995.

---

5. 324.

202

Solennitas coronationis B. V. Mariae in antiquissima sua clara icone ab... Constantino Casimiro Brzostowski insti: tuta et celebrata. Vilnae 1719. 4°

Uwiadomienie o statui Pana Jezusa Nazarenskiego w Wilnie w Antokolu. Wilno 1800. 8vo

Wilno 203

204

Pieśń o P. Jezusa Ubiczowanym cudami Słynącym w Wiśniow-czyku. 4 8°

K. 2. z XVIII wieku.

Hr. Mortimer v. Montbach Dr. Theol. et U. Jur. Protonotarius Apostolicus, residierenden Domherrn an der Kathedralkirche in Breslau geb. 13 Jan 1828 zu Breslau

Krainski Vincenz ~~[illegible]~~ Dr. Utr. Juris, Beneficiat, Lector an der Universität u. bischöflicher Kommendantiren an der Domkirche ~~zu~~ zu Breslau geb. 16 April 1786 zu Mierzęcice (w Król. Pol.) wyświęcony 28 Marca 1848

Knoblich August, General-Vikariats-Amtsrath u. bischöfl. Secretär, Beneficiat an der Domkirche geb. 25 April 1833 zu Ober-Glogau, wyświęcony 1866.

Dyecezya wrocławska

Wallfahrtskirche : Wartha

" " ad S. Annam in Zobten am Berge.

" " ad S. Bricium in Kostenthal

" " Ullersdorf w parafii Liebau, koło Grüssau

Wallfahrtskapelle w Eckwertsheide parafii Reinschdorf

" w Stoschendorf parafii Langseifersdorf

Wallfahrtskirche Annaberg w parafii Leschnitz

Dyecezya Kamińska

1. Mons Polnow przed r. 1385.
2. Renicol.
3. Gollenberg.

Sejny. Statuę P. Maryi wyrzuconą przez Lutrów z jakiegoś Kościoła Krzyżackiego, kupił r. 1603 w Królewcu do Kościoła w Sejnach krewny fundatora. (Szymak str. 422)

Merecz. Obraz cudowny r. 1615 sprawiony do ołtarza Różańcowego przedstawia N. P. M. stojącą na Księżycu w prawej trzyma berło w lewej piastuje dziecię Chrystusa który w lewej piastuje świat a prawą ma wyciągnięty. Koronę na głowie P. M. trzymają 2 Aniołowie. (Szymak str. 423.)

Poporcie (u Dominikanów) cudowny obraz P. M. Ks. pod S. Mariae Majoris w Rzymie; za staraniem Justyna Gnoińskiego przeora przeniesiony z celi do Kościoła, ołtarz ozdobny do niego sprawili Bogusław Ogiński marszałek kowieński z żoną Dorotą z Uniechowskich (Szymak str. 428)

Kozakiszki (folwark dominikański przy Poporciach 2 mile) w kościołku obraz cudowny P. Maryi Korona rzymskiego de Victoria r. 1700 przywiózł z Włoch i darował x. Ludwik Skibicki (Szymak str. 429)

Różanystok Obraz za cudowny ogłosił 1684 (lub 1668 d. 20 Julii) Alexander Sapieha bisk. wileński Nawiedzenie Najśw. Panny zowie lud: Piotrowa Matka na Litwie.

Sieśniecz (u Dominikanów) Cudowny obraz P. M. na kształt Ostrobramskiego otrzymała niejaka panna Szejarówna z zamku nieświeskiego jako zniszczony, kazawszy go odnowić darowała Dominikanom. — Tamże cudowny obraz P. Jezusa ubiczowanego.

owiązana desce lipowej na tle złoconem 207

R. 1787 Franciszek Xaw. Lubomirski sprzedał Smilańskie dobra (9 miast i 179 wsi) Księciu Grzegorzowi Potemkinowi feldmarszałkowi

r. 1788 Kapucyni opuścili Smiłę

r. 1788 został proboszczem [illegible] Roliz Kłosowski +1792

r. 1793 x. Stanisław Trębicki proboszcz

Kaplice: 1) w Orłowcu 2) w Zielonej D[illegible]owie

c) w Motopolu zbud. 1791 zbud. przez ks. Potemkina – dziś parafia

b) w Kalinowce mokrej fund. około 1798 Drzewiecki

c) w Olszanie 1799 [illegible]

d) w Szpole z. 1764 Ksawery Lubomirski

e) w Horodyszczach z. [illegible]

f) w Kamionce na starem zamczysku z. 1795.

[illegible]ile nowy kościół wymurował 1818 +799 Antoni [illegible]kom ołtarza [illegible]ski, [illegible]ski. 1827

Wizerunek obrazu cudownego w [illegible] Tolerin [illegible] wydał X. Kazimierz Śniegecki

Act. Coronat. Trocen.
Aquila grata 1730
Zbiór dobroczynności Studzianna
Łowicz 1776. 4° powtorne

~~Roo~~ Majewski Jacek
Pustynia w Raj zamieniona
w Krasnobrodzie 1753.
Lublin 4°.

Orłowski Ignacy: Mocna straż
Sokal 1721
Jabłonowski Jan Historia
~~Lwow~~ 1724. 4°.

Chełm dużo.
Berdyczow: Obrona 1700. 8°
Nejmani Objaśnienie czyli Relacya Autentyczna
w Kotuile ... a Coeli.

Poznan: Freter, Lowinski Morski.
Łysa Góra Kwiatkiewicz Krzyż świety krakow 1690 L. Maria
– Jabłonski 1736.

Kobrianka Gorski Varsovia 1781.
Lublin Drzewo Krzyża św. Wargocki Antol.

Pietraszewskiego Ignacego.

Gosp.

Cudowny obraz N. P. Maryi w Mielnicy
na Wołyniu p. 292. 208
Zpr.

Kazimirka p. 331.

209

Rzeżyców: Błędowski

Brda klasztor Bernardynów f. 1596 kanonia wileńska.

Święcie klasztor Bernard fund. między 1618 - 1626 niel. pisanie

Agłona supr. po 1845 miasteczko f. 1700 2
obr. sztych-

Łoźnie supr. 1832 f. 1694

Koniuchy supr 1832 pow. wołkowyski f. 1746

Uszacz supr. 1832. koło Połocka f. 1716

Przyroda i przemysł 1880
Nr. 47 z d. 7 Maja.
Dwutygodnik naukowy 1879
T. II Nr. 23 i 24. Grudzień.

211

[illegible] No 172

[illegible] No 182

[illegible] No 308

Wysłouch Zenon

(Jego) kopia listu do Matuszewicza

Warszawa b. r. — 4:

str.

Wiktor.

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1477

213

1614 Lwów
s. Jana Chryzost.
4 b

Łohszowinty

Rudzwił Kaszabek
ścomiał Karlandska
księżne dicei vikar
Klemens VIII z Rzym
1621 zona

s. Jana w Wilno
Rutheny matka boskiej
Kościół farny

Pohszottun.

